

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

ปริญญา

รัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

The Opinion about Coup d'état of Social Science Graduate Students, Kasetsart University

นามผู้วิจัย นายชวล ใจชื่อสมบูรณ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์สมเกียรติ วันทะนะ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์วัชรินทร์ ชาบุญศิลป์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์วัชรินทร์ ชาบุญศิลป์, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

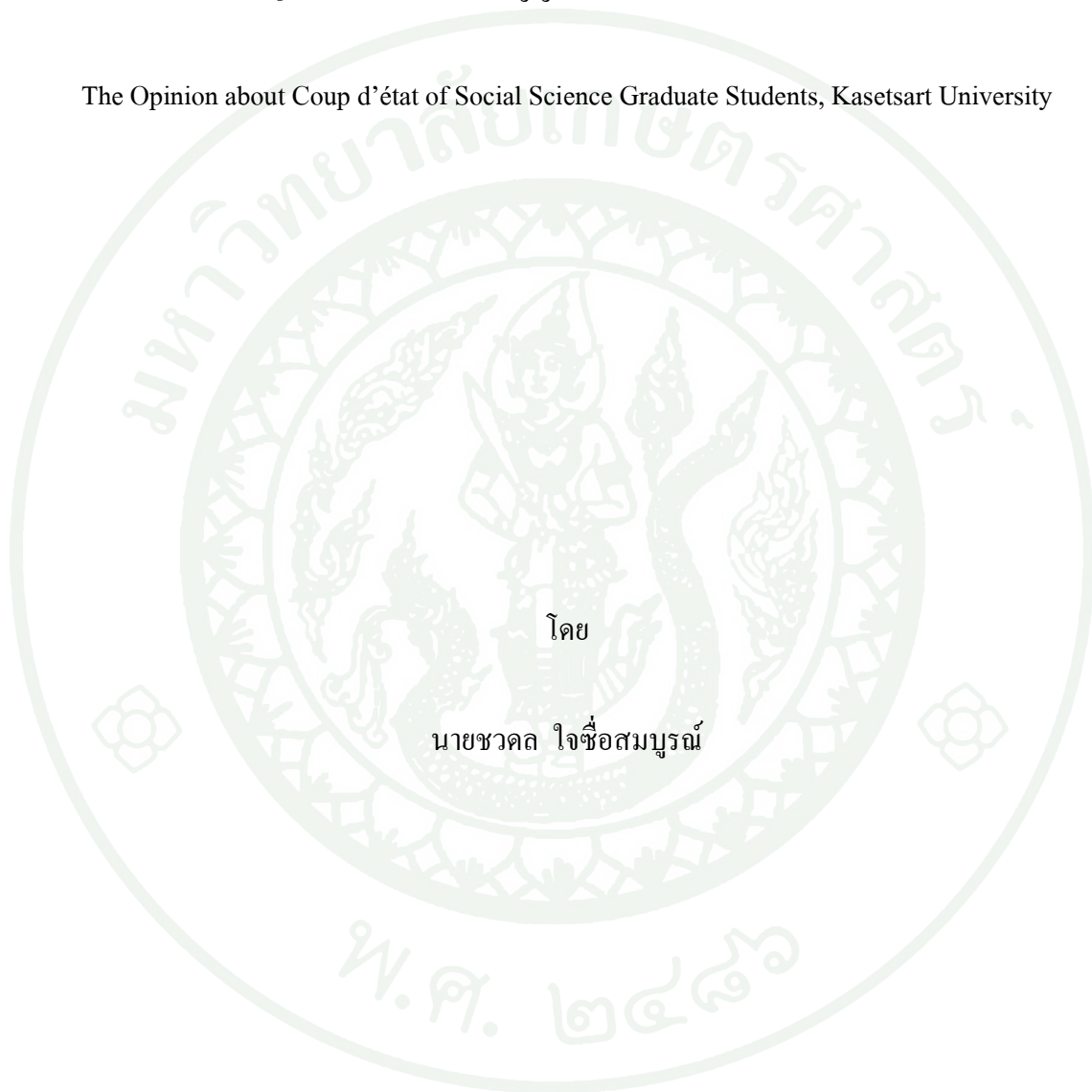
วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

The Opinion about Coup d'état of Social Science Graduate Students, Kasetsart University

โดย

นายชวตล ใจชื่อสมบูรณ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชวคล โจ๊ะชื่อสมบูรณ์ 2557: ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รองศาสตราจารย์สมเกียรติ วันทะนะ, Ph.D. 109 หน้า

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิต
ปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความ
คิดเห็นดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 283 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์
ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความ
คิดเห็นต่อการรัฐประหารอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลทำให้ความคิดเห็นของนิสิตแตกต่างกัน
คือ เพศ ปัจจัยที่ไม่มีผลทำให้ความคิดเห็นของนิสิตแตกต่างกันคือ อายุ สถานที่เกิด อาชีพ และ
รายได้ ส่วนความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของ
นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Chawadon Jaisuesomboon 2014: The Opinion about Coup d'état of Social Science Graduate Students, Kasetsart University. Master of Arts (Political Science), Major Field: Political Science, Department of Political Science and Public Administration.
Thesis Advisor: Associate Professor Somkiat Wanthana, Ph.D. 109 pages.

The objectives of this research were to study the level of opinion about coup d'état of social science graduate students, Kasetsart University and to compare factors affected such opinion. The sample of this research consisted of 283 social science graduate students, Kasetsart University. A questionnaire was used to collect information from 283 samples. Statistical tools employed were percentage, mean, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's Correlation Coefficient. The statistical level of significance was set at .05

The research found out that the level of opinion of the students was moderate. The factor which affected their opinion was sex. For age, place of birth, occupation and income were the factors which did not cause any difference in the opinion. However knowledge about democracy had reverse relationship with the opinion about coup d'état of social science graduate students, Kasetsart University.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วันทะนะ ในฐานะประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรนันท์ กลั่นทปฺระ ประธานการสอบ และรองศาสตราจารย์นันทนา กปิตกาญจน์ ผู้ทรงคุณวุฒภายนอก ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ให้ความช่วยเหลือแนะนำในเรื่อง การเรียน การวิจัย และขอขอบคุณนิติปรัชญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา นายเทียนชัย ใจชื่อสมบูรณ์ และนางยุวดี ใจชื่อสมบูรณ์ ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการศึกษา รวมทั้งขอขอบคุณผู้ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีทุกท่าน และหวังอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจต่อไป

ชวต ใจชื่อสมบูรณ์

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	6
แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้	12
แนวความคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมือง	16
แนวความคิดเกี่ยวกับการรัฐประหาร	22
การรัฐประหารในประเทศไทย	24
แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	52
กรอบแนวคิดในการวิจัย	53
สมมติฐานในการวิจัย	53
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	54
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	54
การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การทดสอบเครื่องมือ	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	60
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	61
ผลการวิจัย	61
ข้อวิจารณ์	78
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	83
สรุปผลการวิจัย	83
ข้อเสนอแนะ	87
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	90
ภาคผนวก	95
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	96
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	104
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	109

สารบัญตาราง

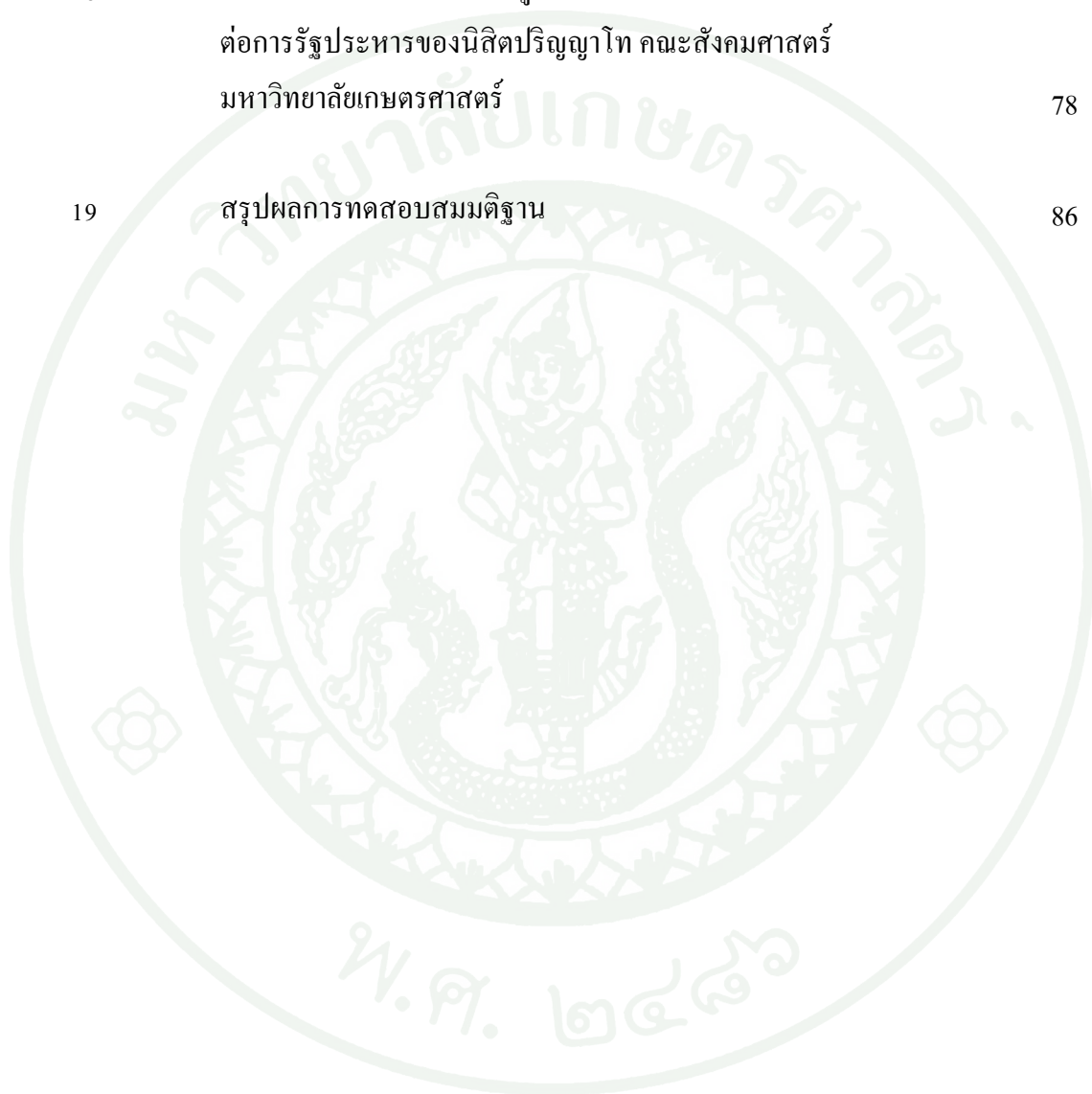
ตารางที่		หน้า
1	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร	52
2	จำนวนนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปีการศึกษา 2556	54
3	จำนวนนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแยกตามสาขาวิชา	56
4	จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	61
5	จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	62
6	จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานที่เกิด	62
7	จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ	63
8	จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้	64
9	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความรู้ เกี่ยวกับประชาธิปไตย	64
10	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	68
12	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร	75
13	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระหว่างเพศชายและเพศหญิง	75
14	วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามอายุ	76
15	วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามสถานที่เกิด	76
16	วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามอาชีพ	77
17	วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามรายได้	78

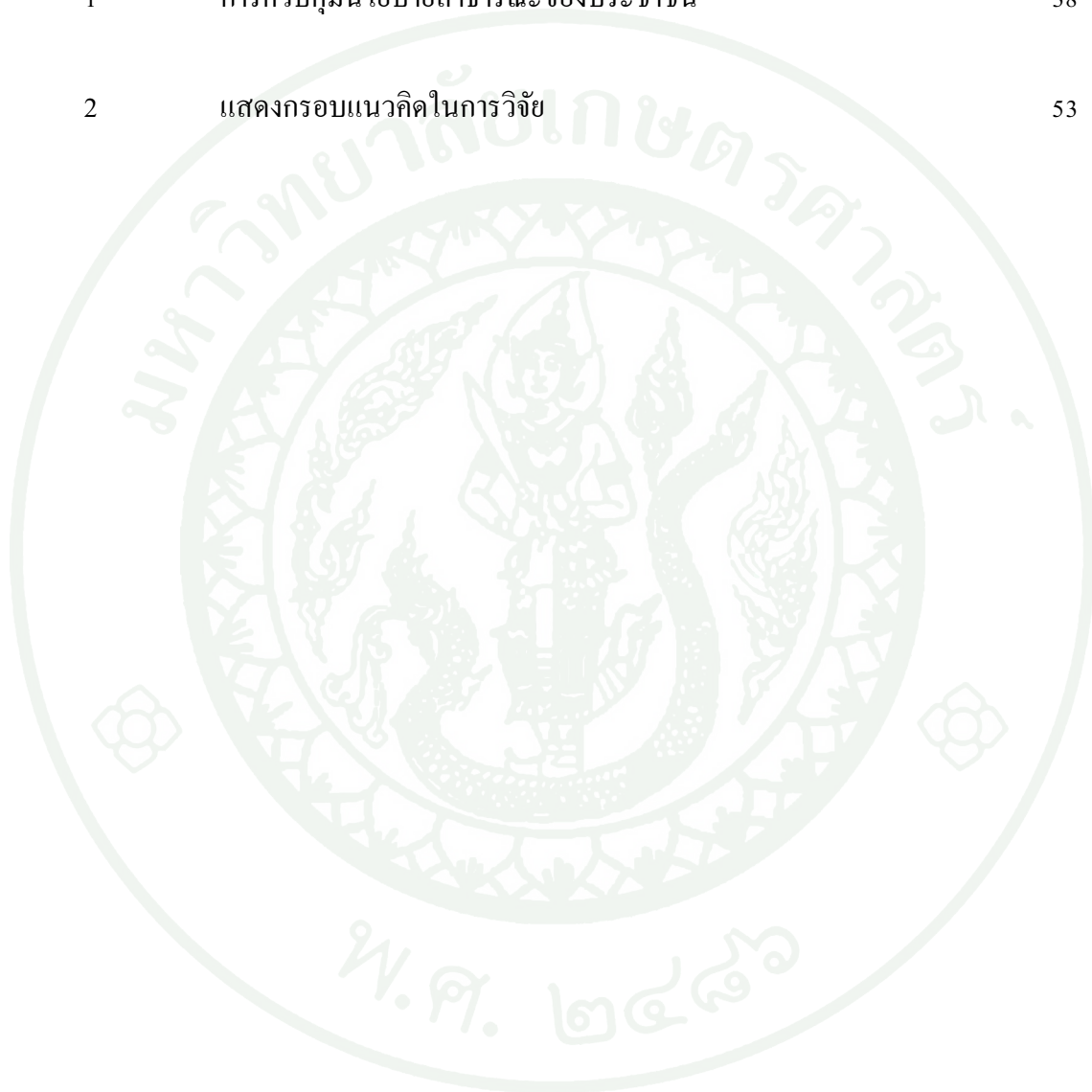
สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยกับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	78
19	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	86

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การควบคุมนโยบายสาธารณะของประชาชน	38
2	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	53

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ประชาธิปไตยคือระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ภราดรภาพหรือความเป็นพี่เป็นน้องกัน รวมทั้งต้องมีการปกครองโดยกฎหมาย คือ การที่ระบบการเมืองทำให้กฎหมายได้เป็นใหญ่ หรือได้ใช้อำนาจการปกครองแทนบุคคล หรือคณะบุคคล ความเชื่อมั่นที่ว่า การปกครองโดยกฎหมายดีกว่าการปกครองโดยตัวบุคคล (Rule of law, not man) นั้นมาจากฐานคติที่ว่าบุคคลย่อมมีเกิดแก่ เจ็บ ตาย การใช้อำนาจของบุคคลในรูปของดุลพินิจ (discretion) จึงเสี่ยงต่อการจะเป็นการใช้อำนาจโดยพลการ (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551: 19) กฎหมายที่ใช้ก็ต้องมีที่มาจากความยินยอมของสมาชิกในสังคม รัฐที่ปกครองโดยกฎหมายเรียกว่า “นิติรัฐ” ซึ่งหมายถึง รัฐแห่งความมีเหตุผลเป็นรัฐที่ไม่ใช้กำลังในการปกครอง เป็นรัฐที่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคกันกับทุกคน ผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ต้องถูกลงโทษไม่ว่าผู้นั้นจะมีตำแหน่งสูงส่งหรือมีอำนาจมากเพียงใด

ประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองที่ละเอียดอ่อน เกี่ยวข้องกับผู้คนในวงกว้าง ต้องการการเรียนรู้และตระหนักในคุณค่า ต้องใช้เวลาศึกษา ติดตามและประเมินผล และต้องการการลงมือปฏิบัติอย่างมีสติ มีปัญญา มีข้อมูล ประชาธิปไตยจึงจะงอกงามได้ (นิยม รัฐอมฤต, 2553) การเร่งรัดที่จะให้ประชาธิปไตยพัฒนาไปอย่างรวดเร็วนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก การแก้ปัญหาในระบบการเมืองด้วยการข้ามขั้นตอนกระบวนการ การละเมิดกฎ กติกาและการใช้กำลังเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกหลักประชาธิปไตย

ประเทศไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดโดยคณะราษฎร เมื่อ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน เป็นระยะเวลากว่า 80 ปี (พ.ศ. 2475 - พ.ศ. 2557) เหตุการณ์ทางการเมืองไทยมีทั้งช่วงที่ประชาธิปไตยได้รับการพัฒนาและช่วงที่เป็นอุปสรรคต่อประชาธิปไตยทั้งการปฏิวัติ การรัฐประหาร การก่อกบฏ การมีส่วนร่วมและการเรียกร้องของประชาชน โดยเฉพาะการแทรกแซงทางการเมืองโดยการรัฐประหารนั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนถึงพ.ศ. 2549 มีการรัฐประหาร 11 ครั้ง และกบฏ 11 ครั้ง ในการปฏิวัติรัฐประหารดังกล่าวนี้ ได้ล้มล้างรัฐธรรมนูญ 8 ครั้งโดยเฉลี่ยแล้วมีการพยายามทำการ

ปฏิวัติรัฐประหารในทุก 3 ปี เกิดการปฏิวัติรัฐประหารในทุก 5 ปี และช่วงที่ว่างเว้นการปฏิวัติรัฐประหารที่ยาวนานที่สุด คือ ช่วงหลังเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 จนถึง 19 กันยายน 2549 นั่นคือ ว่างเว้นจากการรัฐประหารนานถึง 15 ปี (วัชรวิชัย, 2549: 27) โดยหลังจากเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ประเทศไทยเข้าสู่ช่วงที่มีการปฏิรูปการเมือง มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน รัฐสภาซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนประชาชนมีบทบาทมากขึ้น มีนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งและอยู่จนครบวาระ จนเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 การเมืองไทยก็หวนกลับสู่การรัฐประหารอีกครั้ง เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำโดย พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น โดยคณะรัฐประหารอ้างสาเหตุในการยึดอำนาจว่า รัฐบาลรักษาการในขณะนั้น ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้ง แยกแยก อย่างรุนแรง มีการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างกว้างขวาง มีพฤติกรรมแทรกแซงองค์กรอิสระ และหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริย์

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เราได้เห็นข้อเท็จจริงทางการเมืองประการหนึ่งก็คือ กระแสความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เห็นด้วยกับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการทำรัฐประหาร คือ ปัญหาความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ที่ต่างฝ่ายต่างถกเถียงใช้สร้างคำอธิบายหรือกล่าวอ้างถึงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง โดยการตีความหมายและกระบวนการประชาธิปไตยแบบเข้าใจตนเอง โดยปราศจากการคำนึงถึงบรรทัดฐานอันควรพึงปฏิบัติภายใต้การปกครองด้วยระบอบนี้ ปัญหานี้ไม่ได้เป็นเพียงเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความแตกต่างทางความคิดเห็น หากรวมไปถึงปัญหาเรื่องการยอมรับความชอบธรรมของการรัฐประหารในครั้งนี้อีกด้วย มีข้อถกเถียงจำนวนมากจากนักวิชาการ ปัญญาชน สื่อมวลชน และนักการเมือง ที่แสดงทัศนะต่างๆ นานาเพื่ออธิบายสถานภาพของการรัฐประหาร (เกษม เพ็ญภินันท์, 2550: 131) จนเวลาล่วงเลยมาหลายปี ผลจากการรัฐประหารครั้งนี้หลายอย่างยังคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นำไปสู่ความแตกแยกทางการเมืองมีการแบ่งฝักกันอย่างชัดเจน รวมไปถึงความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อการรัฐประหารครั้งดังกล่าวด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาโท ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อการรัฐประหารในประเทศไทย และสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยกับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยสนาม (Field Research) มุ่งศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มประชากรคือ นิสิตระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทุกชั้นปี จำนวน 962 คน ที่มีต่อการรัฐประหาร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 283 คน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2557

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยสะท้อนความคิดเห็นทางการเมืองของนิสิต อันจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาประชาธิปไตยต่อไป
2. ผลการวิจัยนำไปเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาถึงความจำเป็นและความชอบธรรมของการรัฐประหาร
3. เป็นการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเมืองไทย และแนวทางสำหรับผู้ทีสนใจศึกษาเกี่ยวกับการรัฐประหารหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

นิยามศัพท์

การรัฐประหาร หมายถึง การใช้กำลังเข้ายึดอำนาจอย่างผิดกฎหมาย เพื่อเปลี่ยนแปลงรัฐบาล หรือผู้ปกครอง และจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นมาแทน โดยรูปแบบการปกครองยังคงเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึก ความเชื่อ ทัศนคติ ต่อการรัฐประหาร โดยการแสดงออกดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมา ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลนั้นอาจสอดคล้องหรือแตกต่างกันได้

ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย หมายถึง แนวคิด หลักการและปรากฏการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตยที่บุคคลได้จากประสบการณ์ การศึกษาเรียนรู้ และเก็บสะสมไว้เป็นความจำที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวดังกล่าวออกมาได้ และสามารถวัดความรู้ดังกล่าวได้โดยการระลึกถึงและแสดงออกมา

นิติต หมายถึง นิติตระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกชั้นปี ในปีการศึกษา 2556

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะของนิติต ได้แก่

เพศ หมายถึง สถานภาพโดยกำเนิดของนิติตผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง

อายุ หมายถึง ระยะเวลาที่นิติตผู้ตอบแบบสอบถาม ดำรงชีวิตอยู่บนโลกเป็นปี ตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 1)ระหว่าง 20-30 ปี 2)ระหว่าง 31-40 ปี 3)มากกว่า 40 ปี

สถานที่เกิด หมายถึง ภูมิภาคที่เป็นสถานที่เกิดหรือบ้านเกิดของนิติตผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ หมายถึง งานที่ทำเพื่อให้มีรายได้ของนิติตผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 1)ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 2) พนักงานองค์กรเอกชน 3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 4) นิติต/นักศึกษา และ 5) อื่นๆ

รายได้ หมายถึง เงินค่าตอบแทนที่ได้รับจากการประกอบอาชีพโดยเฉลี่ยต่อเดือนของนิสิต ผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 1) ต่ำกว่า 10,000 บาท 2) 10,000–20,000 บาท 2) 20,001-30,000 และ 4) 30,000 บาทขึ้นไป

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้
3. แนวความคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมือง
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการรัฐประหาร
5. การรัฐประหารในประเทศไทย
6. แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

นพมาศ ชีรเวทิน (2542: 99) ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการพูดหรือการเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริงพูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนออกไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้ คนส่วนใหญ่ มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความในใจ

ลักขณา สริวัฒน์ (2544: 69) ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีความรู้สึกเป็นองค์ประกอบทางอารมณ์ จิตสำนึก เป็นองค์ประกอบทางด้านปัญญา และท่าทีที่เป็นองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม

สุพัตรา สุภาพ (2545: 132) ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการ แสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะการพูดหรือการเขียนซึ่งในการ แสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และพฤติกรรมระหว่างบุคคลก่อนที่จะมีการตัดสินใจ แสดงออกซึ่งการแสดงออกนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นก็ได้

จำรอง เงินดี (2534: 2) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มี ต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออก ของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคน แต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะ ตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534:78) ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น (Opinion) หมายถึงการแสดงออกทางวาจาของเจตคติ การที่บุคคลกล่าวว่าเรามีความเชื่อหรือความรู้สึก อย่างไรนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้น ดังนั้นการวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็น สิ่งที่เป็นไปได้

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527: 174-175) ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น (Opinion) เป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับ เจตคติ, ความเชื่อ หรือค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็นไม่เหมือนกับเจตคติตรงที่ไม่จำเป็นที่จะต้องแสดงความรู้สึก อารมณ์ หรือแม้กระทั่ง การแสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนองหรือไม่ตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเห็นเพียงคำพูดพร้อมเหตุผล ที่บุคคลคิดขึ้นมา และถ้ามีคนไม่เห็นด้วย บุคคลนั้นก็อาจเปลี่ยนคำพูดดังกล่าวได้ ความคิดเห็นเป็น เพียงการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่างๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติ หรือความเชื่อหรือค่านิยม หรือถ้าจะกล่าวในลักษณะของพฤติกรรมภายในที่ไม่มีผู้ใดสังเกตหรือ ทราบได้นอกจากตัวของเขาผู้นั้น แต่ความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสามารถสังเกตหรือ ทราบได้อย่างชัดเจน

สุชา จันทน์เอม (2524: 80) ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นหมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเช่นเดียวกับทัศนคติ คนเรามีความคิดเห็น แตกต่างกันไป และความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติทีเดียว

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522: 99) ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นคือการแสดงออกซึ่งวิจรรณญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ความคิดเห็นมีความหมายที่ แคลกว่าเจตคติ เพราะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง(Fact) และเจตคติ (Attitude) ของบุคคล ในขณะที่เจตคติแสดงสภาพความรู้สึกทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นจะเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะ

Hurlock (1995: 145-148) ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็น ความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่ได้อยู่บนความแน่นอนหรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจบุคคลจะแสดงออก โดยมีข้ออ้าง หรือการแสดงเหตุผลสนับสนุน หรือปกป้องความคิดเห็นนั้น ความคิดเห็นบางอย่าง เป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริงขึ้นอยู่กับคุณสมบัติเฉพาะตัวของแต่ละคน เช่น พื้น ความรู้ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพแวดล้อม และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การแสดง ความคิดเห็นอาจจะได้รับการยอมรับ หรือปฏิเสธจากคนอื่นๆ ก็ได้

Anonymous (1996: 12-15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น มีหลายความหมาย ได้แก่

1. ความเชื่อ ทัศนคติ การพิจารณา หรือการวินิจฉัย หรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบในใจ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
2. ความเชื่อที่มีน้ำหนักมากกว่าความรู้สึกในใจและมีน้ำหนักน้อยกว่าความรู้สึกที่แท้จริง หรือมุมมองที่เกิดขึ้นทั่วไป
3. การแสดงออกถึงการพิจารณาหรือคำแนะนำอย่างมีรูปแบบ โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญหรือ การแสดงออก เช่น การตัดสินใจ การพิจารณาคดี หรือการวินิจฉัยอย่างมีรูปแบบด้วยเหตุผล กฎหมาย หรือหลักเกณฑ์ที่ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจที่มีกฎหมายรองรับ

จากความหมายของความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึงการแสดงออก ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สะท้อนถึงความรู้สึก ความเชื่อทัศนคติ ต่อสิ่งนั้น โดยได้รับอิทธิพลจากความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมมา ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลนั้นอาจสอดคล้องหรือแตกต่างกันได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ได้มีผู้เสนอแนวคิดปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นไว้ สรุปได้ดังนี้

นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (2547: 29-30) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นแบ่งเป็น 2 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยจากตัวบุคคลเอง ได้แก่ คุณสมบัติเฉพาะตัวของคนๆ นั้น เช่น สติปัญญา การศึกษา ประสบการณ์ที่เป็นมาของคนๆ นั้น รวมตลอดถึงความเชื่อ ค่านิยมที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอน ของครอบครัว

2. ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นต่างๆ ของทุกคนอาจเกิดจากการปะสังสรรค์ คบหาสมาคมและอิทธิพลของกลุ่ม นอกจากนี้การได้รับการสัมผัสจากสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารต่างๆ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลมากต่อความคิดเห็นของบุคคล ที่จะได้รับข้อมูล ข่าวสารของแต่ละบุคคล

Oskamp (1977: 119-133 อ้างใน อัครศิริ ลาปีอี, 2553: 32-33) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and physiological factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้พูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรม จะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้นๆ ได้ปัจจัยด้าน ร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล เช่น คนที่มีความคิดอนุรักษนิยมมักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct Personal Experience) คือบุคคลได้รับความรู้สึก และความคิดต่างๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่างๆ โดยตนเอง ทำ

ให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำนมให้ทาน เขาจะมีความรู้สึกชอบ เนื่องมาจากน้ำนมหวาน เย็น หอม ชื่นใจ ทำให้เขามีความรู้สึกต่อน้ำนมที่ได้ทานเป็นครั้งแรกเป็นประสบการณ์ โดยตรงที่เขาได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็กๆ จะได้รับการ อบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัว และจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

4. เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group Determinants of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่างๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่ม ไม่ว่าจะเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่ม

5. สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อต่างๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็นมีความรู้สึกต่างๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

การวัดความคิดเห็น

วัลลภ รัฐนัตรานนท์ (2555: 172) ได้กล่าวถึงลิเคิร์ต (Likert) ว่า ได้คิดวิธีการนี้ในปี ค.ศ. 1932 เพื่อใช้สร้างแบบวัดเจตคติ (Attitude) เป็นการสร้างข้อความขึ้นจำนวนหนึ่งเพื่อวัดทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากนั้นนำผลที่ได้จากข้อความทั้งหมดมารวมกันเพื่อประเมินเจตคติของผู้ตอบแบบวัดนั้น ทำให้เรียกวิธีการนี้ว่า “Summated Rating”

หลักสำคัญในการสร้าง

1. ข้อความทั้งหมดต้องเป็นเรื่องเดียวกัน
2. ข้อความที่ใช้จะต้องมีความทั้งทางบวกและลบใกล้เคียงกัน จำนวนไม่น้อยกว่า 20 ข้อ

การให้คะแนนต้องไปในทิศทางเดียวกันกับลักษณะของข้อความ โดยกำหนดคำตอบอาจจะเป็น 3 คำตอบ 5 คำตอบ หรือ 7 คำตอบ ก็ได้ แต่ส่วนมากใช้ 5 คำตอบ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ในกรณีที่เป็นคำถามเชิงบวก จะกำหนดระดับคะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน

เห็นด้วย ให้ 4 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

หากเป็นคำถามเชิงลบ ก็จะให้คะแนนกลับกัน

สุพัตรา จุณณะปิยะ (2551: 50) ได้กล่าวถึง ลิเคิทสเกล (Likert Scale) ว่าเป็นวิธีการวัดทัศนคติที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะความง่ายของการวัด เริ่มต้นด้วยการรวบรวมหรือเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่ต้องการศึกษา ข้อความแต่ละข้อความจะมีทางเลือกได้ 5 ทาง ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ สำหรับคำถามเชิงบวก (เป็นไปในทางเดียวกันกับเรื่องที่ต้องการวัด) และ 1, 2, 3, 4, 5 ตามลำดับ สำหรับข้อความเชิงลบ (เป็นไปในทางตรงข้ามกับเรื่องที่ต้องการวัด)

ปัจจุบันได้มีการนำลิเคิทสเกลมาปรับเป็น เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยใช้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 สำหรับข้อความเชิงบวก และ 1, 2, 3, 4, 5 สำหรับข้อความเชิงลบเช่นกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้

ความหมายของความรู้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 243) ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศ ที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ องค์กรวิชาในแต่ละสาขา เช่น ความรู้เรื่องเมืองไทย ความรู้เรื่องสุขภาพ

ศุภกนิษฐ์ พลไพรินทร์ (2540: 24) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง ความสามารถในการจำและเข้าใจรายละเอียดของข้อมูลต่างๆ ที่บุคคลได้สะสมไว้และถ่ายทอดต่อกันมาตลอดจนสามารถที่จะสื่อความหมาย แปลความ ตีความ ขยายความ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ หลังจากที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ แล้ว

ชวาล แพร์ตกุล (2526: 11) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ บรรดาข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดของเรื่องราวและการกระทำใดๆ ที่มนุษย์ได้สะสมและถ่ายทอดกันต่อกันมา ตั้งแต่ในอดีตและเราสามารถรับทราบสิ่งเหล่านั้นได้

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การระลึกถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว และรวมถึงการจำเนื้อเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในแต่ละเนื้อหาวิชา และวิชาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชานั้นด้วย

เกศินี จุฑาวิจิตร (2548: 98) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่จะรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวต่างๆ ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและความรู้ทั่วไปในระดับกว้าง ความรู้นั้นถือได้ว่าเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง ความคิด ความหยั่งรู้ยังเห็น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับเหตุการณ์ต่างๆ

จากความหมายของความรู้ความเข้าใจดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดของเรื่องราวและการกระทำต่าง ๆ ที่บุคคลได้จากประสบการณ์ การศึกษา

เรียนรู้ และเก็บสะสมไว้เป็นความจำที่สามารถถ่ายทอดออกมาได้ โดยสามารถวัดความรู้ดังกล่าวได้ โดยการระลึกถึงและแสดงออกมา

ความแตกต่างระหว่างความรู้และความเข้าใจ

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ์ (2542: 40) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างความรู้กับความเข้าใจไว้ว่า ความรู้ คือ ความสามารถในการจำหรือรู้สึกได้ แต่ไม่ใช่การใช้ความเข้าใจไปตีความหมายในเรื่องนั้น ๆ แบ่งออกเป็น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วิธีดำเนินงาน แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้าง และหลักการ ขณะที่ความเข้าใจ คือ ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ทั้งในด้านภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ

ความรู้และความเข้าใจ เป็นพฤติกรรมที่เชื่อมโยงกัน โดยการที่บุคคลใดจะมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องใด เรื่องหนึ่งได้นั้น จำเป็นต้องมีความรู้ก่อน หากมีความรู้แล้วจะนำมาซึ่งความเข้าใจได้ โดยสรุปแล้ว ความรู้ความเข้าใจ คือ ความสามารถในการจำและเข้าใจรายละเอียดของข้อมูลต่างๆที่บุคคลได้สะสมไว้และถ่ายทอดต่อกันมาตลอดจนสามารถที่จะสื่อความหมาย แปลความตีความ ขยายความ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ หลังจากที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ แล้ว

ระดับความรู้

Bloom (1989 อ้างใน เขาวดี วิบูลย์ศรี, 2544: 40-41) ได้ทำการศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงตามลำดับชั้นความสามารถจากต่ำไปสูง ดังนี้

1. ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจำหรือรู้สึกได้ แต่ไม่ใช่การใช้ความเข้าใจไปตีความหมายในเรื่องนั้น ๆ แบ่งออกเป็น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วิธีดำเนินงาน แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้าง และหลักการ

2. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ทั้งในด้านภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ

3. การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา เช่น แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

4. การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราว ออกเป็นส่วนประกอบย่อย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบส่วนย่อย และหลักการ หรือทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ

5. การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำเอาเรื่องราว หรือส่วนประกอบย่อยมาเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการตัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ปรับปรุงของเก่าให้มีคุณค่าขึ้น

การวัดความรู้

เยาติ วิบูลย์ศรี (2544: 45-46) กล่าวว่า การวัดความรู้ในส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง โดยให้เขียนตอบ

2. แบบปรนัย แบ่งเป็น

2.1 แบบเติมคำ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ แบบทดสอบนี้เป็นการวัดความสามารถในการหาคำ หรือข้อความมาเติมลงในช่องว่างของประโยคที่กำหนดให้ถูกต้องแม่นยำโดยไม่มีคำตอบใดชื่อนำมาก่อน

2.2 แบบถูก-ผิด แบบทดสอบนี้วัดความสามารถในการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว โดยจะเป็นการวัดความจำและความคิดในการออกแบบทดสอบควรต้องพิจารณาถึงข้อความจะต้องชัดเจน ถูกหรือผิดเพียงเรื่องเดียว สั้นกะทัดรัดได้ใจความ และไม่ควรรีใช้คำปฏิเสธซ้อน

2.3 แบบจับคู่ แบบทดสอบนี้เป็นลักษณะการวางข้อเท็จจริง เงื่อนไข คำ ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ไว้ 2 ด้านขนานกัน เป็นแถวตั้ง 2 แถว แล้วให้อ่านคู่ข้อเท็จจริงในแถวตั้งด้านหนึ่งว่ามี

ความเกี่ยวข้อง จับคู่ได้พอดีกับข้อเท็จจริงในอีกแถวตั้งหนึ่ง โดยทั่วไปจะกำหนดให้ตัวเลือกในแถวตั้งด้านหนึ่งน้อยกว่าอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ได้ใช้ความสามารถในการจับคู่มากขึ้น

2.4 แบบเลือกตอบ ข้อสอบแบบนี้เป็นข้อสอบที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์และตรวจให้คะแนนได้แน่นอน ลักษณะของข้อสอบประกอบด้วยส่วนข้อคำถาม และตัวเลือก โดยตัวเลือกจะมีตัวเลือกที่เป็นตัวถูก และตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ผู้เขียนข้อสอบต้องมีความรู้ในวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง และรู้วิธีการเขียนข้อสอบ โดยมีข้อควรพิจารณา คือ ในส่วนข้อคำถามต้องชัดเจนเพียงหนึ่งเรื่อง ภาษาที่ใช้กะทัดรัดเหมาะสมกับระดับของผู้ตอบ ไม่ใช่คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกัน และไม่ควรถามคำถามแบบท่องจำ และในส่วนตัวเลือกควรมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียวที่มีความกะทัดรัด ไม่ชี้นำหรือแนะคำตอบ มีความเป็นอิสระจากกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเรียงตามลำดับตามปริมาณหรือตัวเลข ตัวลวงต้องมีความเป็นไปได้และกำหนดจำนวนตัวเลือก 4 หรือ 5 ตัวเลือก

ไพศาล หวังพานิช (2546: 96) อธิบายว่า การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราวข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยคำถามวัดความรู้ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยาม กฎ ความจริง หรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ

2. ถามความรู้ในวิธีการดำเนินการ เป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ตามแบบแผน ประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติงานทั้งหลาย เช่นถามระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น แนวโน้มการจัดประเภท และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

3. ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะร่วม เพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลักหรือหัวใจของเนื้อหา

แนวความคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมือง

แนวความคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร

ทฤษฎีหรือแนวความคิดเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร แบ่งออกได้ 2 กลุ่มใหญ่ (กนลา สุขพานิช และวุฒิชัย มูลศิลป์, 2523: 229-230)

กลุ่มแรก เน้นความอ่อนแอในโครงสร้างสังคม ความเปราะบางของรัฐบาลพลเรือนและสถาบันการเมือง การเสียดุลในระบบการเมือง เป็นตัวดึงให้ทหารเข้ามาแทรกแซงการเมืองตามแนวคิดครึ่งหลัง ๆ ของฮันติงตัน มองว่าทหารจะเข้ามาแทรกแซงในสังคมที่มีสภาพยุ่งเหยิง ไม่มีสถาบันเป็นหลัก โครงสร้างอำนาจเก่าล้มไป และยังไม่มีโครงสร้างอำนาจใหม่ขึ้นมาแทนในสภาพเช่นนี้ ทุกกลุ่มจะมีการตื่นตัวทางการเมืองสูง และจะเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองเพื่อครอบครองอำนาจอย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็กลุ่มกรรมกรหรือกลุ่มนักศึกษา แต่ทหารกลุ่มที่มีอาวุธอยู่ในมือมักเข้าแทรกแซงการเมืองได้สำเร็จมากกว่ากลุ่มอื่น

กลุ่มสอง เน้นความเข้มแข็งขององค์กรทหาร โดยเน้นการจัดการองค์กร การจัดลำดับชั้น การบังคับบัญชา เหนียวแน่นมีระเบียบวินัย มีความเป็นวิชาชีพ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สิ่งเหล่านี้เป็นตัวดึงให้ทหารเข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง จาโนวิตซ์ เห็นว่าความเป็นระเบียบและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ทหารมีความสามารถสูงในการแทรกแซงการเมือง การจัดองค์กรของทหารช่วยทำให้ทหารซึ่งมาจากที่ต่างๆ มีเอกลักษณ์ร่วมกัน มีความกลมเกลียวไม่แบ่งแยก และเนื่องจากทหารมีโอกาสในการสัมผัสกับเทคนิควิทยาการสมัยใหม่ทำให้ทหารมีความคิดต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้พ้นจากความล้าหลัง และเหตุผลนั่นเองที่กระตุ้นให้ทหารแทรกแซงการเมือง แต่อีกกลุ่มหนึ่งมองว่ายังกองทัพแห่งชาติมีความแตกแยกมากเท่าไร กลับทำให้ทหารเข้าเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการเมืองมากขึ้นกว่ากองทัพที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่งไรก็ตามทฤษฎีการแทรกแซงทางการเมืองของทหารที่ได้รับความสนใจอีกทฤษฎีหนึ่ง คือ ความคิดที่เป็น “ความเปราะบางของรัฐบาลพลเรือน” (regime vulnerability) มองสาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง 5 ประเด็นใหญ่ คือ

1. มรดกทางประวัติศาสตร์ เหตุที่รัฐบาลพลเรือนอ่อนแออาจสืบเนื่องมาจากสภาพการณ์ทางประวัติศาสตร์และสังคมนั้น ๆ ที่เกิดการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลพลเรือนอยู่เสมอและสืบ

เนื่องมาจากการที่ทหารมีบทบาทสำคัญในการเข้าร่วมกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือกองทัพเอกราชของประเทศมาตั้งแต่ต้น ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตลอด

2. ความล้มเหลวของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และความล้มเหลวในการดำเนินงานของรัฐสภา และพรรคการเมือง Rupert Emerson อธิบายถึงความล้มเหลวมีต้นเหตุอยู่ 3 ประการ ดังนี้

2.1 ความแตกแยกภายในและการขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ

2.2 การขาดปัจจัยพื้นฐานที่สามารถเอื้ออำนวยให้การปกครองแบบประชาธิปไตยสำเร็จผล

2.3 การที่ประชาชนส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์กับการปกครองแบบประชาธิปไตยแต่เป็นกลุ่มชนที่มีความต้องการทางสังคมเพิ่มสูงขึ้น

3. ทหารถูกดึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมือง เพื่อเติมช่องว่างทางการเมือง ที่เกิดจากความไม่มีเสถียรภาพของระบบการเมือง ทหารจึงเข้ามาแทนช่องว่างนี้เพื่อช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์ของการเมือง

4. ทหารมีบทบาทเป็นตัวแทนของประชาชน โดยปกติแล้วทหารเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางในฐานะผู้เปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัย

5. ระบบการเมืองไม่มีความต่อเนื่อง มีการรัฐประหารล้มล้างประชาธิปไตยอยู่เสมอทำให้การพัฒนาการเมืองไม่ต่อเนื่อง

สาเหตุและแนวโน้มของการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย

สุจิต บุญบงการ (2521) ได้อธิบายถึงสาเหตุและแนวโน้มของการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทยไว้ว่า การเข้าแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ จนก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า วงจรอุบาทว์ทางการเมือง นั่นคือ การที่กองทัพเข้าก่อการรัฐประหาร โคนอำนาจรัฐบาลชุดเดิม แล้วนำมาซึ่งระบอบเผด็จการทางทหารที่ลดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนไทย การที่ทหารยึดอำนาจจะหยิบยื่นประชาธิปไตยให้กับประชาชนไทย สภาพเช่นนี้มาจากธรรมชาติของกองทัพประจำการ ที่ถูกฝึกมาอย่างเข้มงวด ในด้านระเบียบวินัย และถูกปลูกฝังให้มองปัญหาจากจุดยืนของความมั่นคงเป็นหลัก

ดังนั้นผู้นำทางการทหารที่ยึดอำนาจจึงมักจะมองเห็นว่าระบบการเมืองแบบพลเรือนคือความวุ่นวาย และเข้าใจว่าตนเองกำลังรักษาความมั่นคง นอกจากนี้แล้วก็จะพยายามฝึกวินัยทหารให้กับนักการเมือง ฝ่ายค้าน

การแทรกแซงทางการเมืองของทหารโดยการยึดอำนาจที่นำมาสู่ “ยุคมืด ของสังคมไทย” ครั้งแรก ก็คือ การรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501 มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ และล้มสภาชุดเดิมทั้งหมด กล่าวกันว่า การรัฐประหารครั้งนี้ เกิดขึ้นหลังจากที่ จอมพลสฤษดิ์ ซึ่งเป็นผู้บัญชาการทหารบกเดินทางไปรักษาตัวที่สหรัฐฯ และพบว่าตนเองเป็นโรคม้ามโต จะมีชีวิตได้อีกหรือไม่นานจึงกลับมายึดอำนาจ ตั้งตนเองเป็นนายกรัฐมนตรีแล้วสถาปนาเผด็จการเต็มรูปแบบขึ้นมา เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ถึงแก่กรรม นายทหารชื่อ จอมพลถนอม กิตติขจร และ จอมพลประภาส จารุเสถียร ก็ได้เป็นผู้นำเผด็จการต่อมาจนถึงวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ยุคเผด็จการจึงปิดฉากลง

มีนักวิชาการไทยและต่างชาติได้วิเคราะห์การเข้าแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารไทยว่า สิ่งเร้าที่สำคัญได้แก่ ผลประโยชน์ของกลุ่มทหาร (corporate interest) ซึ่งได้แก่ความเป็นอิสระ (autonomy) และการไม่ถูกแทรกแซงจากกลุ่มทางสังคมอื่น ๆ (exclusiveness) ในกิจกรรมที่ทหารถือว่าอยู่ในความรับผิดชอบหลัก

อย่างไรก็ตามสำหรับระบบการเมืองไทยแล้วผลประโยชน์ของกลุ่มทหารมิใช่ผลประโยชน์ในลักษณะที่เรียกว่า corporate interest ซึ่งมีขอบเขตจำกัดเท่านั้น หากยังมีผลประโยชน์ทางการเมืองอีกด้วย ผลประโยชน์ทางการเมืองนั้น หมายถึงผลประโยชน์ซึ่งมิได้รวมอยู่ในกิจกรรมที่อยู่ในความรับผิดชอบของทหารโดยตรง แต่เป็นผลประโยชน์ที่คณะทหารเคยได้รับมาก่อน หรือคาดว่าจะได้รับ เช่น ตำแหน่งทางการเมือง

ดังนั้นในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและแนวโน้มของการแทรกแซงทางการเมืองของคณะทหารไทย จึงจะต้องพิจารณาว่าผลประโยชน์ของคณะทหารได้ขยายออกไปหรือถูกจำกัดลง

ถ้าจะถือว่าคณะทหารไทยมีลักษณะเป็นกลุ่มอาชีพมากกว่าเป็นกลุ่มทางการเมืองแล้วก็ย่อมสมมติฐานได้ว่าคณะทหารจะมุ่งรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มในฐานะที่เป็นกลุ่มอาชีพเป็นหลักคือ ตราบเท่าที่คณะทหารมีความเป็นอิสระและไม่ถูกแทรกแซงจากกลุ่มทางสังคมอื่น ๆ ในกิจกรรมที่อยู่ในความรับผิดชอบหลักของทหารแล้วคณะทหารก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเข้าไปมีบทบาททางการเมือง

มากขึ้นไปกว่าเพียงแต่การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพ แต่หากผลประโยชน์ของกลุ่มถูกระทบกระเทือน คณะทหารก็จะเข้าแทรกแซงทางการเมือง

สุจิต บุญบงการ (2534: 223-224) กล่าวถึงเหตุผลของการทำรัฐประหารของทหารว่ามีหลายปัจจัยเช่น รัฐประหารกับผลประโยชน์ของกลุ่มทหาร

ทุกครั้งที่ทหารเข้าทำรัฐประหารจะต้องแถลงว่า ตนเองเข้าทำเพราะต้องการแก้ไขภาวะเสื่อมโทรมของประเทศ เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยและบูรณภาพของชาติ เพื่อปรับปรุงประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า แก้ไขปัญหาอุปสรรคและความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารงานของรัฐบาลพลเรือน คำแถลงเช่นนี้ตรงกับความตั้งใจที่แท้จริงของการทำรัฐประหารมากน้อยเพียงใด นักวิชาการตะวันตกในตอนแรก ๆ ที่ศึกษาการแทรกแซงทางการเมืองของประเทศกำลังพัฒนาให้ความเห็นว่าทหารเข้าแทรกแซงเพราะต้องการจะปรับปรุงประเทศ

ทั้งนี้โดยวิเคราะห์จากคำแถลงการณ์ข้างต้น แต่เมื่อการยุ่งเกี่ยวทางการเมืองของทหารได้ระบาดไปยังประเทศกำลังพัฒนาเป็นจำนวนมากขึ้น และทุกครั้งได้ประกาศว่าต้องการเข้าไปแก้ไขสถานการณ์บ้านเมืองให้มั่นคง เพื่อปรับปรุงประเทศ แต่แล้วก็ไม่ได้ปฏิบัติเช่นนั้น และมีกรณีที่เกิดขึ้นให้เห็นว่าการขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มผู้นำพลเรือนและทหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง ดังนั้นจึงมีความสงสัยเกิดขึ้นว่า ทหารทำรัฐประหารเพราะถูกแรงกระตุ้นจากอุดมการณ์ที่ต้องการเข้ามาปรับปรุงประเทศให้เป็นสมัยใหม่ เข้ามาเพื่อรักษาความมั่นคงในเอกราชอธิปไตยของประเทศ หรือเข้ามาเพื่อการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ของกลุ่มทหารอาจแยกออกได้เป็นหลายลักษณะที่สำคัญคือการได้รับการสนับสนุนทั้งทางงบประมาณและในด้านของเกียรติยศ ทหารจะไม่พอใจถ้างบประมาณถูกตัด กำลังทหารถูกลด และเกียรติยศถูกลบหลู่ ความเป็นอิสระของกลุ่มทหาร (Military autonomy) ถือเป็นผลประโยชน์ของกลุ่มอีกประการหนึ่ง ความเป็นอิสระนี้รวมถึงการไม่ให้ฝ่ายพลเรือนเข้ายุ่งเกี่ยวในการศึกษาอบรม การโยกย้ายแต่งตั้งนายทหารและวางยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศ นอกจากนี้การที่มีหน่วยกำลังที่มีหน้าที่คล้ายทหารมากขึ้น เช่น ตำรวจ อาจกระทบถึงผลประโยชน์ของกลุ่มทหารเช่นกัน

สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2536:170-173) อธิบายว่า คณะทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองเมื่อสังคมและระบบการเมืองมีลักษณะขัดแย้งกับลักษณะขององค์กรและอุดมการณ์ของคณะทหาร สถานการณ์ดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นวิชาชีพของทหาร

หมายถึง ทหารมีความเชี่ยวชาญพิเศษ มีการศึกษาอบรม และฝึกฝนอย่างเป็นระบบหากทหารประเมินว่านักการเมือง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพก็เข้าไปทำหน้าที่เสียเอง

2. ความชอบธรรมของระบบการเมือง

โอกาสที่ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองจะมีมากถ้าระบบการเมืองมีความชอบธรรมน้อยลง ระบบการเมืองที่มีความชอบธรรมต่ำเป็นเหตุให้เกิดความไร้เสถียรภาพทางการเมืองซึ่งทำให้ทหารเห็นว่าจะเป็อันตรายต่ออธิปไตย และเอกราชของชาติจากการที่ระบบการเมืองขาดความชอบธรรมหรือมีความชอบธรรมต่ำย่อมหมายถึงการที่ประชาชนโดยทั่วไปไม่ให้ความสนับสนุนแก่รัฐบาลหรือสถาบันทางการเมืองอื่นๆ เช่น พรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎร เป็นเหตุให้ทหารสามารถเข้าทำการยึดอำนาจได้โดยไม่ต้องเกรงว่าประชาชนจะต่อต้าน

3. ความซับซ้อนของสังคม

ถ้าระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมีความสลับซับซ้อนมาก โอกาสที่ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองจะน้อย เนื่องจากทหารจะต้องเผชิญกับปัญหาของการต่อต้านการยึดอำนาจจากกลุ่มพลังต่าง ๆ มากมาย เพราะความสลับซับซ้อนของสังคมหมายถึงการที่อำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้กระจายอยู่ตามส่วนต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมมิได้กระจุกตัวกันอยู่

4. ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ ของคณะทหารกับอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีอยู่ในระบบการเมือง

คณะกรรมการจะมีบทบาทในฐานะใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสองประการ คือ ขอบเขตของอำนาจทางการเมืองกับวัตถุประสงค์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ถ้าคณะกรรมการมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ชัดเจนแน่นอน มีความมุ่งมั่นที่ต้องการให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวบรรลุผล คณะกรรมการก็จะต้องการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นตามไปด้วย

รูปแบบการแทรกแซงการเมืองของคณะกรรมการ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2536:177-179) อธิบายว่า รูปแบบการแทรกแซงการเมืองของคณะกรรมการ 4 รูปแบบคือ

1. การใช้อิทธิพลกดดันนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐบาล
2. การขู่ว่าจะใช้กำลัง
3. การเปลี่ยนตัวผู้บริหาร
4. การยึดอำนาจและเปลี่ยนคณะรัฐบาลทั้งชุด(รัฐประหาร)

ซึ่งจะขออธิบายแต่ละรูปแบบของการแทรกแซงของทหารแต่ละรูปแบบดังนี้ คือ

รูปแบบที่หนึ่ง การใช้อิทธิพลกดดันนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐบาลนั้นเป็นเรื่องปกติที่คณะกรรมการกระทำอยู่เสมอ เพราะคณะกรรมการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและระบบการเมืองและคณะกรรมการมีผลประโยชน์ร่วมของกองทัพที่จะต้องปกป้องรักษา เช่น งบประมาณด้านการป้องกันประเทศ นโยบายต่างประเทศ และนโยบายความมั่นคง เป็นต้น การใช้อิทธิพลเพื่อให้เกิดผลตามความต้องการของคณะกรรมการจึงเป็นการแทรกแซงทางการเมืองที่เป็นมาตรการอ่อนที่สุด แต่หากวิธีการนี้ไม่เป็นผลสำเร็จและผลของนโยบาย หรือการตัดสินใจของรัฐบาลกระทบต่อผลประโยชน์ร่วมของกองทัพเป็นอย่างมาก คณะกรรมการก็อาจใช้วิธีการอื่นอีก เช่น การขู่ว่าจะใช้กำลังหรือยื่นข้อเสนอให้มีการเปลี่ยนผู้บริหารบางคนในคณะรัฐบาลหรือเข้าทำการยึดอำนาจ เป็นต้น

โดยปกติแล้ว การใช้อิทธิพลเพื่อกดดันนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลเป็นเรื่องที่คณะกรรมการสามารถกระทำได้อย่างชอบธรรม ถ้าเรื่องเหล่านั้นเป็นกิจการที่เกี่ยวกับกิจการทหาร การพิจารณางบประมาณของกองทัพที่ดี การพิจารณานโยบายต่างประเทศ และนโยบายความมั่นคง

ก็ดีแล้วแต่เป็นเรื่องที่คณะกรรมการมีตัวแทนเข้าร่วมพิจารณากับฝ่ายรัฐบาลอยู่แล้ว และรัฐบาลก็จะต้องฟังเสียงจากทหารมากขึ้น การเป็นกรรมการในสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือการเป็นวุฒิสมาชิกในสภานิติบัญญัติ เป็นต้น

รูปแบบที่สอง การขู่ว่าจะใช้กำลังเป็นการแสดงออกในขั้นต่อไป หากความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการตัดสินใจของรัฐบาลไม่ประสบผลสำเร็จ วิธีการขู่อาจทำได้หลายอย่าง เช่น การสั่งเตรียมพร้อม การเคลื่อนย้ายกำลัง หรือการขู่ด้วยคำพูดว่าจะใช้กำลังก็ได้ เช่น พลเอก พิจิตร กุลฉวีชัย ออกมาขู่ว่า “ถ้าไม่แก้ไขรัฐธรรมนูญขยับบทยุทธศาสตร์ออกไปในสมัยรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ทหารจะออกมา EXERCISE” เป็นต้น

รูปแบบที่สาม การเปลี่ยนตัวผู้บริหารบางคน เป็นการแทรกแซงทางการเมืองอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการใช้เพื่อให้คณะรัฐบาลแก้ไขสถานการณ์ หรือปัญหาที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เช่น ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่ารัฐมนตรีในคณะรัฐบาลคอร์รัปชัน หรือในกรณีที่สาธารณชนแสดงความเห็นอย่างรุนแรงว่ารัฐมนตรีบางคนในคณะรัฐบาลขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งคณะกรรมการได้เสนอแนะ หรือกดดันหัวหน้าคณะรัฐบาลให้ดำเนินการจัดรัฐมนตรีที่มีพฤติกรรมดังกล่าวออกไป เช่น พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเสนอให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ปลด ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง จากตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

รูปแบบที่สี่ การเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลทั้งชุดนั้น มักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการยึดอำนาจ แต่ในบางกรณีอาจเป็นการยื่นข้อเสนอให้หัวหน้า คณะรัฐบาลหรือคณะรัฐบาลออกไปทั้งชุด โดยไม่ต้องมีการยึดอำนาจก็ได้เช่นใน พ.ศ. 2476 พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา มีหนังสือขอให้พระยามโนปกรณนิติธาดา ลาออกจากความเป็นหัวหน้าคณะรัฐบาลเพื่อให้มีการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่เป็นต้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการรัฐประหาร

ความหมายของการรัฐประหาร

พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2552: 89)ให้ความหมายไว้ว่า รัฐประหาร หมายถึง การล้มรัฐบาลหรือคณะผู้บริหารกิจการของรัฐ โดยใช้กำลังบังคับด้วยวิธีการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย รัฐประหารแตกต่างกับการปฏิวัติ (revolution) กล่าวคือการปฏิวัติเป็นการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองหรือโครงสร้างทางการเมืองของประเทศ

สุรชาติ บำรุงสุข (2551: 42-43) อธิบายถึงการรัฐประหารไว้ว่า แม้สังคมไทยจะมีความเข้าใจผิด เพราะเรามักจะเรียกการรัฐประหารที่เกิดขึ้นว่า “การปฏิวัติ” (revolution) ซึ่งเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อย่างสำนวนที่เรียกว่า “พลิกฟ้าคว่ำแผ่นดิน” คือเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงตัวระบบทั้งระบบและอาจมีนัยหมายถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างหนักและอย่างมากด้วย (คือสภาพที่ในภาษาอังกฤษอธิบายว่าเป็น radical change) และโดยทั่วไปแล้ว การปฏิวัติเกิดขึ้นโดยมีกระบวนการใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือ ดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นกรณีของการปฏิวัติฝรั่งเศส หรือการปฏิวัติจีน ก็ตาม ฉะนั้น การยึดอำนาจของทหารในความเป็นจริงแล้ว จะต้องเรียกว่า “การรัฐประหาร” ไม่ใช่ “การปฏิวัติ” อย่างที่เราเรียกขานกันโดยทั่วไป

รัฐประหารหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาลโดยไม่เป็นไปตามกติกาหรือข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญ และการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เกิดจากการใช้อำนาจทางทหาร (หรือเครื่องมือทางทหาร) ที่อยู่ในลักษณะของการใช้จริง หรือขู่ว่าจะใช้จริงก็ตาม

ธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (2550: 18) ให้ความหมายไว้ว่า รัฐประหาร (Coup d'etat) หมายถึง การเข้ายึดอำนาจรัฐโดยฉับพลันอย่างผิดกฎหมายโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาล

วัชรวิทย์ ไชยสาร (2549: 10-11) ให้ความหมายไว้ว่า รัฐประหาร หมายถึง การใช้ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันควันด้วยวิธีการนอกระบบ ไม่มีกฎหมายใดรองรับ โดยมีวัตถุประสงค์อยู่ที่การเปลี่ยนตัวหัวหน้ารัฐบาล หรือผู้ปกครองประเทศ แล้วจัดตั้งคณะรัฐบาลชุดใหม่ที่อยู่ภายใต้ผู้ก่อการรัฐประหารขึ้นมา โดยที่รูปแบบการปกครองไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด มีแต่ตัวผู้นำและคณะผู้นำเท่านั้นที่เปลี่ยนไป

Grune (1984: 140 อ้างใน เขาวเรศ สุทธิพิณทุ, 2545: 6) กล่าวไว้ว่ารัฐประหาร “coup d'etat” ในภาษาฝรั่งเศสมีความหมายเหมือนกับรากศัพท์ที่มาจากภาษาลาตินและกรีก ซึ่งหมายถึง การเข้าโจมตี การต่อสู้ และในความหมายที่ใช้กันก็คือ การเข้าโจมตีหรือการต่อสู้กับรัฐบาล จากรากศัพท์ข้างต้น ได้ถูกนำมาใช้ในความหมายปัจจุบันว่าหมายถึง การเข้ายึดอำนาจโดยฉับพลันอย่างผิดกฎหมายโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาล

สุจิต บุญบงการ (2523: 226) ให้ความหมายไว้ว่า การรัฐประหาร (coup d'etat) หมายถึง การแทรกแซงทางการเมืองของทหารเป็นการใช้กำลังเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศ รัฐประหาร อาจเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติ (revolution) เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หรือเป็นแต่เพียงการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลจากชุดหนึ่งมาเป็นอีกชุดหนึ่ง รัฐประหารมีเจตนา มีแรงกระตุ้นให้ทำ มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และมีการวางแผน

ชำนาญ จันทร์เรือง (2551) ให้ความหมายไว้ว่า การรัฐประหาร หมายถึง การใช้ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันควัน โดยมีวัตถุประสงค์อยู่ที่การเปลี่ยนตัวหัวหน้ารัฐบาล หรือผู้ปกครองประเทศ แล้วจัดตั้งคณะรัฐบาลชุดใหม่ที่อยู่ภายใต้ผู้ก่อการรัฐประหารขึ้นมา โดยรูปแบบการปกครองมิได้เปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

จากความหมายของการรัฐประหารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การรัฐประหาร หมายถึง การใช้กำลังเข้ายึดอำนาจอย่างผิดกฎหมาย เพื่อเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้ปกครอง แล้วจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นมาแทน โดยรูปแบบการปกครองยังคงเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง

การรัฐประหารในประเทศไทย

สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ (2550: 221-228) ได้เขียนถึงประวัติศาสตร์ของการรัฐประหารของประเทศไทย (รัฐประหารที่สำเร็จ) ซึ่งมีจำนวน 11 ครั้ง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้*

ครั้งที่ 1 การปิดสภาฯ ใช้รัฐธรรมนูญบางมาตราของพระยามโนปกรณนิติธาดา 1 เมษายน 25476

เพียงไม่ถึงหนึ่งปีหลังการปฏิวัติ 2475 ก็ได้เกิดความขัดแย้งภายในรัฐบาลระบอบใหม่จากกรณีเรื่อง “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” โดยเริ่มจากหลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) ผู้นำคนสำคัญของคณะราษฎรได้เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจแก่รัฐบาลในเดือนมีนาคม พ.ศ.2475 (ตามปฏิทินเก่า) เพื่อวางแนวทางเศรษฐกิจของประเทศใหม่ตามแนวทางของสังคมนิยมแบบสหกรณ์ที่ได้ประกาศไว้ในประกาศคณะราษฎรฉบับที่ 1 ข้อ 3 ว่า “จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุก ๆ คนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก” แต่ปรากฏว่าพระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรี รวมทั้งพระบาทสมเด็จพระ

พระปกเกล้าฯ ไม่เห็นพ้องกับโครงการดังกล่าว เพราะเห็นว่าเค้าโครงเศรษฐกิจนี้เป็นโครงการแบบคอมมิวนิสต์ ความขัดแย้งขยายตัวออกไปกลายเป็นปัญหาระหว่างรัฐบาลกับคณะราษฎร

ดังนั้น ในวันที่ 1 เมษายน ซึ่งเป็นวันขึ้นปีใหม่ของ พ.ศ.2476 พระยามโนปกรณซ์ ก็ประกาศ “พระราชกฤษฎีกาให้ปิดสภาผู้แทนราษฎร และตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่” รวมทั้งการงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา และระบุว่าในระยะเวลาที่ไม่มีการประชุมสภาให้คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจต่างๆ แทนในคำสั่งของรัฐบาลได้ให้เหตุผลการประกาศกฤษฎีกานี้ว่า เนื่องจากความขัดแย้งในคณะรัฐบาล คือ “ความเห็นข้างน้อยนั้นปรารถนาที่จะวางนโยบายเศรษฐกิจไปในทางอันมีลักษณะคอมมิวนิสต์” หลังจากนั้นก็ได้ยุบคณะรัฐมนตรีแล้วตั้งใหม่ โดยให้หลวงประดิษฐมนูธรรมพ้นตำแหน่งและส่งตัวไปศึกษาต่อที่ประเทศฝรั่งเศส ไม่เพียงเท่านั้นรัฐบาลยังได้ออกพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476 ในวันที่ 2 เมษายน 2476 อีกด้วย

ดังนั้น กฤษฎีกาปิดสภานี้ จึงทำให้ฝ่ายบริหารคือคณะรัฐมนตรีสามารถบริหารประเทศได้โดยไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและยังสามารถออกกฎหมายได้โดยไม่ผ่านสภา ดังนั้นการใช้อำนาจของรัฐบาลพระยามโนปกรณซ์ หลังจากนั้น จึงถือได้ว่าเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญและเป็นเผด็จการ เพราะการประกาศงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตราโดยไม่ระบุว่ามาตราใดก็มีความหมายเท่ากับงดใช้รัฐธรรมนูญทั้งฉบับ การปิดสภาครั้งนี้จึงถือได้ว่าเป็นการรัฐประหารครั้งแรกหลัง พ.ศ. 2475 มีความเป็นไปได้อย่างมากว่าการปิดสภาของพระยามโนปกรณซ์ นี้ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายของ พ.อ. พระยาทรงสุรเดชซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติ 2475

ครั้งที่ 2 การรัฐประหาร 20 มิถุนายน 2476

ไม่ถึง 3 เดือนหลังจากการรัฐประหารครั้งแรก พ.อ.พระยาพหลพลุเสนา หัวหน้าคณะคณะราษฎรในการปฏิวัติ 24 มิถุนายน 2475 ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ได้เป็นหัวหน้าคณะยึดอำนาจคืนกลับมาอีกครั้งหนึ่ง โดยให้เหตุผลว่ารัฐบาลพระยามโนปกรณซ์นิรโทษกรรมผิดรัฐธรรมนูญ และปิดการประชุมสภาราษฎร จึงต้องดำเนินการให้เกิดความถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ โดยให้มีการเปิดประชุมสภาอีกครั้ง ในการยึดอำนาจคืนครั้งนี้มี พ.ท.หลวงพิบูลสงคราม เป็นเลขานุการฝ่ายทหารบก และ น.ท.หลวงสุภชลาศัย เป็นเลขานุการฝ่ายทหารเรือ โดยมีหลวงนฤเบศร์มานิตย์ และพระยานิติศาสตร์ไพศาลเป็นที่ปรึกษาฝ่ายพลเรือน

ดังนั้น รัฐบาลของพระยามโนปกรณษ์ จึงสิ้นสุดลงและพระยามโนปกรณษ์ ต้องลี้ภัยไปบริติชมาลายา นอกจากนี้ พ.อ.พระยาทรงสุรเดชก็หมดอำนาจจากกองทัพอีกด้วย พ.อ.พระยาพหลพลุฑเสนา รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนใหม่และทำให้อำนาจทางการเมืองกลับมาสู่คณะราษฎรอีกครั้งสิ่งที่ต้องบันทึกไว้คือ แม้เราจะนับเหตุการณ์วันที่ 20 มิถุนายน 2476 ว่าเป็นการรัฐประหาร แต่สำหรับคณะราษฎรแล้วการยึดอำนาจคืนจากพระยามโนปกรณษ์นิตินาคครั้งนี้มิใช่เป็นการรัฐประหาร แต่เป็นการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ดังคำ “อุททิส” ของ เตือน บุญนาค และ ไพโรจน์ ชัยนาม ที่ปรากฏในหนังสือคำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญ (รวมทั้งกฎหมายการเลือกตั้งด้วย) (พระนคร: นิติสารณ์, 2477) ว่าขออุททิสแต่เพื่อนร่วมชาติทั้งหลาย ซึ่งได้กระทำการอันใหญ่ยิ่งประการใดประการหนึ่งดังต่อไปนี้เพื่อความเจริญของประเทศชาติคือ

1. เปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 เพื่อให้ประเทศสยามได้มีรัฐธรรมนูญ
2. เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พุทธศักราช 2476 เพื่อเปิดสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถูกปิดโดยผิดวิधिทางแห่งรัฐธรรมนูญ
3. ปราบบกฏและช่วยเหลือในการปราบบกฏ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พุทธศักราช 2476 เพื่อรักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์และความมั่นคงแห่งรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ 3 การรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490

ในท่ามกลางความล้มเหลวในการบริหารของรัฐบาลพลเรือน (ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ยุติลงในปี 2488) โดยนายกรัฐมนตรี พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ กลุ่มทหารนอกราชการกลุ่มหนึ่งได้รวมตัวกันตั้งเป็นคณะรัฐประหาร โดย น.อ.หลวงกาจสงคราม เป็นผู้ริเริ่ม และได้ชักชวนให้ พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ มาเป็นหัวหน้าคณะ พ.อ.สวัสดิ์ สวัสดิเกียรติ เจ้ากรมเกียกกายทหารบกเป็นเลขาธิการ จากนั้นคณะรัฐประหารก็ได้ชักชวนให้ผู้บังคับการทหารประจำการในกรุงเทพฯ จำนวนหนึ่งให้ร่วมมือ แล้วก่อการยึดอำนาจเมื่อคืนวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 โดยกำลังหลักที่ยึดอำนาจมาจากกรมทหารราบที่ 1 ของ พ.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่กระนั้นคณะรัฐประหารไม่มั่นใจในการสนับสนุนของนายทหารส่วนใหญ่ จึงได้เชิญจอมพล ป. พิบูลสงคราม มาเป็นผู้นำคณะรัฐประหารเมื่อเช้าวันที่ 9 พฤศจิกายน เหตุผลสำคัญที่คณะรัฐประหารอ้างก็คือ การ

เข้ามาคลี่คลายกรณีสวรรคตของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 และจัดการกับรัฐบาลที่ทุจริตคอร์รัปชัน (นี่เป็นครั้งแรกที่ปัญหาคอร์รัปชันปรากฏในเหตุผลของการรัฐประหาร)

คณะรัฐประหารได้ล้มเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2489 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2490 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่คณะทหารที่ยึดอำนาจล้มเลิกรัฐธรรมนูญ จากนั้นคณะรัฐประหารก็ได้ตั้งนายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราว เพื่อดำเนินการให้มีการเลือกตั้งโดยเร็ว ต่อมาในวันที่ 18 พฤศจิกายน คณะรัฐประหารได้แต่งตั้งวุฒิสภา 100 คน ทำหน้าที่รัฐสภา แล้วประกาศให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 29 มกราคม 2491 ถึงแม้ว่านายควง อภัยวงศ์ จะกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2491 แต่เมื่อถึงวันที่ 8 เมษายน 2491 นายควงก็ต้องนำคณะรัฐมนตรี “กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง” โดยอ้างว่าคณะรัฐประหารบังคับให้ลาออกภายใน 24 ชั่วโมง โดยจอมพล ป.พิบูลสงครามได้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในวันเดียวกัน

ครั้งที่ 4 การรัฐประหาร 29 พฤศจิกายน 2494

จอมพล ป.พิบูลสงครามได้เป็นนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศในระบอบรัฐสภามาตั้งแต่เดือนเมษายน 2491 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2494 คณะผู้บัญชาการทหาร 3 เหล่าทัพ 9 คน นำโดย พล.อ.ผิน ชุณหะวัณ ผู้บัญชาการทหารบก พล.ท.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก พล.ร.ต.หลวงยุทธศาสตร์ โกศล รองผู้บัญชาการทหารเรือ พล.ร.ต.หลวงชำนาญอรุณยุทธ ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ พล.อ.อ.พินรณนภากาศ ฤทธาคนี ผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นต้น ก็ก่อการรัฐประหาร โดยตั้งตนเองเป็นคณะบริหารประเทศชั่วคราว คณะยึดอำนาจครั้งนี้มี พล.ต.ท.เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจเป็นเลขานุการ และได้ตั้งจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราวตั้งคณะรัฐมนตรีชั่วคราวบริหารประเทศ

สาเหตุของการยึดอำนาจส่วนหนึ่งมาจากความไม่พอใจต่อบทบาทของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในวุฒิสภาที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2492 ที่แสดงการขัดขวางการบริหารงานของรัฐบาล และไม่พอใจรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2492 ที่เป็นรัฐธรรมนูญอนุรักษ์นิยม ในวันเดียวกันที่ยึดอำนาจจึงได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2492 และให้เอารัฐธรรมนูญฉบับ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 มาใช้แทนตามนัยของรัฐธรรมนูญนี้เปิดทางให้ข้าราชการประจำเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองได้ นั่นหมายถึงนายทหารในคณะรัฐประหารสามารถเข้ารับตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีได้โดยตรงโดยไม่

ต้องลาออก ดังนั้นผู้บัญชาการเหล่าทัพและอธิบดีกรมตำรวจ จึงได้เข้ารับตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี โดยควบตำแหน่งตามอำนาจหน้าที่ไว้เช่นเดิม

วันที่ 30 พฤศจิกายน คณะทหารก็ประกาศตั้งสมาชิกสภาประเภทที่ 2 จำนวน 123 คนทำหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495

ครั้งที่ 5 การรัฐประหาร 16 กันยายน 2500

การรัฐประหารครั้งนี้มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้านำกองทัพบก เข้ายึดอำนาจ คณะทหารที่ร่วมการยึดอำนาจก็เช่น พล.ท.ถนอม กิตติขจร พล.ท.ประภาสจรรย์เสถียร พล.อ.ท.เฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร เป็นต้น เป้าหมายของการยึดอำนาจเพื่อโค่นรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม และจัดการกับ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ ที่เป็นคู่แข่งของตน การรัฐประหารครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้บัญชาการรักษาดำรงพระนครฝ่ายทหาร ในครั้งนี้คณะทหารได้ประกาศยุบสภาและประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ภายใน 90 วัน แต่ได้แต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 จำนวน 121 คน สองวันหลังรัฐประหาร คณะรัฐประหารไม่ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2475 แก้ไข 2495 ที่ใช้อยู่ ต่อมาในวันที่ 19 กันยายน คณะทหารก็แต่งตั้ง พจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรีรักษาการและให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ในวันที่ 15 ธันวาคม 2500

ครั้งที่ 6 การรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2501

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า “คณะปฏิวัติ” โดยอ้างว่าการกระทำครั้งนี้ไม่ใช่รัฐประหาร แต่คณะปฏิวัติได้ประกาศล้มเลิกรัฐธรรมนูญ ล้มเลิกรัฐสภา เลิกพรรคการเมืองเล็ก คณะรัฐมนตรี รวมทั้งการจับกุมนักคิดนักเขียนจำนวนมากโดยไม่มีการตั้งข้อกล่าวหา จากนั้นจอมพลสฤษดิ์ก็บริหารประเทศโดยคณะปฏิวัติ ให้ประกาศคณะปฏิวัติใช้เป็นกฎหมายได้สมบูรณ์ หลังจากใช้อำนาจเบ็ดเสร็จนานกว่า 3 เดือน ในวันที่ 26 มกราคม 2502 จึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวเพื่อปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเพียง 20 มาตรา แต่มีมาตรา 17 ที่ให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีอย่างครบถ้วน

วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502 มีการแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ 240 คน ให้ทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติ จากนั้นวันที่ 9 กุมภาพันธ์ สภานิติบัญญัติก็รับรองให้จอมพลสฤษดิ์เป็นนายกรัฐมนตรี

บริหารในระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ มีการปราบปรามกวาดล้างนักการเมืองฝ่ายค้าน และใช้อำนาจตามมาตรา 17 ประหารชีวิตผู้ต้องหาโดยไม่ผ่านการพิจารณาคดีของศาล นอกจากนี้ก็คือการทำลายประชาธิปไตยโดยล้มเลิกการเลือกตั้งในทางการเมืองทุกระดับ ให้มีแต่การแต่งตั้งเท่านั้น จอมพลสฤษดิ์เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกและคนเดียวในขณะที่ “ตายคาตำแหน่ง” ในวันที่ 8 ธันวาคม 2506 หลังจากนั้นจอมพลถนอม กิตติขจร ก็ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะปฏิวัติและนายกรัฐมนตรีต่อจากจอมพลสฤษดิ์ ๓ รัชต์

ครั้งที่ 7 การรัฐประหาร 17 พฤศจิกายน 2514

การยึดอำนาจครั้งนี้ จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ ร่วมด้วย พล.อ.ประภาส จารุเสถียร พล.อ.อ.ทวิ จุลละทรัพย์ พล.อ.กฤษณ์ สีวะรา พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ พ.ท.ณรงค์ กิตติขจร เป็นต้น เพื่อล้มล้างรัฐบาลพรรคสหประชาไทย ที่มีจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้า โดยคณะปฏิวัติอ้างว่า “มีบุคคลบางจำพวกอาศัยสิทธิตามรัฐธรรมนูญขบถบ่อนทำลายใช้อิทธิพลทั้งภายในและภายนอกสถานิติบัญญัติก่อการบริหารราชการของรัฐบาล” ด้วยเหตุผลเช่นนี้คณะปฏิวัติอ้างว่า ถ้าหากจะแก้ไขตามวิถีทางรัฐธรรมนูญย่อมไม่ทันเหตุการณ์จึงต้องยึดอำนาจเพื่อจะได้แก้ไขสถานการณ์ได้โดยเฉียบขาดและฉับพลัน

ดังนั้นคณะปฏิวัติจึงได้ล้มเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2511 (ที่ใช้ระยะเวลาร่างถึง 9 ปี 2502-2511) เลิกรัฐสภา เลิกพรรคการเมืองและบริหารประเทศโดยคณะปฏิวัติ ประกาศคณะปฏิวัติใช้เป็นกฎหมาย ใช้อำนาจปฏิวัตินานถึง 13 เดือน มีการใช้ประกาศคณะปฏิวัติมากถึง 364 ฉบับ และเป็นคำสั่งคณะปฏิวัติอีก 79 ฉบับ ซึ่งนับเป็นการออกกฎหมายโดยฝ่ายบริหารโดยไม่ผ่านสภามากที่สุดในประวัติศาสตร์ จนถึงวันที่ 15 ธันวาคม 2515 คณะปฏิวัติจึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราว วันต่อมามีการตั้งสมาชิกสถานิติบัญญัติ 299 คน และในวันที่ 18 ธันวาคมในการประชุมสถานิติบัญญัติครั้งแรกที่ประชุมก็เลือกจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ 8 การรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519

การยึดอำนาจดำเนินการโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นำโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ พล.อ.อ.กมล เตชะตุงคะ พล.อ.บุญชัย บำรุงพงศ์ และมินายทหารร่วม 24 คน การรัฐประหารครั้งนี้เป็นกระบวนการที่ติดตามมาจากการกวาดล้างปราบปรามขบวนการนักศึกษาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เมื่อยึดอำนาจแล้ว คณะปฏิรูปการปกครองก็ประกาศล้มเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 เลิกรัฐสภา เลิก

พรรคการเมือง แล้วตั้งคณะนักกฎหมาย 13 คน เพื่อร่างรัฐธรรมนูญ นำโดยนายอุกฤษ มงคลนาวิน ให้มีแนวทางเดียวกับรัฐธรรมนูญการปกครองฉบับ พ.ศ. 2502 และรัฐธรรมนูญการปกครองฉบับ พ.ศ. 2515 จากนั้นคณะปฏิรูปก็ได้แต่งตั้งให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี

วันที่ 22 ตุลาคม คณะปฏิรูปได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราว 29 มาตรา ซึ่งมีมาตรา 21 ที่ให้อำนาจสิทธิขาดแก่นายกรัฐมนตรี ให้ดำเนินการเพื่อความมั่นคง ตามรัฐธรรมนูญนี้ให้อำนาจอย่างมากแก่ฝ่ายบริหารและกำหนดให้คณะทหารที่ยึดอำนาจเป็นสภาที่ปรึกษา ปรากฏว่าการปกครองของรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ มีการควบคุมสื่อมวลชน และลิดรอนสิทธิ เสรีภาพของประชาชนอย่างมาก จึงถือได้ว่าเป็นเผด็จการขวจัดยุคสุดท้ายเพราะหลังจากนี้ก็ไม่มียุทธศาสตร์ที่จะใช้ นโยบายขวจัดชั่วเช่นนี้อีก อย่างไรก็ตามนายธานินทร์ กรัยวิเชียร อ้างว่าการปกครองของตนเองมิใช่เผด็จการ แต่เป็นระบอบ “ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข”

ครั้งที่ 9 การรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2520

การยึดอำนาจนำโดยคณะรัฐประหาร ซึ่งมี พล.ร.อ.สงัด ชะลออยู่ เป็นหัวหน้า และมี พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นเลขาธิการ เป้าหมายเพื่อล้มล้างรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร (ซึ่งคณะรัฐประหารตั้งมากับมือ) และเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2519 คณะรัฐประหารได้ใช้อำนาจปฏิวัติวัน 19 วัน ในวันที่ 9 พฤศจิกายนจึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักร 32 มาตรา และยังมีมาตรา 27 ให้อำนาจสิทธิขาดแก่นายกรัฐมนตรีในการดำเนินการใช้อำนาจเด็ดขาดได้อย่างชอบธรรม ต่อมาในวันที่ 11 พฤศจิกายน คณะรัฐประหารได้ตั้งให้ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี และตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีสมาชิก 360 คน เพื่อทำหน้าที่รัฐสภา

อนึ่ง นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เมื่อพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรีมาจนถึงปัจจุบัน

ครั้งที่ 10 การรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534

เป็นการยึดอำนาจโดยคณะผู้รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) โดย พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผบ.สส. เป็นหัวหน้าคณะ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผบ.ทบ. พล.อ.อ.เกษม โรจนนิล ผบ.ทอ. และ พล.ร.อ.ประพัฒน์ กฤษณจันทร์ ผบ.ทร. เป็นรองหัวหน้าคณะ พล.อ.อิสระพงศ์

หนุณภักดี แม่ทัพภาคที่ 1 เป็นเลขาธิการ แต่เป็นที่รับรู้กันว่าผู้ที่มีอำนาจสูงสุด คือ พล.อ.สุจินดา คราประยูร คณะรัฐประหารได้อ้างเหตุผลเฉพาะหน้าในการยึดอำนาจ คือ เรื่องกรณีลอบสังหารเบ็องสูง ซึ่งฝ่ายคณะ รสช. อ้างว่า พล.ต.มณูญ รูปขจร ที่ปรึกษาของรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นผู้อยู่เบื้องหลัง แต่ในแถลงการณ์ของคณะ รสช. ได้อ้างเหตุผลการยึดอำนาจว่า ประการแรก คณะรัฐบาลได้อาศัยอำนาจหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้องอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ประการที่สอง ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจรังแกข้าราชการประจำ ประการที่สาม นักการเมืองที่บริหารประเทศมีการรวบอำนาจนำไปสู่การปกครองแบบเผด็จการรัฐสภา ดังนั้น คณะ รสช. จึงได้ประกาศยุบเลิกสภา และ ยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521

ในวันที่ 1 มีนาคม รสช. ได้ประกาศธรรมนูญชั่วคราว 33 มาตรา แต่มีมาตรา 18 ที่กำหนดให้มี สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ซึ่งก็คือคณะนายทหารที่ยึดอำนาจ ทำให้เป็นสภาที่ปรึกษาควบคุมดูแลการบริหารราชการ จากนั้นก็มีมาตรา 27 ที่ให้อำนาจอย่างไม่จำกัดแก่ประธานสภา รสช. และนายกรัฐมนตรี ในการใช้อำนาจเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญนี้ กำหนดให้มีการตั้งสภานิติบัญญัติขึ้นจำนวนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่รัฐสภา โดยการแต่งตั้งสมาชิกสภานี้ให้เป็นประธานคณะ รสช. เป็นผู้รับสนองพระราชโองการ คณะ รสช. จึงแต่งตั้งสมาชิกนิตบัญญัติ 292 คน วันต่อมาคณะรัฐประหารได้แต่งตั้งนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 18 ถึงแม้จะมีการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 แต่คณะ รสช. ก็ได้พยายามสืบทอดอำนาจโดยผ่านพรรคสามัคคีธรรม ซึ่งเป็น “พรรคคนอมิณี” ของ รสช. และหนุนให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ในวันที่ 7 เมษายน 2535 แต่รัฐบาลสุจินดาก็ได้เผชิญการต่อต้านจากประชาชนจำนวนมาก จนเกิดเหตุการณ์ล้อมปราบในเดือนพฤษภาคม 2535

ครั้งที่ 11 การรัฐประหาร 19 กันยายน 2549

คณะทหารที่ยึดอำนาจนำโดย พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ร่วมด้วย พล.อ.อ.ชลิต พุกผาสุก ผู้บัญชาการทหารอากาศ พล.ท.อนุพงษ์ เผ่าจินดา แม่ทัพภาคที่ 1 และ พล.ท.สพรั่ง กัลยาณมิตร แม่ทัพภาคที่ 3 และมี พล.อ.วินัย ภัททิยะกุล เป็นเลขาธิการ คณะยึดอำนาจใช้ชื่อว่า “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (คปค.)” เมื่อยึดอำนาจแล้วได้มีการประกาศกฎอัยการศึก และได้ออกประกาศคณะปฏิรูปให้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 สิ้นสุดลง ให้วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง ให้ปลัดกระทรวงรักษาการแทนรัฐมนตรี และในวันที่ 20 กันยายน ก็ได้มีพระบรมราชโองการ

แต่งตั้ง พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างเป็นทางการ

จากนั้นคณะปฏิรูปฯ ได้ใช้เวลาบริหารประเทศ 10 วัน จึงประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวปกครองราชอาณาจักร มีจำนวน 39 มาตรา ในวันที่ 1 ตุลาคม 2549 และได้แต่งตั้งให้ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี ในการรัฐประหารครั้งนี้บทบาทของประธานองคมนตรีโดดเด่นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการนำหัวหน้าคณะรัฐประหารเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในคืนรัฐประหาร ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์การเมืองไทย

*ยังไม่ได้นับรวมการรัฐประหารเมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ไว้ในที่นี้

แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ความหมายของประชาธิปไตย

วิสุทธ์ โภชิตแทน (2550: 1-2) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หน้า 656 บัญญัติศัพท์คำว่า “ประชาธิปไตย” ภายใต้อำนาจ “ประชา” โดยระบุว่า “ประชาธิปไตย [ประชาทิปะไต, ประชาทิบปะไต] น. ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ (ส.ประชา + ป.อธิปไตย)”

อย่างไรก็ตาม คำว่า “ประชาธิปไตย” นี้ แปรจากคำภาษาอังกฤษว่า “democracy” (ديمอคราซี) ซึ่งนำมาจากภาษากรีกโบราณว่า “demokratia” (ديمอคราเทีย) อีกต่อหนึ่ง คำกรีก demokratia มาจากการผสมของคำว่า demos ซึ่งแปลว่า ประชาชน (the people) และคำว่า kratein หรือ kratos ซึ่งแปลว่า ปกครอง (to rule) ดังนั้น โดยรากศัพท์ดั้งเดิม demokratia หรือ democracy จึงแปลว่า “การปกครองโดยประชาชน” (to rule by the people หรือ government by the people)

สำหรับคนจำนวนไม่น้อยเมื่อพูดถึงความหมายของประชาธิปไตยก็มักจะยกถ้อยคำของ อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ผู้มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ. 1809-1865 ที่เป็นประธานาธิบดีคนที่ 16 ของสหรัฐอเมริกา ในการกล่าวสดุดีทหารที่เมืองเกตตีสเบิร์ก (Gettysburg) เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1863 การปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นเป็นประชาธิปไตยเพราะเป็น

“...การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน...” (...government of the people, by the people, and for the people...)

นักวิชาการจำนวนไม่น้อยทางด้านประชาธิปไตยเน้นความหมายตามรากศัพท์ของประชาธิปไตยอยู่ที่ “การปกครอง ‘โดย’ ประชาชน” ที่เป็นเช่นนี้เพราะแม้จะถือว่าอำนาจอธิปไตยที่เป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศจะเป็นของประชาชน แต่การปกครองนั้นจะเป็นประชาธิปไตยได้ก็ต่อเมื่ออำนาจนั้นถูกใช้โดยประชาชน จะเป็นการใช้โดยตรงหรือโดยการผ่านตัวแทนที่ประชาชนเลือกมาอย่างเสรี เพื่อประโยชน์ของประชาชนเอง ก็ได้

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2551: 69-70) ได้อธิบายว่า คำว่า ประชาธิปไตย ถอดศัพท์มาจากภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ Demos แปลว่า ประชาชน และ Kratos แปลว่า อำนาจ เมื่อรวมกันเข้าแล้วก็มีความหมายว่า อำนาจของประชาชน หรือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจเพราะฉะนั้นหลักการขั้นมูลฐานของระบอบประชาธิปไตยก็คือ “การยอมรับนับถือความสำคัญและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต”

สมเกียรติ วันทะนะ (2551: 245) อธิบายว่า ประชาธิปไตย (Democracy) มีความหมายตามลายลักษณ์อักษรว่า อำนาจการปกครองเป็นของประชาชน ชาวกรีกโบราณเป็นผู้ให้กำเนิดคำว่า ประชาธิปไตยเป็นคำผสมระหว่าง “demos” ซึ่งนิยมแปลกันว่า “ประชาชน” กับคำว่า “Kratos” ซึ่งหมายถึงอำนาจหรือการปกครอง

คนจำนวนไม่น้อยในโลกปัจจุบันเรียนรู้ความหมายของประชาธิปไตยจากสุนทรพจน์ของประธานาธิบดี อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ที่เกิดตีสเบอร์ก์เมื่อ ค.ศ. 1864 ซึ่งท่านกล่าวว่าประชาธิปไตย คือ “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (government of the people by the people and for the people)

ไม่ว่าประชาธิปไตยจะมีความหมายสั้นๆ อย่างที่ชาวกรีกโบราณเข้าใจ หรือยาวขึ้นมาอีกหน่อยดังที่อดีตรัฐบาลลินคอล์นอยากให้เราเข้าใจก็ตามในโลกของความเป็นจริง คำนิยามสั้นๆ ดังกล่าวก็ถูกตีความให้แตกต่างออกไปอีกมากมายหลายแบบ จนกล่าวได้ว่าไม่มีการตีความใดที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายโดยเอกฉันท์ คำจำกัดความ การตีความ หรือแม้แต่การอธิบายแบบ

ต่างๆ จึงล้วนมีลักษณะต้องประชันขันแข่งกัน(contested)เสมอ ประชาธิปไตยจึงไม่เคยมีความหมาย และรูปแบบเดียว

พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 95) ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คำนี้มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกโบราณ คือ คำว่า demos หมายถึง ประชาชน และ kratos หมายถึง อำนาจปกครอง ดังนั้นประชาธิปไตยจึงหมายความถึง การปกครองที่ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจปกครอง หรือการปกครองโดยประชาชน ในยุคปัจจุบัน ประชาชนไม่สามารถใช้อำนาจปกครองด้วยตนเอง โดยตรงได้เพราะมีจำนวนมาก จึงต้องให้ระบบการเลือกตั้งผู้แทนเพื่อใช้อำนาจแทนประชาชน

นิยาม รัฐอมฤต (2553: 6-7) อธิบายว่า สิ่งแรกที่เราควรทำความเข้าใจก็คือ ประชาธิปไตย คำนี้หมายถึงอะไร ในทางปฏิบัติมีการให้ความหมายไว้แตกต่างหลากหลายมาก จนบางครั้งก็อาจ ทำให้สับสน บอกไม่ถูกกว่าอะไรคือประชาธิปไตยกันแน่

เรื่องราวเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมตะวันตกมีจุดเริ่มต้นที่เอเธนส์ ในยุคกรีกโบราณ เมื่อ 2,000 กว่าปีที่แล้วมา คำว่าประชาธิปไตยในภาษากรีกคือ “demokratia” แปลว่าการปกครองโดยประชาชน

ประชาธิปไตยเป็นคำศัพท์ที่ใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน และใช้กันในความหมายที่เป็นบวก แต่ในอดีตกาล คำนี้มีความหมายในแง่ลบมาตลอด นักคิดนามอุโฆษชาวกรีกโบราณ เช่น เพลโต อริสโตเติล ต่างก็มองประชาธิปไตยว่าเป็นการปกครองโดยมวลชน ที่ทำให้สังคมสูญเสียโอกาสที่จะได้ใช้ประโยชน์จากกลุ่มคนที่ทรงภูมิปัญญาและทรัพย์สิน ล่วงมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ระบบการปกครองที่วุ่นวายนี้ ก็ยังถูกมองในแง่ลบอยู่ดี โดยเฉพาะจาโคแบง (Jacobin) กลุ่มแกนนำการปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 และแจ๊คสัน (Jackson) ประธานาธิบดีคนที่ 7 ของสหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1829-1837) ซึ่งใช้ระบบพรรคพวกอย่างรุนแรงในการปลดข้าราชการเดิมออกตั้งข้าราชการใหม่ที่เป็นหัวคะแนนหรือพรรคพวกเข้าแทนที่ ยังคงเป็นที่หวาดหวั่นของผู้คน โดยทั่วไปคือถูกมองว่าเป็นการปกครองโดยใช้กฏหมู่ เป็นระบบก่อการร้าย แต่เมื่ออย่างเข้าศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา มุมมองเกี่ยวกับประชาธิปไตยเริ่มเปลี่ยนไปเป็นบวก ในปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้นิยมในลัทธิอุดมการณ์ทางการเมืองใดล้วนอ้างตัวเองว่าเป็นประชาธิปไตยเกือบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็คอมมิวนิสต์หรือฟาสซิสต์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นแต้มบวกให้กับระบบการปกครองของตนเอง

สำหรับอริสโตเติล (Aristle) ประชาธิปไตยก็คือการปกครองโดยคนส่วนมาก และโดยจำนวนของคนที่เป็นผู้ปกครองนี้ย่อมสะท้อนถึงชนชั้นที่มีอำนาจปกครองด้วย เพราะทุกสังคม คนส่วนมากก็คือคนชั้นล่าง คนยากจน คนที่มีการศึกษาน้อย เพราะฉะนั้นประชาธิปไตยจึงเป็นระบบที่ปกครองโดยคนส่วนใหญ่ จึงเป็นระบบการปกครองที่ปกครองโดยคนจน คนที่มีการศึกษาน้อย

ส่วนอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ประธานาธิบดีคนที่ 16 ของสหรัฐอเมริกา กล่าวเชิงขู่อภัยโทษที่พลีชีพในสงครามกลางเมืองในพิธิ ณ สุสานเกตติสเบิร์ก เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1863 ว่า พวกเขาจะไม่ตายเปล่า แต่การตายของพวกเขาจะทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกา มีเสรีภาพขึ้นใหม่ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน จะไม่สูญสิ้นไปจากโลกนี้ ซึ่งคำขอยความว่า การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ได้กลายเป็นคำนิยามของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ง่ายและโดนใจผู้คนมากมายทั่วโลก

วิลเลียม เอช. ไลเกอร์ (William H. Liker อ้างใน นิยม รัฐมฤต 2553: 7) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันทำการศึกษาเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ 5 ชิ้น ได้แก่ 1) Pericles' Funeral Orations 2) The Agreement of the People 3) The Declaration of Independence 4) The Declaration of the Rights of Man and Citizens 5) Lincoln's Gettysburg Address เพื่อค้นหาสาระสำคัญของแนวคิดประชาธิปไตยจากเอกสารข้างต้น เขาพบว่า ประชาธิปไตยคือการปกครองรูปแบบหนึ่งของผู้ปกครอง มีความรับผิดชอบเต็มที่ต่อผู้อยู่ใต้การปกครอง เพื่อให้ผู้อยู่ใต้การปกครองทุกคนสามารถบรรลุถึงเงื่อนไขการเคารพตัวเอง

Heywood (n.d. อ้างใน นิยม รัฐมฤต 2553: 8) นักรัฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้รวบรวมนิยามประชาธิปไตย ที่ผู้รู้และนักวิชาการหลากหลายได้กล่าวไว้ มีดังนี้

1. ประชาธิปไตยคือระบบการปกครองโดยคนจนและคนที่ด้อยโอกาส
2. ประชาธิปไตยคือรูปแบบการปกครองประเภทหนึ่งที่ประชาชนปกครองตนเองโดยตรง และต่อเนื่อง โดยไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยนักการเมืองอาชีพและพนักงานประจำ
3. ประชาธิปไตยคือสังคมที่ตั้งอยู่บนหลักการของความเสมอภาคกันในโอกาส และความมีคุณธรรมของปัจเจกบุคคล มากกว่าหลักการในเรื่องชนชั้นและสิทธิพิเศษ

4. ประชาธิปไตยคือระบบสวัสดิการและการจัดสรรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันทางสังคมให้แคบลง

5. ประชาธิปไตยคือระบบการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนหลักการของการปกครองโดยเสียงข้างมาก

6. ประชาธิปไตยคือระบบการปกครองที่ให้หลักประกันในเรื่องสิทธิและผลประโยชน์ของฝ่ายเสียงข้างน้อย โดยการยับยั้งอำนาจของฝ่ายเสียงข้างมาก

7. ประชาธิปไตยคือวิธีการบรรจุบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งสาธารณะด้วยวิธีการแข่งขันต่อสู้เพื่อให้ได้คะแนนเสียงของประชาชน

8. ประชาธิปไตยคือระบบการปกครองที่ทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยไม่ต้องคำนึงว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมในระบบการปกครองนั้นหรือไม่

จากความหมายของประชาธิปไตยข้างต้น จะเห็นว่าประชาธิปไตยอาจหมายถึงอะไรที่แตกต่างกันหรือตรงกันข้ามก็ได้ สุดแต่ใครจะเป็นผู้ตีความ ยิ่งผู้ตีความมีระดับการเรียนรู้ ผลประโยชน์ และจุดยืนทางอุดมการณ์ต่างกันมากเท่าใด การให้ความหมายว่าอะไรคือประชาธิปไตยยิ่งต่างกันมากเท่านั้น

จากความหมายของประชาธิปไตยดังกล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีหลักการสำคัญคือ ให้การยอมรับนับถือในความเป็นมนุษย์ของบุคคล รวมทั้งความเสมอภาคและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต

แนวคิดพื้นฐานของอุดมการณ์ประชาธิปไตย

สมเกียรติ วันทะนะ (2551: 245-275) ได้อธิบายว่า เมื่อใดก็ตามที่มีการพูดถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตย แนวคิดบางประการจะต้องได้รับการกล่าวขวัญถึงเป็นพิเศษในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวพันหรือเป็นส่วนหนึ่งของประชาธิปไตย แนวคิดเหล่านี้มีมากมายนับสิบประการ แต่ในที่นี้เห็นควรคัดเลือกมากกล่าวเพียง 7 ประการซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีความสำคัญขั้นพื้นฐานมากที่สุด คืออำนาจของประชาชน (popular sovereignty) สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล (individuals

rights, liberty, and equality) ฉันทานุมัติ (consent) การเป็นตัวแทน (representation) การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (majority rule) รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ (open and accountable government) สาธารณะประโยชน์ (public interest)

1. อำนาจของประชาชน (popular sovereignty)

หัวใจของประชาธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดเด็ดขาดในแผ่นดินเป็นของประชาชนแนวคิดนี้เป็นหัวใจสำคัญที่ปรากฏทั้งในรากศัพท์กรีกโบราณ (demos + kratos ; ประชาชน + อำนาจ/การปกครอง) และในสุนทรพจน์ที่เกิดคิสเบอร์รก ค.ศ.1864 ของประธานาธิบดีลินคอล์น (government of the people, by the people, and for the people) แต่สิ่งที่จะต้องยอมรับร่วมกันก่อนก็คือ ความคิด หรือความเชื่อที่ว่า อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนนี้คือหัวใจของสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การกล่าวว่ ประชาธิปไตยหมายถึง อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชนนี้ก่อให้เกิดความคิยย่อยๆ แดกแขนงออกไปอีกได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิยย่อยๆ ที่ผูกพันกับ 2 ประเด็นใหญ่ๆ นั้น ประเด็นแรกประชาชนคือใคร และประเด็นที่สองประชาชนใช้อำนาจสูงสุดปกครองประเทศอย่างไร

1.1 ประชาชนคือใคร

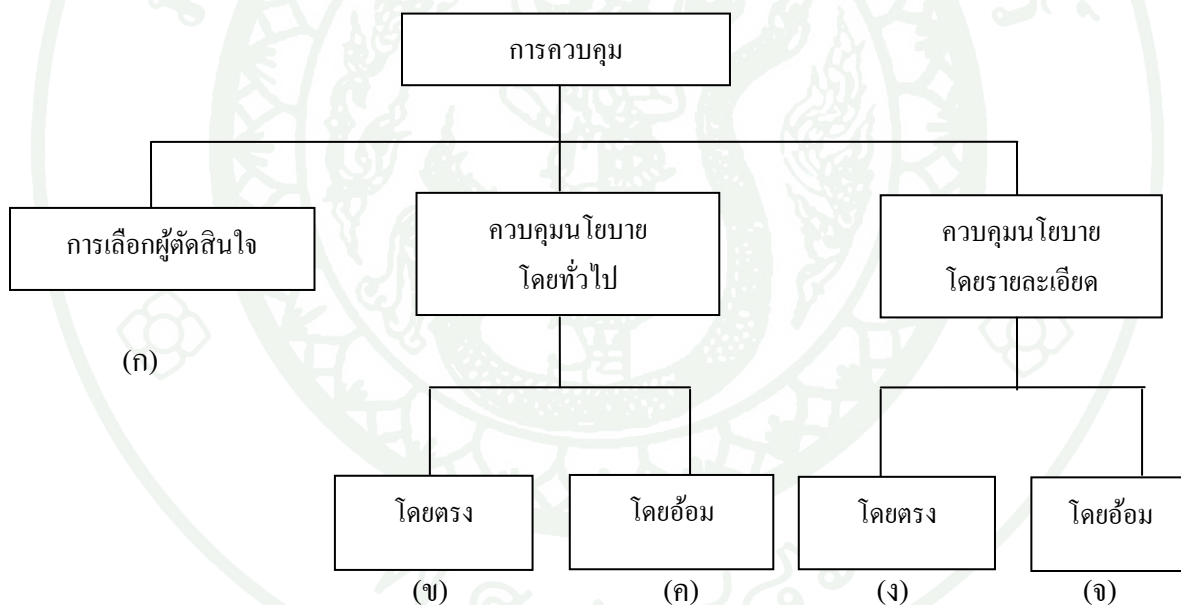
ในสมัยกรีกโบราณ “demos” มีความหมายว่า สามัญชนที่เป็นพลเมืองเพศชายเท่านั้น มิได้หมายรวมถึงประชากรทุกคนของรัฐดังที่เราเข้าใจกันโดยทั่วไปในทุกวันนี้ ในสมัยเอเธนส์โบราณครึ่งหนึ่งของประเทศ (คือสตรี) จึงไม่นับเป็นประชาชน (demos) ตามธรรมเนียมปฏิบัติทางการเมืองในยุคนั้น ดังนั้น ถ้ากล่าวอย่างเคร่งครัดแล้ว ประชาธิปไตยในสมัยเอเธนส์โบราณจึงเป็นการปกครองที่ประชากรเพียงส่วนน้อย (ที่เรียกว่า demos หรือสามัญชนพลเมืองชาย) เท่านั้น มีส่วนร่วม

ในยุคใหม่ขอบข่ายของ “ประชาชน” ขยายเพิ่มขึ้นตามลำดับจนกระทั่งครอบคลุมประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีวัยบรรลุนิติภาวะ แต่กระบวนการขยายขอบข่ายของคำว่า “ประชาชน” นี้ ใช้เวลายาวนาน และมีอัตราการเคลื่อนไหวเร็วต่างกันไปในแต่ละประเทศ แม้ในประเทศตะวันตกที่ได้ชื่อว่าเป็นแม่แบบของประชาธิปไตยในยุคใหม่ ความหมายของประชาชนที่ครอบคลุมประชากรทุกส่วนอย่างกว้างขวาง ก็เพิ่งบรรลุผลในศตวรรษที่ 20 นี้เองเช่น ในสหราชอาณาจักรเพ่งให้สิทธิในการเลือกตั้งแก่สตรีอย่างเท่าเทียมกับบุรุษ เมื่อ ค.ศ.1928 และ สวิตเซอร์แลนด์เพ่งให้สิทธิดังกล่าวเมื่อ ค.ศ.1971 เป็นต้น ดังนั้นการที่จะกำหนดว่า ประชาชนคือ

ใคร เป็นสิ่งที่กลุ่มคนในสังคมนั้นๆเป็นผู้กำหนด ซึ่งจะครอบคลุมทั่วถึงหรือไม่ขึ้นอยู่กับกฎกติกาในแต่ละสังคม

1.2 ประชาชนใช้อำนาจสูงสุดปกครองประเทศอย่างไร

เมื่อเราอมรับว่าความหมายที่เป็นหัวใจของคำว่าประชาธิปไตย คือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน ดังนั้นเราจึงต้องเข้าใจว่า ประชาชนใช้อำนาจดังกล่าวอย่างไร? ประชาชนต้องใช้อำนาจนั้นด้วยตนเองหรือมอบให้ผู้อื่นใช้ได้? การพิจารณาคำถามนี้จะนำไปสู่เรื่องการควบคุมโดยประชาชน (control by the people) ว่ามีได้กี่แบบ และแต่ละแบบมีความสำคัญต่างจากแบบอื่นๆ อย่างไรแอ็กเซล ฮาเดนิอุส (Axel Hadenius) เสนอว่า รูปแบบในการที่ประชาชนใช้ควบคุมนโยบายสาธารณะอาจแบ่งได้เป็น 5 แบบ ดังภาพ

ภาพที่ 1 การควบคุมนโยบายสาธารณะของประชาชน

จากภาพ การควบคุมในแบบ (ก) คือ แบบที่ประชาชนเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะแบบตน ในแง่นี้การใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศของประชาชนจึงเป็นไปในทางอ้อมและเราเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่าประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative democracy) ประชาธิปไตยจึงมิได้หมายถึงการปกครองโดยประชาชน (government by the people) แต่เป็นเพียงระบอบที่ประชาชนเลือกผู้ปกครองได้

ตรงข้ามกับแบบ (ก) คือ การควบคุมในแบบ (ง) ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตยในอุดมคติ เป็นแบบที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรง (participatory or populist democracy) การควบคุมนโยบายสาธารณะในรูปแบบนี้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดใช้อำนาจนั้นได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องผ่านตัวแทน การควบคุมนโยบายสาธารณะโดยประชาชนโดยตรงในแบบ (ง) นี้ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เหมาะสมกับสังคมการเมืองในโลกปัจจุบัน ซึ่งมีประชากรขนาดใหญ่และเรื่องราวเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะมีความสลับซับซ้อนเกินกว่าที่ประชาชนจะจัดการดูแลได้ด้วยตนเองโดยตรง

การควบคุมแบบ (จ) คือ การที่ประชาชนเลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่ตัดสินใจแทนตนในเฉพาะเรื่อง ตัวแทนแบบนี้มีลักษณะเฉพาะกิจ (delegater with bound mandates) มิใช่ตัวแทนทั่วไปอย่างเช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การควบคุมแบบ (ข) คือ สิ่งที่เราเรียกกันว่า การลงประชามติ (referenda) ซึ่งประชาชนใช้อำนาจของตนเองโดยตรง แต่มีลักษณะชั่วคราวเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนโยบายสาธารณะที่สำคัญมากๆ เท่านั้น เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการปกครองหรือกฎหมายที่สำคัญๆ

การควบคุมแบบ (ค) คือ แบบที่เชื่อกันว่าจะสะท้อนภาพประชาธิปไตยแบบที่ปฏิบัติได้จริงในโลกปัจจุบันได้มากที่สุด การควบคุมแบบนี้ คือ ความพยายามประนีประนอมระหว่างแบบ (ง) ซึ่งยากที่จะปฏิบัติได้ในโลกปัจจุบันกับแบบ (ก) ซึ่งอำนาจหลุดจากมือประชาชนไปอยู่กับผู้แทนมากเกินไป แบบ (ค) คือ รูปแบบการควบคุมที่ประชาชนใช้อำนาจเลือกตัวแทนของตนเข้าไปกำหนดนโยบายสาธารณะ และในขณะเดียวกันก็มีมาตรการเชิงสถาบันที่ตรวจสอบได้เป็นระยะๆ ว่าตัวแทนนั้นยังดำเนินการกำหนดนโยบายสาธารณะไปในกรอบกว้างๆ ที่ตรงกับที่พวกเขาเคยตกลงหรือสัญญาอยู่กับประชาชนไว้

2. สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล (individuals rights, liberty, and equality)

สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล เป็นแนวคิดที่เป็นหัวใจสำคัญของลัทธิเสรีนิยม ลัทธิเสรีนิยมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและแนบแน่นกับประชาธิปไตยมาก ประชาธิปไตยที่เรารู้จักกันทั่วไปในปัจจุบันนี้คือเสรีประชาธิปไตย (Liberal democracy) มากกว่าอย่างอื่น ประเทศในยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือซึ่งเป็นประเทศแนวหน้าที่ให้กำเนิดกับระบอบเสรีประชาธิปไตยนี้ล้วนแล้วแต่เป็นประเทศที่เป็น “เสรีนิยม” (liberal) ก่อน และค่อยขยายเป็น “ประชาธิปไตย”

(democratic) ในภายหลัง แนวคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคลแบบที่พัฒนาขึ้นมาภายใต้ลัทธิเสรีนิยม จึงถูกส่งผ่านเข้ามาเป็นแนวคิดพื้นฐานของอุดมการณ์ (เสรี) ประชาธิปไตยโดยปริยาย

สิทธิ (rights) มีหลายชนิด วิธีแบ่งสิทธิออกเป็นประเภทต่างๆ ที่นิยมกัน ได้แก่ แบ่งเป็น สิทธิพลเมือง (civil rights) สิทธิทางการเมือง (political rights) สิทธิทางสังคม (social rights) สิทธิทางเศรษฐกิจ (economic rights) และสิทธิทางวัฒนธรรม (cultural rights) สิทธิพลเมืองได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิตเสรีภาพจากการถูกทรมาน (freedom from torture) เสรีภาพจากการถูกบังคับใช้แรงงาน เสรีภาพจากการถูกจับกุมตามอำเภอใจ (freedom from arbitrary arrest) สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม เสรีภาพทางความคิด มโนธรรม ความเชื่อ หรือการนับถือศาสนา สิทธิในการดำเนินชีวิตที่เป็นส่วนตัว (the right to private life) เป็นต้น

สิทธิทางการเมือง ได้แก่ เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการสมาคม และสิทธิในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ

สิทธิทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ได้แก่ สิทธิที่จะมีอาหารกิน มีบริการสาธารณสุข มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่พอเพียง สิทธิที่จะได้รับค่าจ้างแรงงานเท่ากัน สำหรับผลงานที่เท่ากัน สิทธิที่จะได้รับการประกันสังคม มีงานทำ นัดหยุดงานได้ มีที่อยู่อาศัย ได้รับการศึกษาและสิทธิในการมีส่วนร่วมในชีวิตทางวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งแนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในโลกปัจจุบันได้รับการรับรองไว้ในหลายแหล่งด้วยกันที่สำคัญ

สำหรับแนวความคิดเรื่องความเสมอภาค (equality) หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลย่อมเสมอภาคกันในสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (equality of rights and dignity) มิได้หมายความว่าทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในทุกเรื่องทุกโอกาส แนวคิดเรื่องความเสมอภาคในที่นี้ จึงเป็นความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (equality before the law) ซึ่งเป็นความเสมอภาคในโอกาสนี้ (equality of opportunity) มิใช่การรับประกันว่าจะต้องมีความเสมอภาคในผลลัพธ์

คำกล่าวที่ว่า “หนึ่งคน หนึ่งเสียง” (“one person, one vote”) เป็นคำกล่าวที่แสดงถึงหลักการแห่งความเสมอภาคทางการเมือง ซึ่งมีได้แปลว่าทุกคนจะต้องมีตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ทางการเมืองเท่ากันแต่ประการใด

3. ฉันทานุมัติ (consent)

ฉันทานุมัติหรือการได้รับความยินยอมจากประชาชนในการที่ประชาชนจะถูกปกครอง เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของอุดมการณ์ประชาธิปไตย แนวคิดนี้เกิดขึ้นโดยนัยแห่งตรรกของแนวคิดสองประการแรกที่ว่าไปแล้ว นั่นคือ ด้วยเหตุที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอิสระสูงสุดและมีสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งความเสมอภาคในอันที่จะใช้อำนาจปกครองดังกล่าว ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่จะเกิดการปกครองขึ้นโดยสงบสุข ถ้าหากปราศจากเสียซึ่งความยินยอมที่จะถูกปกครองโดยประชาชนเอง ประชาชนยอมที่จะถูกปกครองในเงื่อนไขใด

การที่ประชาชนจะถูกปกครอง แสดงว่าประชาชนจะไม่ปกครองหรือใช้อำนาจด้วยตนเองโดยตรง แต่จะให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นมาทำหน้าที่ปกครองแทนตน ดังนั้น บนเงื่อนไขนี้จึงดูเหมือนจะมีทางเลือกเพียงประการเดียวว่า การที่ประชาชนจะยินยอมถูกปกครองได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมีความเชื่อมั่นในบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ปกครอง วิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้ประชาชนมั่นใจในผู้ปกครองของเขาได้ก็คือให้ประชาชนเลือกผู้ปกครองด้วยตนเอง ซึ่งการยินยอมพร้อมใจหรือฉันทานุมัติในที่นี้จะเป็นหลักประกันอีกอย่างหนึ่งว่า อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าจะปกครองหรือตัดสินใจกันอย่างไร และโดยใครในเรื่องนโยบายสาธารณะนั้นยังอยู่กับประชาชนนั่นเอง แนวคิดนี้สอนนัยทางความหมายต่อไปอีกว่า คณะบุคคลที่จะเข้ามาใช้อำนาจปกครองโดยฝืนใจประชาชนนั้นกระทำมิได้ และไม่ชอบด้วยหลักคิดและความนิยมของอุดมการณ์ประชาธิปไตย ประชาชนยอมมีสิทธิที่จะเปลี่ยนผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่ไม่ได้รับฉันทานุมัติจากประชาชน

4. การเป็นตัวแทน (Representation)

แนวคิดเรื่องการเป็นตัวแทนอาจจำแนกออกได้เป็น 4 ประเภท คือ (1) เป็นผู้ได้รับความไว้วางใจให้ตัดสินใจแทน (trustee) (2) เป็นตัวแทนถือสาสน์คล้ายบุรุษไปรษณีย์ (delegate) (3) เป็นผู้ไปปฏิบัติพันธกิจที่ตนสัญญาแก่ประชาชนไว้ (mandate) และ (4) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกลุ่มหรือสัดส่วนของกลุ่มในสังคมโดยรวม (representative cross-section) ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นตัวแทนแบบย่อส่วน (resemblance)

ตัวแทนประเภทแรก (trustee) คือ ผู้ที่ประชาชนเลือกให้ไปใช้ความคิดวิจารณ์ญาณแทนประชาชน เมื่อได้รับเลือกเข้าเป็นตัวแทนแล้ว ตัวแทนแบบทรีสตีไม่จำเป็นต้องคิดเหมือนประชาชน แต่ให้ใช้ความคิดโดยอิสระ เพราะประชาชนมอบความไว้วางใจในตัวเขาแล้วว่าเขาจะไปคิดและกระทำการใดๆ ได้โดยสิทธิ์ขาดได้อย่างดีที่สุด โดยที่ประชาชนไม่ต้องคอยห่วง

ตัวแทนแบบเดเลเกต (delegate) หรืออาจเรียกได้ว่าตัวแทนแบบบุรุษไปรษณีย์นี้กำเนิดจากความคิดที่ว่า อำนาจและเจตจำนงที่ถูกต้องเหมาะสม และมีเหตุมีผลนั้นยังเป็นของประชาชน โดยเต็มเปี่ยม ดังนั้น พวกเขาจึงเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทน แต่ตัวแทนมิได้เข้าไปคิดเอง ตัวแทนเพียงแต่นำความคิดของประชาชนเข้าไปแสดงออกให้มีผลทางปฏิบัติเท่านั้น

ตัวแทนแบบแมนเดต (mandate) เป็นตัวแทนที่มีบทบาทหน้าที่อยู่กึ่งกลางระหว่างแบบที่หนึ่งกับแบบที่สอง กล่าวคือ ตัวแทนแบบนี้เริ่มด้วยการเสนอพันธสัญญาแก่ประชาชน และเมื่อได้รับความไว้วางใจให้เป็นตัวแทนแล้วเขาก็ต้องใช้ความสามารถและวิจารณญาณของตนเองในการทำให้พันธสัญญาที่เข้าสร้างไว้นั้นบรรลุผล ซึ่งจะไม่มีอิสระเท่าตัวแทนแบบทรีตี แต่ก็ยังมีอิสระกว่าตัวแทนแบบเดเลเกต

ตัวแทนแบบย่อส่วน (resemblance) ทำหน้าที่เสมือนเป็นส่วนย่อยของสังคมใหญ่เช่นตัวแทนบางคนทำหน้าที่แทนกลุ่มคนที่มีเพศเดียวกับตน ตัวแทนบางคนทำหน้าที่แทนกลุ่มคนที่นับถือศาสนาเดียวกับตน

ดังนั้นตัวแทนจะได้อำนาจด้วยวิธีการใด? ทำให้นำไปสู่แนวคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งของประชาธิปไตย นั่นคือ การเลือกตั้ง (Election)

การเลือกตั้งโดยประชาชน (popular election) เป็นกลไกทางการเมืองสมัยใหม่ที่ทำให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองและการกำหนดนโยบายสาธารณะไม่เพียงแต่เท่านั้น การเลือกตั้งยังเป็นกลไกที่ประชาชนสามารถใช้เปลี่ยนรัฐบาลที่ตนเองไม่ชอบได้อย่างสันติวิธีอีกด้วย การเลือกตั้งถือเป็นนวัตกรรมทางการเมืองสมัยใหม่ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในแง่ของการแบ่งงานกันทางการเมือง (division of labour in politics) ทำให้ได้บุคลากรทางการเมืองเข้าสู่ระบบการเมือง โดยมีประชาชนทั้งสังคมคอยจับจ้องสนใจตามสมควร เป็นวาระอย่างสม่ำเสมอ

5. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (Majority rule)

เกิดจากการปกครองโดยประชาชนซึ่งในความเป็นจริงไม่สามารถทำการปกครองโดยประชาชนทั้งหมดได้ ความเห็นพ้องต้องกันอย่างเป็นเอกฉันท์เป็นสิ่งที่หาได้ยากจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่ไม่ได้ด้วยซ้ำ ดังนั้น เมื่อมีความเห็นที่แตกต่างกัน ข้อยุติที่ดีที่สุดเท่าที่จะบรรลุได้ในทางปฏิบัติจึงอยู่ที่เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก (majority)

ประการแรก สำหรับเรื่องที่ไม่มีความขัดแย้งน้อยถาวร มติของเสียงส่วนใหญ่ควรได้รับการปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อกีดกัน เช่น กฎหมายเป็นเรื่องที่ไม่มีความขัดแย้งน้อยถาวร ถ้ามีการตกลงกติกากันแล้วว่าในประเทศหนึ่งให้เดินรถทางซ้ายเสียงส่วนน้อย (ซึ่งหมายถึงคนที่เห็นว่าควรให้เดินรถทางขวา) ก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะมิฉะนั้นการสัญจรไปมาก็จะไม่เป็นระเบียบ

ประการที่สอง ซึ่งเป็นกรณีที่มีเสียงส่วนน้อยถาวร (permanent minorities) เช่น บุคคลบางกลุ่มเป็นเสียงส่วนน้อยถาวร เพราะลักษณะของเชื้อสายเผ่าพันธุ์ ศาสนา หรือภาษาที่ใช้การแข่งขันทางการเมืองใดๆ จึงมักจะลงเอยด้วยการที่เสียงส่วนน้อยถาวร ในระบอบที่มีประสิทธิภาพจะต้องใช้กลไกทางรัฐธรรมนูญป้องกันมิให้เกิดสภาพการณ์ที่เสียงส่วนน้อยตกเป็นเบี้ยล่างของเสียงส่วนใหญ่ เช่น กำหนดสัดส่วนของตำแหน่งหน้าที่ในรัฐบาลหรือองค์กรสาธารณะไว้ให้แก่กลุ่มที่เป็นเสียงส่วนน้อยอย่างเหมาะสม ดังนั้น หลักเสียงส่วนใหญ่จึงจะนำมาใช้โดยเน้นการแพ้หรือชนะกันตามคะแนนหรือด้วยทฤษฎีหลายส่วนๆ

หลักเสียงส่วนใหญ่ (majority rule) จึงมักเน้นควบคู่กันไปถึงเรื่องสิทธิของเสียงส่วนน้อย (minority right) ซึ่งหมายความว่า ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่มีได้มุ่งจะเอาชนะคะคานกันด้วยคะแนนเสียงอย่างเดียว แต่เป็นระบอบการปกครองที่มุ่งแสวงหาทางประนีประนอมรวมชอมแบบทางสายกลาง และให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างเสียงส่วนใหญ่และเสียงส่วนน้อย เพราะในที่สุดแล้วคนทั้งสองกลุ่มล้วนเป็นประชาชนด้วยกัน

6. รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ (open and accountable government)

รัฐบาลที่เปิดเผย (open government) มีความสำคัญต่อประชาธิปไตยเพราะช่วยทำให้ประชาชนเห็นได้ว่า รัฐบาลทำอะไรที่เป็นความสุรุ่ยสุร่ายหรือไม่ มีการคอร์รัปชันหรือไม่ และมีความผิดพลาดเชิงนโยบายอะไรหรือไม่

เมื่อพูดถึงกิจการมีรัฐบาลที่เปิดเผย ส่วนใหญ่เราหมายถึงข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

ประการแรก หมายถึง การที่รัฐบาลต้องจัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาลไว้ให้ประชาชนได้ศึกษา พิจารณาได้ว่านโยบายนั้นๆ รัฐบาลเอาข้อมูลมาจากไหน มีผลกระทบในเชิงปฏิบัติอย่างไรต้องใช้งบประมาณเท่าไร และต้องมีกฎเกณฑ์ประกอบการดำเนินการอะไรบ้าง เป็นต้น

ประการที่สอง รัฐบาลที่เปิดเผย หมายถึง รัฐบาลที่เปิดโอกาสให้ประชาชน และหนังสือพิมพ์ เข้าถึงเอกสารข้อมูลของรัฐบาลได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม(ผ่านรัฐสภา) รวมทั้งการเข้าถึงเอกสาร ส่วนบุคคลของบุคคลบางคนซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาลด้วย

ประการที่สาม คือ การเปิดให้สาธารณชนและสื่อสารมวลชนได้มีโอกาสเข้าฟังการประชุม ขององค์กรของรัฐตั้งแต่รัฐสภา คณะกรรมการการของรัฐบาล ไปจนกระทั่งถึงการประชุมของสภา ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

ประการที่สี่ รัฐบาลที่เปิดเผย หมายถึง รัฐบาลที่ปรึกษาหรือกับกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลายในการกำหนดนโยบายและในการปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งการตีพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลและ คำแนะนำที่ได้รับให้สาธารณชนได้ทราบ

รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะต้องเปิดเผยแล้ว ยังต้องถูกตรวจสอบได้ (accountable government) อีกด้วย รัฐบาลที่ถูกตรวจสอบได้มี 3 มิติ คือ การตรวจสอบได้ทาง กฎหมาย (legal accountability) การตรวจสอบได้ทางการเมือง (political accountability) และการ ตรวจสอบได้ทางการคลัง (financial accountability)

การตรวจสอบได้ทางกฎหมาย ดำเนินการภายใต้หลัก “นิติธรรม” (“rule of law”) นั่นคือ ผู้ที่บัญญัติกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายแบบเดียวกัน ไม่มีข้อยกเว้น บุคลากร ของรัฐทุกคนไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งก็ตามล้วนต้องรับผิดชอบทางกฎหมายต่อศาล เช่นเดียวกับประชาชนทั้งปวง

การตรวจสอบได้ทางการเมือง หมายถึง บุคลากรหรือพนักงานที่กินเงินเดือนประจำ ของรัฐต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานต่อนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง และนักการเมืองเป็นผู้ ที่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนอีกทอดหนึ่ง โดยผ่านรัฐสภาและการเลือกตั้ง ซึ่งจัดให้มีขึ้นเป็น ระยะเวลาอย่างสม่ำเสมอ

การตรวจสอบได้ทางการคลัง หมายถึง การใช้จ่ายเงินจากภาษีอากรของรัฐบาลนั้นได้ใช้ ไปเพื่อจุดหมายอันใดได้แถลงไว้ให้ฝ่ายนิติบัญญัติได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้น โดยปกติระบบ การเมืองที่ดีมักจะมีสำนักงานผู้ตรวจเงินแผ่นดินซึ่งเป็นองค์กรอิสระรับผิดชอบในการตรวจสอบ การใช้จ่ายเงินของรัฐบาลอย่างรอบคอบตามหลักวิชาชีพ

มาตรการสำคัญอีกประการหนึ่งที่ประเทศประชาธิปไตยทั้งหลายพยายามพัฒนาขึ้นใช้นั้นคือ หลักการแบ่งแยกอำนาจ (separation of powers) ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจนี้ รัฐบาลหรือการปกครองประเทศจะแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ฝ่ายใหญ่ๆ คือ (1) ฝ่ายบริหาร ซึ่งบางทีก็เรียกว่า “รัฐบาล” ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและน่านโยบายต่างๆ ดังกล่าวไปปฏิบัติ (2) ฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งบางทีเรียกว่า “รัฐสภา” ทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้กฎหมายต่างๆ รวมทั้งการเก็บภาษี และตรวจสอบการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหาร และ (3) ฝ่ายตุลาการ ซึ่งบางทีเรียกว่า “ศาล” ซึ่งดูแลรับผิดชอบให้บุคคล ทั้งปวงปฏิบัติตามกฎหมาย โดยการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด การแบ่งแยกอำนาจของการปกครองประเทศออกเป็นสามฝ่ายเช่นนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ทั้งสามฝ่ายได้ตรวจสอบซึ่งกันและกันด้วย

7. สาธารณะประโยชน์ (Public Interests)

แยกออกเป็น 2 กระแสใหญ่ๆ ซึ่งเป็นกระแสที่ไม่อาจบรรจบกันได้ และถึงทุกวันนี้ก็ไม่มีวิแว่วว่าจะบรรลุสภาพที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันอย่างเป็นเอกฉันท์

กระแสแรกมีปรมาจารย์ คือ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau, 1712 – 1778) ซึ่งมีความคิดหลักอยู่ที่ว่าเราสามารถกำหนดไว้ว่าอะไรคือสาธารณะประโยชน์ (public interest) ซึ่งอาจเรียกด้วยชื่ออื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันได้แก่ ผลประโยชน์ของส่วนรวม (collective interest) หรือความดีงามร่วม (common good) รัฐบาลหรือการปกครองควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชน (popular sovereignty) และเพื่อการนี้ รัฐบาลจึงต้องดำเนินการไปบนความยึดมั่นใน “เจตน์จำนงทั่วไป (“general will”)” ซึ่งไม่ใช่สิ่งเดียวกันกับเจตน์จำนงส่วนบุคคล (“private will”) ของแต่ละบุคคล เพราะเจตน์จำนงส่วนบุคคลนั้นมีธรรมชาติที่เห็นแก่ตนเอง (selfish) และคิดไปเอง (“felt”) เป็นที่ตั้ง

กระแสที่สอง คือ กระแสที่มีปรมาจารย์ คือ เจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham, 1748–1832) มีความคิดพื้นฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ถือเอาประโยชน์ส่วนตน (self-interested creatures) เป็นที่ตั้ง และดำเนินชีวิตโดยยึดหลักการดังกล่าวอย่างมีเหตุมีผล เพราะฉะนั้น เสรีภาพในอันที่จะกระทำการใดๆ อย่างมีเหตุมีผลเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์ส่วนตนของบุคคล จึงควรได้รับการคุ้มครอง ประชาธิปไตยที่เริ่มฟื้นฟูขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งในยุโรป และอเมริกาในศตวรรษที่ 17 และ 18 จึงถูกมองว่าเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่พลเมืองจะใช้ปกป้องเสรีภาพของตนเองให้พ้นจากการครอบงำหรือการกดขี่บีฑาของรัฐบาลประชาธิปไตยแบบที่เบนแธมและศิษย์ของเขาประสงค์ จึง

เป็นประชาธิปไตยแบบปกป้องเสรีภาพส่วนบุคคล (Protective democracy) ซึ่งก็คืออันเดียวกันกับการปกป้องผลประโยชน์ส่วนบุคคลนั่นเองผลประโยชน์ของสาธารณะในที่สนะของนักคิดกระแสนี้ จึงไม่มีความหมาย

ประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อประชาชน (government for the people) การปกครองที่ได้ชื่อว่า “เพื่อประชาชน” นี้เอง เป็นที่มาของคำว่า “สาธารณะประโยชน์” (public interests) กล่าวคือผลประโยชน์ที่ประชาชนโดยส่วนรวมควรจะได้รับนั้นเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าสาธารณะประโยชน์ ซึ่งต่างจากผลประโยชน์ส่วนตัวที่ปัจเจกบุคคลแต่ละคนพึงมีพึงได้ (private interests)

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2551: 70-73) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตยไว้ว่า รากฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับว่าเริ่มต้นมาจากประเทศกรีซ และได้พัฒนากันมาในบรรดาประเทศยุโรป ตลอดจนสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา

ซึ่งพอจะประมวลลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยได้เป็น 4 ประการดังนี้

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในรัฐ
2. ประชาชนทุกคนในรัฐมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ตลอดจนมีสิทธิเสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน
3. การดำเนินการต่างๆ ของรัฐนั้น ถือเอามติของเสียงข้างมากเป็นเครื่องตัดสิน แต่ในเวลาเดียวกันเสียงส่วนน้อยหรือคนส่วนน้อยในรัฐจะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายที่ป้องกันมิให้ประชาชนส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงอย่างผิดทำนองคลองธรรม
4. กระบวนการของประชาธิปไตย คือ วิธีการปกครองซึ่งได้รับความยินยอมพร้อมใจของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงออกในรูปของการเลือกตั้ง การอภิปราย การออกเสียงประชามติ การเสนอร่างกฎหมายของประชาชนเป็นอาทิ ระบอบประชาธิปไตยนั้นมิได้จำกัดรูปของการปกครองว่าจะต้องเป็นไปในรูปของการปกครองแบบรัฐสภา (Parliamentary Government) หรือการปกครองแบบประธานาธิบดี (Presidential Government) หรือแบบกึ่งประธานาธิบดี (Semi-Presidential Government) หรือแบบเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง (Direct-Election of Premiership Form of

Government) ครอบงำที่มีลักษณะสำคัญ 4 ประการของการปกครองแบบประชาธิปไตย ก็นับได้ว่าเป็นประชาธิปไตย

ข้อควรคำนึงในการพิจารณารัฐประชาธิปไตยก็คือ ประเทศต่างๆ อาจจะอ้างว่า ประเทศของตนนั้นมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะโดยการอ้างชื่อของรัฐตน เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของอดีตสหภาพโซเวียตก็ตาม ประเทศเหล่านี้ไม่สามารถถูกจัดเข้าเป็นรัฐประชาธิปไตยได้ เพราะขาดลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

รัฐที่พอจะจัดได้ว่าเป็นรัฐประชาธิปไตยก็เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เดนมาร์ก นอร์เวย์ แคนาดา เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

ลัทธิการปกครองแบบประชาธิปไตยนี้ก็เช่นเดียวกับปรัชญาความเชื่ออื่น ๆ ซึ่งมักจะมีการแบ่งแยกเป็นนิกายความเชื่อต่างๆ บางครั้งมีการเปลี่ยนแปลงจนแทบจำไม่ได้ เช่น แบบประชาธิปไตยเผด็จการของเหมาเซตุง (Democracy Dictatorship) ประชาธิปไตยแบบช่วยนำของ ชูการ์โนแห่งอินโดนีเซีย (Guided Democracy) หรือแม้แต่ประชาธิปไตยแบบไทยๆ ซึ่งประชาธิปไตยเหล่านี้ก็มีลักษณะของประชาธิปไตยอยู่บ้าง แต่อาจจะไม่ครบสมบูรณ์แตกต่างกันไป

การปกครองแบบประชาธิปไตยนี้ ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด คือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถที่จะแสดงออกซึ่งอำนาจสูงสุดที่ตนมีอยู่ได้ 5 ทาง คือ

1. การออกเสียงเลือกตั้ง (Election) เป็นการแสดงออกซึ่งอำนาจของประชาชนสามารถจะเลือกรัฐบาล คือ ผู้ที่จะดำเนินงานของรัฐ การเลือกตั้งที่ใช้หลักการเสมอภาคให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้งทั่วไปโดยไม่มีข้อจำกัดทางเพศ ทางทรัพย์สินสมบัติ หรือทางชาติตระกูล เรียกว่า Universal Suffrage จึงจะถือว่าเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ในอดีตนั้น การต่อสู้เพื่อ Universal Suffrage เป็นไปอย่างดุเดือดและขมขื่น กว่าที่คนจนผู้ไม่มีที่ดินหรือสตรียจะมีสิทธิในการเลือกตั้ง ปัญหาเรื่องการนอนหลับทับสิทธิคือการที่ประชาชนไม่ยอมออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งนั้นคุณออกจะเป็นปัญหาของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยทั่วไปแต่การที่แก้ปัญหาด้วยการออกกฎหมายลงโทษผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็ดูไม่ใช่ทางแก้ที่ฉลาดเลย

2. การออกเสียงประชามติ (Referendum) คือ อำนาจที่ประชาชนมีอยู่ในการตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ของรัฐตามเจตจำนงของตน ส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น การจะยอมรับร่างรัฐธรรมนูญที่ยกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับหรือข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตอนใดตอนหนึ่งหรือไม่ การลงคะแนนเสียงก็ไม่ซับซ้อนแต่อย่างใด คือเพียงแค่โหวตว่า Yes หรือ No เท่านั้นเอง ที่มาของการออกเสียงประชามตินี้มาจากสวิตเซอร์แลนด์ที่เน้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และพบในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย เป็นต้น ให้ประชาชนออกเสียงประชามติรับรองหรือไม่รับรองการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

3. ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย (Initiative) ตามหลักประชาธิปไตยโดยทั่วไปแล้วประชาชนมักจะใช้อำนาจอธิปไตยในการร่างกฎหมายผ่านทางฝ่ายนิติบัญญัติ คือ รัฐสภา แต่ประชาชนก็มีสิทธิที่จะแสดงอำนาจอธิปไตยในการเสนอร่างกฎหมายเองได้ ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 ก็รับรองสิทธิและอำนาจนี้ไว้อย่างแจ่มชัด ในมาตรา 170บัญญัติไว้ให้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายได้ แต่เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเท่านั้น (ทั้งนี้ ต้องมีร่าง พ.ร.บ. เสนอมาด้วย) เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองมากยิ่งขึ้นกว่าการเลือกตั้งทั่วไปแต่เดิม

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นประชาชนจะเสนอร่างกฎหมายกันเสมอแต่ก็มักจะเป็นกฎหมายในระดับท้องถิ่นคือระดับเทศบาลเป็นส่วนใหญ่

4. ประชาชนสามารถตัดสินใจปัญหาสำคัญๆเกี่ยวกับนโยบายรัฐ (Plebiscite) ที่มาของ Plebiscite นั้นมีประวัติมาจากสาธารณรัฐโรมัน (ก่อนสมัยที่จะเป็นจักรวรรดิโรมัน) นั้นมีการแบ่งประชาชนชาวโรมันเป็นสองชั้นคือพวกพาทริเซียน (Patricians) เป็นพวกผู้ดี กับพวกพลเลเบียน (Plebeians) เป็นพวกไพร่คล้ายกับแบ่งชนชั้นของเมืองไทยในสมัยโบราณที่มีสิทธิในสังคมแตกต่างกัน ดังนั้นกรณีการลงคะแนนเสียงที่ให้พวกไพร่ลงคะแนนด้วยจะเป็นเรื่องสำคัญระดับชาติทีเดียว

ในทางปฏิบัติเมื่อรัฐบาลมีปัญหาระดับนโยบายที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เองเนื่องจากจะเกิดผลกระทบอย่างใหญ่หลวงในสังคม เช่น การที่จะเลิกจำหน่ายสุรา หรือการที่จะเปิดให้มีโสเภณีหรือบ่อนการพนันอย่างเปิดเผย ถูกต้องตามกฎหมาย รัฐบาลจำเป็นต้องให้ประชาชนตัดสินใจกันเองโดยตรง ซึ่งการลงคะแนนเสียงก็ คือ Yes กับ No นั่นเอง สำหรับการใช้ศัพท์ระหว่าง

Referendum กับ Plebiscite ปัจจุบันมักใช้แทนกันมั่วไปหมดเนื่องจากคนทั่วไปไม่ทราบประวัติความเป็นมาของคำศัพท์ทั้งสองดังกล่าว

5. ประชาชนสามารถเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐบาลได้ (recall) การแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชนที่สามารถมีสิทธิออกเสียงถอดถอนเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่างๆ ซึ่งได้มาโดยการเลือกตั้ง (ไม่ใช่การแต่งตั้ง) เป็นการย้ำเน้นถึงหลักการว่าเมื่อประชาชนเลือกตั้งเข้ามาได้ ประชาชนก็สามารถที่จะปลดหรือถอดถอนได้เช่นกัน

เช่นในมาตรา 304 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปีพ.ศ. 2540 บัญญัติไว้ว่า “...สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลตามมาตรา 303 (นายกรัฐมนตรี สส. สว. หรือประธานศาลทั้งหลาย ที่มีพฤติการณ์ร้ายผิดปกติ หรือส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ออกจากตำแหน่งได้...”

เท่าที่แสดงถึงอำนาจอธิปไตยของประชาชนนั้น เราจะเห็นได้ว่าประชาชนต้องมีความรู้และเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี ระบอบประชาธิปไตยนั้น ตามความเห็นของอริสโตเติล เห็นว่ารัฐเล็กๆ ที่มีประชาชนประมาณ 5,040 คนจึงจะดีเพราะไม่มากเกินไป ประชาชนสามารถแสดงอำนาจอธิปไตยของตนได้เต็มที่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทวัส รัตนนนท์ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะคิดของทหารต่อสาเหตุของการรัฐประหาร: ศึกษาเฉพาะกรณีนายทหารนักเรียน โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรประจำ ชุดที่ 60 จากการวิจัยพบว่า ทหารมีทัศนคติเห็นด้วยว่าการรัฐประหาร มีสาเหตุจากสภาพการเมืองภายในประเทศไร้เสถียรภาพ อันได้แก่ การที่ผู้นำทางการเมืองขาดความชอบธรรม วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ความเปราะบางของรัฐบาลพลเรือน ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตย และสถาบันพระมหากษัตริย์ถูกระทบกระเทือน นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากเงื่อนไขภายในสถาบันทหารได้แก่ผลประโยชน์ของทหารถูกระทบกระเทือน และความขัดแย้งทางอำนาจ และผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างผู้นำทหาร

จากการวิจัยยังพบว่า ตัวแปรเกี่ยวกับภูมิหลังของทหาร ได้แก่ อายุ เหล่าทหาร สถาบันการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติราชการสนาม ลักษณะของงานที่ทำและการมีส่วนร่วมในการรัฐประหาร กับทัศนคติ มีเพียงระยะเวลาในการปฏิบัติราชการสนาม เท่านั้น ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับทัศนคติที่เห็นว่า วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของการรัฐประหาร ผลที่ได้รับจากการวิจัยนี้ นอกจากจะได้ทราบลักษณะและทิศทางของทัศนคติทางการเมืองของทหารที่เป็นเงื่อนไขไปสู่การรัฐประหารแล้ว ยังทำให้การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทของทหารทางการเมืองไทยมีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์การเมืองไทย หรือการวิเคราะห์การเมืองไทย หรือการวิเคราะห์แนวโน้มที่จะทำให้ทหารใช้กำลังเข้ายึดอำนาจการเมืองในอนาคต ได้ถูกต้องมากขึ้น

ประชา เทพเกษตรกุล (2535) ได้ทำการศึกษาการแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีรัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 พบว่า สาเหตุการยึดอำนาจการปกครองครั้งนี้แท้จริง คือ ความหวาดระแวงการปลดผู้นำกองทัพคนสำคัญ ๆ ความรู้สึกในบทบาทผู้นำของกองทัพ การปกป้องผลประโยชน์ของชาติ

ประทีป ธรรมรักษ์ (2536) ศึกษาเรื่อง ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารต่อการรัฐประหาร เป็นการศึกษา หลังการกระทำปฏิวัติรัฐประหาร โดย คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบกเสนาธิการทหารเรือเสนาธิการทหารอากาศ ปีการศึกษา 2535 พบว่า นายทหารส่วนใหญ่มีทัศนคติแบบก้ำกึ่งระหว่างการยอมรับและไม่ยอมรับ และพบว่าปัจจัยภูมิหลังทางสังคมและการกล่อมเกลางานการเมือง ในความแตกต่างของสถาบันการศึกษา ก่อนเข้ารับราชการ ความแตกต่างของความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวต่อสถาบันทหาร และความสนใจติดตามข่าวสารการเมืองที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์สูงกับทัศนคติของนายทหารต่อการรัฐประหาร ทัศนคติต่อการรัฐประหาร ได้รับอิทธิพลจากบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม กล่าวคือ ผู้ที่มีบุคลิกภาพอำนาจนิยมสูงจะมีการยอมรับการรัฐประหารมากกว่า การให้ความสำคัญต่อเงื่อนไขการนำไปสู่การทำรัฐประหาร 6 ประการ คือการดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ การแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของรัฐบาล สถาบันทหารถูกดูหมิ่น รัฐบาลเข้าแทรกแซงกองทัพ ปัญหาเศรษฐกิจ และการซื้อสิทธิ์ขายเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพบว่านายทหารที่คล้อยตามเงื่อนไขเหล่านี้ จะมีระดับการยอมรับการรัฐประหารมากกว่าและความแตกต่างในเรื่องภูมิฐานะ ไม่มีผลให้เกิดความแตกต่างในเรื่องทัศนคติของนายทหารต่อการรัฐประหาร

เยาวเรศ สุทธิพิณทุ (2545) ศึกษาเรื่อง ความเป็นไปได้ในการรัฐประหารของทหารไทย ในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นไปได้ในการรัฐประหารของทหารไทยในอนาคตยังคงมีอยู่ โดยมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้ หากเกิดปัญหาการจลาจลในประเทศ ทหารถูกการเมืองแทรกแซงกิจการ ภายในกองทัพ การคอร์รัปชันของนักการเมือง การบริหารงานที่ล้มเหลวของรัฐบาล

ธีรศักดิ์ กฤษณะเศรษฐี (2551) ศึกษาเรื่อง ทักษะคิดทางการเมืองของนายทหารนักเรียน โรงเรียน เสนาธิการทหารบกหลักสูตรหลักประจำชุดที่ 86 ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 จากการวิจัย พบว่านายทหารนักเรียน โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 86 ส่วนใหญ่มีทัศนคติ ทางการเมืองที่เป็นกลางต่อการรัฐประหาร เมื่อพิจารณาภูมิหลังทางสังคมและการเมือง เช่น ชั้นยศ ห้วงอายุ เหล่า กำเนิด จำนวนปีที่รับราชการ หน่วยงาน พื้นที่ปฏิบัติงานที่ประจำอยู่นานที่สุดก่อน เข้ารับการศึกษาใน โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ระดับการศึกษา สถานภาพ ความสนใจข่าวสาร การเมือง และความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวต่อสถาบันทหารที่แตกต่างกัน พบว่า มีทัศนคติ ทางการเมืองต่อการรัฐประหารไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า นายทหารนักเรียน โรงเรียนเสนาธิการ ทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 86 ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมสูง ซึ่งมีแนวโน้มใน การยอมรับการรัฐประหารสูงกว่ากลุ่มที่มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมปานกลาง โดยประเด็นเงื่อนไข ในการยอมรับการทำรัฐประหารที่สำคัญและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ประเด็นการทำรัฐประหารเพื่อ ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการปลูกฝังความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ ซึ่งมีอยู่ในความรู้สึกรักใคร่ของนายทหารนักเรียน โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของกองทัพบกในอนาคตข้างหน้า

อนันต์ แสงสีวัฒนกุล (2551) ศึกษาเรื่อง ทักษะคิดของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิง บวกต่อการรัฐประหารอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.231) และกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงลบต่อ การรัฐประหารอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.324) ทักษะคิดโดยรวม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยทัศนคติ โดยรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ย 2.777 ระดับคะแนนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อ ทักษะคิดของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้แก่ ตัวแปรด้านการแสดง ความ คิดเห็นในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงบวก ตัวแปรด้านอายุ เพศ และชั้นปีที่ศึกษา มี ความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงลบ ตัวแปรด้านชั้นปีที่ศึกษา และการแสดงความคิดเห็นในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับทัศนคติโดยรวม ตัวแปรด้านอายุ เพศ ภูมิฐานะไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ โดยรวม จากการทดสอบด้วยสถิติ t-test ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 (41-48)

จากการตรวจเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร

ปัจจัย	มีความสัมพันธ์ / มีผล	ไม่มีความสัมพันธ์ / ไม่มีผล
เพศ	-	อนันต์ แสงสีวัฒนกุล (2551)
อายุ	-	ธีรศักดิ์ ฤกษ์เสระณี (2551), วิวัฒน์ ราชตะนันท์ (2529), อนันต์ แสงสีวัฒนกุล (2551)
สถานที่เกิด	-	ประทีป ธรรมรักษ์ (2536), อนันต์ แสงสีวัฒนกุล (2551)
อาชีพ	-	-
รายได้	-	-
ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	-	-

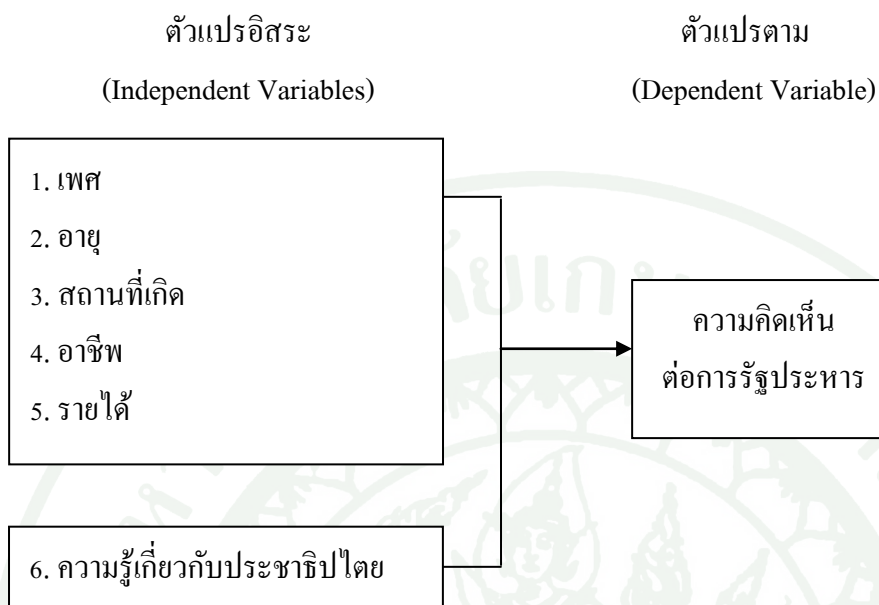
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบ่งเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ เพศ อายุ สถานที่เกิด อาชีพ รายได้ ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 นิสิตที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 นิสิตที่มีสถานที่เกิดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 นิสิตที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 นิสิตที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร
ของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ ทุกชั้นปี ของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปีการศึกษา 2556 จำนวน 962 คน (ข้อมูลจากงานระบบสารสนเทศ นิสิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2556) โดยจำแนกออกเป็น 10 สาขาวิชา ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปีการศึกษา 2556

สาขาวิชา	ภาคปกติ(คน)	ภาคพิเศษ(คน)	รวม(คน)
การบริหารและพัฒนาสังคม	63	95	158
จิตวิทยาชุมชน	31	69	100
จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ	24	46	70
ประวัติศาสตร์	5	-	5
พัฒนสังคมศาสตร์	24	43	67
พัฒนาสังคม	16	20	36
ภูมิศาสตร์การวางแผนพัฒนา	3	-	3
รัฐศาสตร์	22	412	434
สังคมวิทยาประยุกต์	18	-	18
การจัดการความขัดแย้ง (ภาคพิเศษ)	-	71	71
รวม			962

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 การคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย โดยใช้หลักการคำนวณของ Yamane (Yamane, 1973: 56) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2} \quad \text{เมื่อระดับความมีนัยสำคัญเป็น .05}$$

โดย n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยในการศึกษานี้กำหนดให้เท่ากับ .05)

$$\text{ดังนั้น } n = \frac{962}{1 + (962 \times 0.05^2)}$$

$$n = 283$$

ดังนั้น จึงต้องใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 283 คน

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) โดยเลือกจากประชากรตามสาขาวิชาที่ศึกษา และในแต่ละสาขาวิชาจะทำการสุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยใช้สูตรดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555: 60)

$$F = \frac{n \times Ni}{N}$$

โดย F = จำนวนตัวอย่างในแต่ละสาขา

n = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

N_i = จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสาขาวิชา

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ตารางที่ 3 จำนวนนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแยกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	ประชากร(คน)	กลุ่มตัวอย่าง(คน)
การบริหารและพัฒนาสังคม	158	46
จิตวิทยาชุมชน	100	29
จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ	70	21
ประวัติศาสตร์	5	1
พัฒนสังคมศาสตร์	67	20
พัฒนาสังคม	36	11
ภูมิศาสตร์การวางแผนพัฒนา	3	1
รัฐศาสตร์	434	128
สังคมวิทยาประยุกต์	18	5
การจัดการความขัดแย้ง	71	21
รวม	962	283

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี และแนวความคิดต่างๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิตระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานที่เกิด อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเรื่องความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ลักษณะเป็นคำถามที่เป็นมาตรวัดความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย แบบเลือกตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

เมื่อทำการรวบรวมคะแนนที่ได้ทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการแปลงข้อมูลในภาพรวมและรายชื่อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลางและน้อย โดยกำหนดเกณฑ์วัดช่องกว้างระหว่างชั้น ดังนี้

$$\text{ช่องกว้างของระดับความรู้} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่องกว้างของระดับความรู้} = \frac{1-0}{3} = 0.33$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ดังนี้

ระดับความรู้	ระดับคะแนน
น้อย	0.00 – 0.33
ปานกลาง	0.34 – 0.66
มาก	0.67 – 1.00

ค่าเฉลี่ย 0.00–0.33 หมายความว่า นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 0.34–0.66 หมายความว่า นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0.67–1.00 หมายความว่า นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมาก

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการใช้รัฐธรรมนูญของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด ลักษณะของคำถามเป็นแบบให้เลือกรับซึ่งอาศัยมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ลักษณะคำถามมีทั้งเชิงบวก และเชิงลบ โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน

หากเป็นคำถามเชิงลบ ก็จะให้คะแนนกลับกัน

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่ในแต่ละกลุ่มข้างต้นได้แล้ว จะนำค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นมาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์เกณฑ์วัดช่องกว้างระหว่างชั้น ดังนี้ (Best, 1981: 217)

$$\text{ช่องกว้างของระดับความคิดเห็น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่องกว้างของระดับความคิดเห็น} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

ระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร	ระดับคะแนน
มาก	3.67–5.00
ปานกลาง	2.34–3.66
น้อย	1.00–2.33

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00–2.33 หมายถึง นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34–3.66 หมายถึง นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.68–5.00 หมายถึง นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับมาก

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัย ไปทดสอบหาความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมาย และสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หลังจากนั้นได้นำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม เพื่อดำเนินการต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบเบื้องต้น (try out) กับประชากรในกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ได้แก่ นิสิตปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยในส่วนของความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยใช้วิธีการ คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) และวิธีการ ครอนบาค (Cronbach's reliability coefficient alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .725 ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับการรัฐประหารในประเทศไทยใช้วิธีการ ครอนบาค (Cronbach's reliability coefficient alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .856

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความตรงและความเชื่อมั่น จากนั้นจึงนำไปแก้ไขให้สมบูรณ์ครบถ้วนแล้วนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 283 คน เพื่อเก็บรวบรวมมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สัมพันธ์กับตัวแปร ประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย (SPSS for Windows) เพื่อนำมาอธิบายสรุปผลการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติ ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการนำเสนอและอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างตามปัจจัยส่วนบุคคลคือ เพศ อายุ สถานที่เกิด อาชีพ รายได้
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการอธิบายแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจายของข้อมูลของความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิต
3. การทดสอบค่าที (t – test) ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม
4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) ใช้สำหรับทดสอบเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารตามปัจจัยส่วนบุคคล สำหรับตัวแปรที่แบ่งกลุ่มตั้งแต่ 3 กลุ่มเป็นต้นไป
5. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิสิต กับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ .05

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานที่เกิด อาชีพ และรายได้ ผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ 4-8 ดังนี้

1. เพศ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

(n = 283)		
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	105	37.1
หญิง	178	62.9
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 62.9 และเป็นเพศชาย มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1

2. อายุ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

(n = 283)		
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20-30 ปี	189	66.8
31-40 ปี	67	23.7
มากกว่า 40 ปี	27	9.5
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดมีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมาคือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 ส่วนกลุ่มอายุมากกว่า 40 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5

3. สถานที่เกิด

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานที่เกิด

(n = 283)		
สถานที่เกิด	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	33	11.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	36	12.7
ภาคตะวันออก	17	6.0
ภาคกลาง	70	24.7
ภาคใต้	38	13.4
กรุงเทพฯและปริมณฑล	89	31.4
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดมีสถานที่เกิดอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 รองลงมาคือกลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคกลาง มีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 กลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคใต้ มีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 กลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 กลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคเหนือ มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 ส่วนกลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคตะวันออกมีจำนวนน้อยที่สุด 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

4. อาชีพ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

(n = 283)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	125	44.2
พนักงานองค์กรเอกชน	82	29.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	32	11.3
นิสิต/นักศึกษา	33	11.7
อื่นๆ	11	3.9
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดมีอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาคือกลุ่มที่มีอาชีพพนักงานองค์กรเอกชน มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 กลุ่มที่มีอาชีพนิสิต นักศึกษา มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 กลุ่มที่มีอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือกลุ่มที่มีอาชีพอื่นๆ มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9

5. รายได้

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้

(n = 283)

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	16	5.7
10,000-20,000 บาท	141	49.8
20,001-30,000 บาท	66	23.3
มากกว่า 30,000 บาท	60	21.2
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดมีรายได้ 10,000–20,000 บาท มีจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีรายได้ 20,001-30,000 บาท มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 กลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

(n = 283)

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความรู้
1. การปกครองระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีหลักการแบ่งแยกองค์กรใน การใช้อำนาจ เพื่อให้มีการตรวจสอบ ถ่วงดุลกัน	272 (96.1)	11 (3.9)	.96	.19	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	$\bar{X}$	S.D.	(n = 283)
					ระดับ ความรู้
*2. ประชาธิปไตยถือหลักตัดสินใจโดย เสียงข้างมากโดยไม่จำเป็นต้องสนใจ เสียงข้างน้อย	51 (18.0)	232 (82.0)	.82	.35	มาก
3. การปกครองระบอบประชาธิปไตย นั้น ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตย จึงกล่าวได้ว่าประชาชนเป็นผู้ มีอำนาจมากที่สุดในรัฐ	251 (88.7)	88.7 (11.3)	.89	.31	มาก
4. การเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม เป็น เครื่องมือที่สำคัญของประชาธิปไตย ที่ จะทำให้ประชาชนสามารถควบคุม กลไกทางการเมืองและอำนาจรัฐ	259 (91.5)	24 (8.5)	.92	.27	มาก
*5. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยมีเพียงรูปแบบ เดียวคือ การเลือกตั้ง	79 (27.9)	204 (72.1)	.72	.44	มาก
6. ในระบอบประชาธิปไตย ผู้ปกครอง และผู้ใช้อำนาจต้องมาจากประชาชน หรือได้รับความยินยอมพร้อมใจจาก ประชาชน	261 (92.2)	22 (7.8)	.92	.26	มาก
7. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดย กฎหมายหรือหลักนิติธรรมเท่านั้น	173 (61.1)	110 (38.9)	.61	.48	ปานกลาง
8. รัฐบาลที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญของระบอบประชาธิปไตย	274 (96.8)	9 (3.2)	.97	.17	มาก
*9. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ บุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำไม่ได้เลย	149 (52.7)	134 (47.3)	.47	.50	ปานกลาง

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n = 283)					
ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความรู้
10. หลักความเสมอภาคในระบอบ ประชาธิปไตยคือ การได้รับโอกาส อย่างเท่าเทียมกัน แต่ไม่ได้ประกันว่าทุก คนจะต้องเสมอภาคในผลลัพธ์	221 (78.1)	62 (21.9)	.78	.41	มาก
11. ระบอบประชาธิปไตย ต้องเชื่อใน หลักเหตุผล และหลักภราดรภาพของ มนุษย์เป็นสำคัญ จึงจะร่วมมือกันทำ ประโยชน์แก่สังคมโดยรวมได้	266 (94.0)	17 (6.0)	.94	.23	มาก
*12. รัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้อยู่ใน ปัจจุบัน กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรมีจำนวน 500 คน โดยมาจากการ เลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน และ แบบแบ่งเขต 400 คน	219 (77.4)	64 (22.6)	.23	.41	น้อย
13. จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของพรรค การเมืองคือ การได้อำนาจในการจัดตั้ง รัฐบาลบริหารประเทศ	183 (64.7)	100 (35.3)	.65	.47	ปานกลาง
14. การทำประชาพิจารณ์คือรูปแบบ ของประชาธิปไตยทางตรง	184 (65.0)	99 (35.0)	.65	.47	ปานกลาง
15. บุคคลมีเสรีภาพในการกระทำใดๆ ได้ โดยไม่มีการกีดกัน เว้นแต่จะไป กระทบกระเทือนเสรีภาพของผู้อื่น	251 (88.7)	32 (11.3)	.89	.31	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	mean = .76	S.D. = .35	ระดับความรู้ = มาก		

* เป็นคำถามที่ตอบ “ไม่ใช่”

จากตารางที่ 9 กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .76 ซึ่งถือว่ามีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับได้แก่

ข้อ 8 รัฐบาลที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญของระบอบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .97)

ข้อ 1 การปกครองระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีหลักการแบ่งแยกองค์การในการใช้อำนาจ เพื่อให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลกัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .96)

ข้อ 11 ระบอบประชาธิปไตย ต้องเชื่อในหลักเหตุผล และหลักภราดรภาพของมนุษย์เป็นสำคัญ จึงจะร่วมมือกันทำประโยชน์แก่สังคมโดยรวมได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .94)

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่

ข้อ 12 รัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 500 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน และแบบแบ่งเขต 400 คน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .23)

ข้อ 9 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้นั้น จะกระทำไม่ได้เลย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .47)

ข้อ 7 รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรมเท่านั้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .61)

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของมาตรวัดความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมาจัดกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสามารถจำแนกได้ตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

ระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (0.00 – 0.33)	3	1.1
ปานกลาง (0.34 – 0.66)	67	23.6
มาก (0.67 – 1.00)	213	75.3
รวม	283	100.0

จากตารางที่ 10 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ในระดับมาก (0.67–1.00) ร้อยละ 75.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ในระดับปานกลาง (0.34–0.66) ร้อยละ 23.6 และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ในระดับน้อย (0.00–0.33) ร้อยละ 1.1

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	(n = 283)
1. หากวิธีการทางกฎหมาย ไม่สามารถเอาผิดนักการเมือง ที่ทุจริตคอร์รัปชันได้ การใช้ วิธีการนอกกฎหมายเอาผิด กับนักการเมืองเหล่านั้นก็ เป็นสิ่งจำเป็น	61 (21.6)	79 (27.9)	49 (17.3)	41 (14.5)	53 (18.7)	3.19	1.41	ปาน กลาง	
2. การที่ประชาชนมีความคิด แตกต่างกันจนเกิดการแบ่ง ฝาย เป็นความล้มเหลวของ ระบอบประชาธิปไตย จึง ต้องมีองค์กรที่เข้ามาจัดการ ให้เกิดความสามัคคี	56 (19.8)	132 (46.6)	54 (19.1)	21 (7.4)	20 (7.1)	3.65	1.09	ปาน กลาง	
*3. การล้มล้างรัฐบาลที่ไม่มี ประสิทธิภาพ ต้องให้ ประชาชนตัดสินใจโดยการ เลือกตั้ง ไม่ใช่ทำโดยความ ต้องการของคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง	100 (35.3)	87 (30.7)	54 (19.1)	31 (11.0)	11 (3.9)	2.17	1.14	น้อย	

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n = 283)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
*4. หลักการสำคัญประการ หนึ่งของระบอบ ประชาธิปไตยที่ทุกคนต้อง ยึดถือคือหลักนิติรัฐหรือรัฐที่ ปกครองโดยกฎหมาย	117 (41.3)	112 (39.6)	45 (15.9)	7 (2.5)	2 (.7)	1.82	2.76	น้อย
5. ในการแก้ปัญหาใดๆนั้น ต้องเน้นที่ผลสำเร็จเอาไว้ ก่อน ส่วนวิธีการที่จะ บรรลุผลนั้นเป็นเรื่องรอง	13 (4.6)	71 (25.1)	74 (26.1)	86 (30.4)	39 (13.8)	2.76	1.13	ปาน กลาง
6. ผู้นำทางการเมืองไม่ จำเป็นต้องมาจากการ เลือกตั้งโดยประชาชน แต่ อาจเป็นผู้มีคุณงามความดี หรือมีบารมีในสังคม	19 (6.7)	63 (22.3)	69 (24.4)	65 (23.0)	67 (23.7)	2.65	1.24	ปาน กลาง
*7. สังคมไทยจะไม่สามารถ พัฒนาเป็นประชาธิปไตยที่ แท้จริงได้ หากคนในสังคม ยังขอรับการแก้ปัญหาด้วย วิธีการที่ไม่เป็นไปตามกฎ กติกา	113 (39.9)	103 (36.4)	48 (17.0)	12 (4.2)	7 (2.5)	1.93	.98	น้อย
*8. การรัฐประหารถือเป็น วิธีการที่มีลักษณะล้าหลัง ไม่ เป็นที่ยอมรับในสังคมโลก ปัจจุบัน	70 (24.7)	94 (33.2)	82 (29.0)	26 (9.2)	11 (3.9)	2.34	1.06	ปาน กลาง
9. กองทัพไทยเป็นองค์กรที่ มีความซื่อสัตย์ไม่ทุจริต คอร์รัปชัน จึงควรมีบทบาท ควบคุมฝ่ายการเมือง	20 (7.1)	54 (19.1)	95 (33.6)	49 (17.3)	65 23.0	2.70	1.21	ปาน กลาง

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อความ						(n = 283)		ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	
10. ข้าราชการควรมีบทบาท ในการบริหารบ้านเมือง มากกว่านักการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้ง	29 (10.2)	99 (35.0)	74 (26.1)	60 (21.2)	21 (7.4)	3.19	1.11	ปาน กลาง
*11. เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทาง การเมือง ควรแก้ปัญหาด้วย วิธีการทางประชาธิปไตย และที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญเท่านั้น	61 (21.6)	103 (36.4)	76 (26.9)	36 (12.7)	7 (2.5)	2.38	1.03	ปาน กลาง
*12. ทหารควรมีบทบาทอยู่ แค่การรักษาความมั่นคง ปลอดภัยของประเทศ ดำเนินงานตามนโยบายของ รัฐบาล	61 (21.6)	104 (36.7)	63 (22.3)	43 (15.2)	12 (4.2)	2.44	1.11	ปาน กลาง
13. ประเทศไทยมีวิธีการ แก้ปัญหาทางการเมืองการ ปกครองของตนเองไม่ จำเป็นต้องยึดหลักสากล	27 (9.5)	74 (26.1)	55 (19.4)	81 (28.6)	46 (16.3)	2.84	1.24	ปาน กลาง
14. การปกครองแบบเผด็จ การเป็นทางเลือกที่ดีสำหรับ ประเทศไทย เพราะมีการ ตัดสินใจที่เด็ดขาด รวดเร็ว ไม่ต้องมีการถกเถียงกันให้ เสียเวลา	27 (9.5)	49 (17.3)	47 (16.6)	77 (27.2)	83 (29.3)	2.51	1.32	ปาน กลาง
*15. การรัฐประหารคือการ ใช้ความรุนแรงทางการเมือง แม้บางครั้งจะไม่มีเสีย เลือดเนื้อก็ตาม	60 (21.2)	103 (36.4)	60 (21.2)	40 (14.1)	20 (7.1)	2.49	1.17	ปาน กลาง

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n = 283)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
*16. ประชาธิปไตยไทยจะมี พัฒนาการที่ดีขึ้น หากมีการ แทรกแซงจากอำนาจนอก ระบบน้อยลง	112 (39.6)	110 (38.9)	45 (15.9)	8 (2.8)	8 (2.8)	1.90	.957	น้อย
17. กองทัพอควรมีบทบาท มากกว่าแค่การรักษาความ มั่นคง แต่ควรมีบทบาทใน การบริหารและพัฒนา ประเทศด้วย	29 (10.2)	104 (36.7)	61 (21.6)	57 (20.1)	32 (11.3)	3.14	1.19	ปาน กลาง
18. ในกรณีที่รัฐบาลที่เรา เลือกเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ไม่ เป็นไปตามสัญญา ประชาชนสามารถล้มล้าง โดยวิธีใดก็ได้แม้จะเป็นวิธีที่ ผิดกฎหมายหรือการใช้กำลัง	23 (8.1)	73 (25.8)	55 (19.4)	71 (25.1)	61 (21.6)	2.74	1.27	ปาน กลาง
*19. ระบบประชาธิปไตยมี กลไกที่สามารถแก้ปัญหาใน ระบบการเมือง จึงไม่ จำเป็นต้องใช้อำนาจนอก ระบบมาแก้ปัญหาต่างๆ	50 (17.7)	103 (36.4)	85 (30.0)	32 (11.3)	13 (4.6)	2.49	1.05	ปาน กลาง
*20. สถาบันตุลาการควรมี บทบาทในการต่อต้านการ ใช้อำนาจของคณะ รัฐประหาร	48 (17.0)	102 (36.0)	91 (32.2)	34 (12.0)	8 (2.8)	2.48	1.00	ปาน กลาง
21. การรัฐประหารมี ความชอบธรรมถ้าหาก สามารถกำจัดนักการเมืองที่ ชั่วร้ายออกไปได้	69 (24.4)	82 (29.0)	65 (23.0)	33 (11.7)	34 (12.0)	3.42	1.30	ปาน กลาง

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n = 283)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
22. กระบวนการยุติธรรม ของไทยไม่สามารถจัดการ กับนักการเมืองที่คอร์รัปชัน ได้	119 (42.0)	87 (30.7)	47 (16.6)	22 (7.8)	8 (2.8)	4.01	1.07	มาก
*23. ผู้นำกองทัพต้องปฏิบัติ ตามคำสั่งของรัฐบาล เพราะ รัฐบาลคือผู้บังคับบัญชาและ เป็นตัวแทนประชาชน	27 (9.5)	89 (31.4)	71 (25.1)	62 (21.9)	34 (12.0)	2.95	1.18	ปาน กลาง
*24. การรัฐประหารไม่ใช่ การแก้ปัญหาทางการเมือง แต่เป็นเพียงการชุกช่อน ปัญหาเอาไว้	81 (28.6)	100 (35.3)	68 (24.0)	26 (9.2)	8 (2.8)	2.22	1.05	น้อย
25. รัฐบาลที่ทุจริตการ เลือกตั้งไม่มีความชอบธรรม ในการปกครองประเทศ สมควรถูกล้มล้างด้วยวิธีใดก็ได้	64 (22.6)	79 (27.9)	57 (20.1)	49 (17.3)	34 (12.0)	3.32	1.32	ปาน กลาง
26. คนไทยยังขาดความรู้ ดั่งนั้นกลไกในระบบ ประชาธิปไตย เช่น การ เลือกตั้งจึงยังไม่ประสบ ความสำเร็จ	92 (32.5)	110 (38.9)	45 (15.9)	22 (7.8)	14 (4.9)	3.86	1.10	มาก
*27. ผู้นำทางการเมืองที่มี ความชอบธรรมต้องมาจาก การเลือกตั้งโดยประชาชน	99 (35.0)	105 (37.1)	58 (20.5)	17 (6.0)	4 (1.4)	2.02	.96	น้อย
*28. ประชาธิปไตยแบบ ตะวันตกไม่ใช่ปัญหาในตัว มันเอง แต่จะเป็นปัญหาขึ้นมา เพราะไปขัดแย้งกับแนวคิด ดั้งเดิมของชนชั้นนำไทย	52 (18.4)	116 (41.0)	87 (30.7)	19 (6.7)	9 (3.2)	2.35	.96	ปาน กลาง

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อความ						(n = 283)		ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	$\bar{X}$	S.D.	
29. การออกกฎหมายลบล้าง ความคิดให้กับตัวเองของ คณะรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ถือเป็นความชอบธรรม เพราะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด ในขณะนั้น	24 (8.5)	49 (17.3)	71 (25.1)	53 (18.7)	86 (30.4)	2.55	1.31	ปาน กลาง
*30. ผู้ที่ใช้กำลังหรือขู่ว่าจะ ใช้กำลังเพื่อล้มล้าง รัฐธรรมนูญ ล้มล้างอำนาจ นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ มีความผิดฐานกบฏตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 113 จึงสมควรถูก ลงโทษอย่างจริงจัง	101 (35.7)	81 (28.6)	74 (26.1)	17 (6.0)	10 (3.3)	2.13	1.07	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวม	mean = 2.68		S.D. = 1.19		ระดับความคิดเห็น = ปานกลาง			
* เป็นคำถามเชิงลบ								

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับปานกลาง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารเป็นรายข้อ พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับได้แก่

ข้อ 22 กระบวนการยุติธรรมของไทยไม่สามารถจัดการกับนักการเมืองที่คอร์รัปชันได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01)

ข้อ 26 คนไทยยังขาดความรู้ ดั้งนั้นกลไกในระบอบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งจึงยังไม่ประสบความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86)

ข้อ 2 การที่ประชาชนมีความคิดแตกต่างกันจนเกิดการแบ่งฝ่าย เป็นความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตย จึงต้องมีองค์กรที่เข้ามาจัดการให้เกิดความสามัคคี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65)

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับได้แก่

ข้อ 4 หลักการสำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนต้องยึดถือคือหลักนิติรัฐหรือรัฐที่ปกครองโดยกฎหมาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.82)

ข้อ 16 ประชาธิปไตยไทยจะมีพัฒนาการที่ดีขึ้น หากมีการแทรกแซงจากอำนาจนอกระบบน้อยลง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90)

ข้อ 7 สังคมไทยจะไม่สามารถพัฒนาเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงได้ หากคนในสังคมยังยอมรับการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เป็นไปตามกฎ กติกา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.93)

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของมาตรวัดความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมาจัดกลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34 – 3.66) มีร้อยละ 76.0 กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับน้อย (1.00 – 2.33) มีร้อยละ 21.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อการจัดการรัฐประหารในระดับมาก (3.67 – 5.00) มีร้อยละ 3.0 รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 12 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร

ระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (1.00 – 2.33)	59	21.0
ปานกลาง (2.34– 3.66)	215	76.0
มาก (3.67 – 5.00)	9	3.0
รวม	283	100.0

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยการทดสอบเปรียบเทียบผลความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานที่เกิด อาชีพ รายได้ และความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย กับตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) ใช้ในการทดสอบกรณีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ใช้ในการทดสอบกรณีกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือ ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย กับตัวแปรตามคือ ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 1 นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระหว่างเพศชายและเพศหญิง

(n = 283)					
เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	105	2.61	.60	-1.84	.000*
หญิง	178	2.73	.42		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่า นิสิตที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเพศมีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 นิสิตที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 14 วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2	.115	.058	.227	.797
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	280	70.880	.253		
รวม	282	70.995			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามอายุ พบว่า นิสิตที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อายุไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 นิสิตที่มีสถานที่เกิดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 15 วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามสถานที่เกิด

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	5	1.991	.398	1.599	.161
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	277	60.003	.249		
รวม	282	70.995			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามสถานที่เกิด พบว่า นิสิตที่มี

สถานที่เกิดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า สถานที่เกิดไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 นิสิตที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 16 วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	4	1.781	.445	1.788	.131
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	278	69.214	.249		
รวม	282	70.995			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามอาชีพ พบว่า นิสิตที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อาชีพไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 นิสิตที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ตารางที่ 17 วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3	.686	.229	.908	.438
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	279	70.308	.252		
รวม	283	70.995			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามรายได้พบว่า นิสิตที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า รายได้ไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 18 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยกับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความรู้ความเข้าใจกับความคิดเห็น	
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน	- .196
Sig.	.001*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยกับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในทางผกผันกัน (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555: 205) จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นการศึกษาถึงความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย รวมทั้งศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการรัฐประหาร ซึ่งควรนำมาวิจารณ์ในประเด็นดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .76 ซึ่งถือว่า มีระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมาก อาจเป็นเพราะความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยเป็น

ความรู้พื้นฐานของผู้ที่ศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ในสาขาต่างๆอยู่แล้ว รวมทั้งการศึกษาที่เปิดกว้างมากขึ้น และประเด็นเรื่องประชาธิปไตยในสังคมไทยในปัจจุบันเป็นที่สนใจของสังคม เมื่อพิจารณาระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย เป็นรายชื่อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 8 รัฐบาลที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญของระบอบประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .97 อาจเป็นเพราะ การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีหลักการพื้นฐานในเรื่องการถ่วงดุลอำนาจกันเพื่อให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ขององค์กรต่างๆ ที่มีอำนาจในระบอบประชาธิปไตย และสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันที่มีการกล่าวถึงการทุจริต คอร์รัปชันกันมาก จึงทำให้นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดคือ ข้อ 12 รัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 500 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน และแบบแบ่งเขต 400 คน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ .23 อาจเป็นเพราะ กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย โดยมีทั้งการเปลี่ยนแปลงทั้งฉบับ และการเปลี่ยนแปลงในรายมาตราย่อยๆ อยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในเรื่องที่มา และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจึงอาจทำให้นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกในระดับน้อย อย่างไรก็ตามใน ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ เกี่ยวกับประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก

ในส่วนความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.68 แสดงให้เห็นว่านิสิตส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นก้ำกึ่งระหว่างเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย กับการรัฐประหารซึ่งอาจเกิดจากความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างหลักการประชาธิปไตย กับข้อเท็จจริง ที่เกิดขึ้นในสังคมการเมือง นิสิตอาจเห็นด้วยในหลักการประชาธิปไตย แต่เห็นว่าหลักการดังกล่าว ไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับสังคมการเมืองไทยที่เป็นอยู่ การแก้ปัญหาต่างๆ จึง ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักการเสมอไป แต่อาจใช้วิธีใดก็ได้ที่ทำให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ซึ่ง ผลการวิจัยส่วนนี้สอดคล้องกับการศึกษาของประทีป ชรรณภักย์ (2535) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องทัศนคติ ทางการเมืองของนายทหารต่อการรัฐประหาร :กรณีศึกษา นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการ ทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ ปีการศึกษา 2535 ซึ่งพบว่า ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารเป็นกลางต่อการรัฐประหาร ชีรศักดิ์ กฤษณะเศรษฐี (2551: 84) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบกหลักสูตร หลักประจำชุดที่ 86 ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 พบว่า นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิ การทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 86 ส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองเป็นกลางต่อการรัฐประหาร อนันต์ แสงสีวิวัฒน์กุล (2551: 38) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติโดยรวมต่อการรัฐประหารอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 22 กระบวนการยุติธรรมของไทยไม่สามารถจัดการกับนักการเมืองที่คอร์รัปชันได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการนักการเมืองที่โปร่งใส ไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน แต่ในปัจจุบันมีข้อมูลข่าวสารเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน ของนักการเมืองมาก และนักการเมืองเหล่านั้นไม่ได้ถูกลงโทษอย่างจริงจัง กลุ่มตัวอย่างจึงเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยในปัจจุบันไม่สามารถจัดการกับนักการเมืองที่ทุจริต คอร์รัปชันได้ และอาจต้องมีวิธีการนอกกระบวนการยุติธรรมเพื่อจัดการกับนักการเมืองเหล่านั้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 4 หลักการสำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนต้องยึดถือคือหลักนิติรัฐหรือรัฐที่ปกครองโดยกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.82 อาจเป็นเพราะ ถึงแม้นิติรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของไทยซึ่งอาจเนื่องมาจากไม่เชื่อมั่นในตัวบุคคลที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมในระดับต่างๆ แต่ก็ยังมีความคิดเห็นตามหลักวิชาที่ท่องกันต่อๆ มาว่าการปกครองโดยกฎหมาย โดยหลักการนั้นมีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย เพราะถ้าหากปล่อยให้บุคคลหรือบุคคลกระทำการต่างๆ ได้โดยไม่ต้องสนใจกฎหมาย สังคมก็จะวุ่นวาย ไม่สงบสุข ดังนั้นการปกครองโดยกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ปัญหาต่างๆ อาจเกิดจากตัวบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในระดับต่างๆ

นอกจากนี้การวิจัยเรื่องความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้มีการนำเอาปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้งสิ้น 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานที่เกิด อาชีพ รายได้ และความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ผลการศึกษา พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จำนวน 2 ข้อ และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จำนวน 4 ข้อ ซึ่งควรนำมาพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตเพศชายมีระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารน้อยกว่าเพศหญิง แสดงว่า เพศมีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะ ความแตกต่างด้านวิธีการคิด เพศหญิงจะเด่นใน

เรื่อง ความสามารถในการแสดงความรู้สึก การสร้างความผูกพันทางอารมณ์ การเข้าอกเข้าใจคนอื่น การจดจำ การใช้ภาษา ส่วนเพศชายจะมีความถนัดและความสามารถด้านการยึดหลักการ การเข้าใจ ตระกาะต่างๆ การใช้เหตุผล ดังนั้นเพศชายจึงมีแนวโน้มเห็นด้วยกับการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่เป็นไปตามหลักการและเหตุผล ตามขั้นตอนกระบวนการในระบบการเมือง ส่วนเพศหญิง อาจมีความต้องการให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย ไม่ชอบความขัดแย้งหรือการแข่งขัน เพราะเห็นว่าเป็นความวุ่นวาย จึงมีแนวโน้มเห็นด้วยกับการรัฐประหาร เพราะเห็นว่าการรัฐประหารทำให้สังคมสงบเรียบร้อยลงได้

สมมติฐานที่ 2 นิสิตที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นิสิตที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อายุไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะ ในปัจจุบันนิสิตทุกกลุ่มอายุสามารถเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง ด้วยเทคโนโลยีและความเป็นอิสระทางการสื่อสารที่มากขึ้น รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ระหว่างกัน นิสิตแต่ละกลุ่มอายุจึงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิทวัส รัชตะนันท์ (2529: 110) ที่ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของทหารต่อสาเหตุของการรัฐประหาร : ศึกษากรณีนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรประจำ ชุดที่ 60 พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของทหารต่อสาเหตุของการรัฐประหาร และอนันต์ แสงสีวิวัฒนกุล (2551: 41) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549

สมมติฐานที่ 3 นิสิตที่มีสถานที่เกิดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นิสิตที่มีสถานที่เกิดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า สถานที่เกิดไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะ นิสิตที่มีสถานที่เกิดต่างกัน ทั้งที่อยู่ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลหรืออยู่ต่างจังหวัด ในภูมิภาคต่างๆ แต่เมื่อ ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียน ทำกิจกรรม ได้รับการอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่คล้ายๆกัน มีโอกาสที่จะพบปะสังสรรค์ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ นิสิต ซึ่งมีสถานที่เกิดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนันต์ แสงสีวิวัฒนกุล (2551:

47) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทศนคติของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 พบว่า ภูมิลำเนาไม่มีความสัมพันธ์กับทศนคติของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549

สมมติฐานที่ 4 นิสิตที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นิสิตที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อาชีพไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน แต่ได้เข้ามาศึกษาในสถานศึกษาที่เดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันจึงทำให้ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 นิสิตที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นิสิตที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า รายได้ไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะ ในปัจจุบัน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างๆ เปิดกว้างและทำได้ง่าย ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ฐานะทางเศรษฐกิจ จึงทำให้นิสิตที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในทางผกผันกัน ถ้ามีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมาก จะมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับน้อย และถ้ามีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับน้อย จะมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับมาก จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะหลักการของระบอบประชาธิปไตยนั้นส่วนมากจะขัดแย้งกับการรัฐประหารซึ่งเป็นแนวทางของเผด็จการ ดังนั้นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมากและยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตยจะมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับที่น้อย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยกับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยรวบรวมข้อมูลจากนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 283 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิด (Close-ended Question) มีคำถามที่เป็นมาตรวัดความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย แบบเลือกตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ และคำถามที่เป็นมาตรวัดความคิดเห็นตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 เพศ นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 62.9 และเป็นเพศชาย มีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1

1.2 อายุ นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดมีอายุระหว่าง 20-30 ปี มีจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมาคือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 ส่วนกลุ่มอายุมากกว่า 40 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5

1.3 สถานที่เกิด นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดมีสถานที่เกิดอยู่ในกรุงเทพฯและปริมณฑล จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 รองลงมาคือกลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคกลาง มีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 กลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคใต้ มีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 กลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 กลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคเหนือ มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 ส่วนกลุ่มที่มีสถานที่เกิดอยู่ในภาคตะวันออกมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

1.4 อาชีพ นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดมีอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาคือกลุ่มที่มีอาชีพพนักงานองค์กรเอกชน มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 กลุ่มที่มีอาชีพนิสิต นักศึกษา มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 กลุ่มที่มีอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือกลุ่มที่มีอาชีพอื่นๆ มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9

1.5 รายได้ นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ใหญ่ที่สุดมีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท มีจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีรายได้ 20,001-30,000 บาท มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 กลุ่มที่มี

รายได้มากกว่า 30,000 บาท มีจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7

2. ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .76 ซึ่งถือว่ามีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมาก และมีนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยู่ในกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมากมีร้อยละ 75.3

ทั้งนี้ ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกในระดับมากจะเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ รัฐบาลที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญของระบอบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .97) หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีหลักการแบ่งแยกองค์กรในการใช้อำนาจ เพื่อให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลกัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ.96) ขณะที่ประเด็นซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกในระดับน้อยจะเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญของไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 500 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน และแบบแบ่งเขต 400 คน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ.23) และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ นั้น จะกระทำไม่ได้เลย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .47) เป็นต้น

3. ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และมีนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยู่ในกลุ่มที่มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.0 ทั้งนี้ ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมของไทยไม่สามารถจัดการกับนักการเมืองที่คอร์รัปชันได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01) และ คนไทยยังขาดความรู้ ดั้งนั้นกลไกในระบอบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งจึงยังไม่ประสบความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86) ขณะที่ประเด็นซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับน้อย ได้แก่ หลักการสำคัญประการหนึ่งของระบอบ

ประชาธิปไตยที่ทุกคนต้องยึดถือคือหลักนิติรัฐหรือรัฐที่ปกครองโดยกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.82) และ ประชาธิปไตยไทยจะมีพัฒนาการที่ดีขึ้น หากมีการแทรกแซงจากอำนาจนอกระบบน้อยลง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90)

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานที่เกิด อาชีพ รายได้ และความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย ส่วนตัวแปรตาม คือ ความความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลปรากฏว่า

ปัจจัยที่มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เพศ ปัจจัยที่ไม่มีผลทำให้ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ สถานที่เกิด อาชีพ รายได้ ส่วนความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในทางผกผันกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ค่านัยสำคัญทางสถิติ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	.000*	✓	
2. อายุ	.797		✓
3. สถานที่เกิด	.161		✓
4. อาชีพ	.131		✓
5. รายได้	.438		✓
6. ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย	.001*	✓	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง จึงควรเสริมสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่ นิสิต อย่างต่อเนื่อง ผ่านสถาบันการศึกษา เปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงความคิดเห็นทางการเมือง ให้มีการถกเถียงกันด้วยเหตุผล ถึงปัญหาต่างๆในทางการเมือง

เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่แรก กระบวนการยุติธรรมของไทยไม่สามารถจัดการกับนักการเมืองที่คอร์รัปชันได้ ซึ่งนักการเมืองของไทยมักถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่ตลอดเวลาที่มีการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมาก และไม่ได้ถูกลงโทษอย่างจริงจัง จึงอาจต้องใช้วิธีการนอกกระบวนการยุติธรรมมาจัดการกับนักการเมืองเหล่านั้น ซึ่งการรัฐประหารก็อาจเป็นวิธีหนึ่ง และการรัฐประหารหลายๆ ครั้งมักอ้างสาเหตุเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าต้องมีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเพราะกระบวนการยุติธรรมมีปัญหาในหลายๆ ด้าน ทั้งปัญหาเรื่องของของไม่น่าเชื่อถือ ความโปร่งใส มีความเคลือบแคลงในตัวเจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆ ปัญหาการเลือกปฏิบัติ ขาดความเสมอภาคในการอำนวยความสะดวก โดยต้องมีการปฏิรูปให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นอิสระมากกว่าเดิม ไม่ถูกแทรกแซงโดยการเมือง สำหรับคดีทุจริตคอร์รัปชันต้องมีบทลงโทษที่หนักกว่าเดิม มีการลงโทษอย่างเด็ดขาด และคดีไม่มีอายุความ ตุลาการต้องตัดสินใจหรือวินิจฉัยคดีตามหลักของกฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีความโปร่งใสสามารถชี้แจงข้อมูลต่อสาธารณชนทราบได้ ต้องสร้างการมีส่วนร่วมให้กับภาคประชาชน และสังคม เพิ่มอำนาจประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ นักการเมืองจะต้องมีการปรับปรุงตนเอง ควรดำเนินงานทางการเมืองให้มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ดำเนินงานอย่างถูกต้อง ชัดเจน มีประสิทธิภาพ เพราะถ้ารัฐบาลทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาการต่อต้าน การชุมนุมประท้วงต่างๆ ที่จะนำไปสู่ความรุนแรงก็จะน้อยลง ทหารก็จะไม่สามารถเข้าแทรกแซงได้ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปลูกฝังคุณธรรมให้กับคนในสังคม และประชาชนทั่วไปก็ควรช่วยกันตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลชุดใด

ประเด็นที่สอง คนไทยยังขาดความรู้ คำนึงกลไกในระบอบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งจึงยังไม่ประสบความสำเร็จ ในประเด็นนี้ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็เพราะชนชั้นปกครองไทยไม่ได้

มีความเคารพในระบอบประชาธิปไตย ไม่ได้เห็นว่าสิทธิพลเมืองเป็นสิ่งสำคัญ เห็นประชาชนเป็นแค่เครื่องมือในการขึ้นสู่อำนาจ จึงมีความพร้อมที่จะใช้อำนาจนอกระบบเพื่อแก้ปัญหาระหว่างกัน อยู่เสมอ ประกอบกับประชาชนไทยก็ถูกทำให้ไม่ตื่นตัวต่อเรื่องสิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย เช่นกัน เหตุผลสำคัญสำหรับกรณีนี้ก็คือ การครอบงำจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมที่เน้นให้เชื่อฟังผู้มีอำนาจ ไม่มีการสนับสนุนให้ประชาชนมีอำนาจอย่างแท้จริง แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน ก็เป็นแค่เรื่องหลักการที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ในทางปฏิบัติจริงกลับถูกปล่อยปละละเลย ซึ่งในปัจจุบัน คนบางกลุ่มยังเชื่อว่าคนไทยขาดความรู้ ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาประชาธิปไตย แต่ข้อเท็จจริงนั้นวัดได้ยาก เพราะในสังคมซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย แต่ละคนก็มีความรู้ความสามารถและหน้าที่แตกต่างกันออกไป จึงควรให้โอกาสคนในสังคมได้มีสิทธิเลือกหรือตัดสินใจด้วยตัวเอง ให้ประชาชนมีโอกาสเรียนรู้ทางการเมืองและเข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยการเปิดพื้นที่ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประกอบกับส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย

ประเด็นที่สาม การที่ประชาชนมีความคิดแตกต่างกันจนเกิดการแบ่งฝ่าย เป็นความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตย จึงต้องมืองค์กรที่เข้ามาจัดการให้เกิดความสามัคคี ในประเด็นนี้ ความแตกสามัคคีของคนในสังคม มักถูกอ้างเป็นสาเหตุในการรัฐประหารเช่นกัน ในการรัฐประหารโดย “คณะปฏิวัติ” (20 ตุลาคม 2520) ข้ออ้างหลัก คือ ความสามัคคีในหมู่ข้าราชการ ประชาชน มีความแตกแยก ส่วนข้ออ้างหลักของการรัฐประหารโดย คปค. (19 กันยายน 2549) คือ รัฐบาลรักษาการในขณะนั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง แบ่งฝ่าย สลายความรู้รักสามัคคีของชนในชาติ อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ชาติไทย (ธีรศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2550: 36,40) แต่ในสังคมประชาธิปไตยนั้น การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์เป็นทั้งสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองขั้นพื้นฐาน เพื่อแสดงออกและร่วมสนับสนุนหรือโต้แย้งต่อการกำหนดแนวทางของสังคมหรือทิศทางของประเทศ ความไม่ลงรอยทางความคิดเป็นเรื่องปกติธรรมดา เป็นเรื่องของความแตกต่าง แต่การยอมรับซึ่งกันและกันบนพื้นฐานความแตกต่างเป็นสิ่งที่สำคัญกว่า (เกษม เพ็ญภินันท์, 2550: 139) ดังนั้นเมื่อมีความขัดแย้งทางความคิดเกิดขึ้น จึงควรเปิดโอกาสให้มีการถกเถียงกันด้วยเหตุผล ไม่ใช่ความรุนแรง ทุกฝ่ายต้องรับข้อมูลอย่างรอบด้าน ใช้การพิจารณาตามเหตุผลที่สมควร จึงจะอยู่ร่วมกันโดยสงบท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายได้

ในส่วนของการทดสอบสมมติฐาน ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในทางผกผันกัน คือถ้ามีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับ

มาก จะมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับน้อย และถ้ามีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับน้อย จะมีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่า สถาบันการศึกษาควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่นิสิตเพิ่มเติม โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่นิสิตส่วนใหญ่ยังมีความรู้อยู่ในระดับน้อย ดังผลการวิจัยส่วนที่เป็นความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในข้อ 12 รัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 500 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน และแบบแบ่งเขต 400 คน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .23 และส่งเสริมให้นิสิตได้เรียนรู้ในเรื่องหลักการ ของประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นถกเถียงกันด้วยเหตุผล เพราะการที่นิสิตมีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมาก จะทำให้มีความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในระดับน้อย ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสในการพัฒนาประชาธิปไตยต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากับกลุ่มประชากรที่มีความแตกต่างออกไป เช่น ประชาชนทั่วไป นิสิต นักศึกษา ในคณะหรือสถาบันการศึกษาอื่นๆ
2. การศึกษาในครั้งต่อไป ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบอื่น นอกจากการใช้แบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมและมีความแม่นยำ มากยิ่งขึ้น
3. ควรทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรอิสระอื่นๆเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ได้ศึกษาไว้ใน การวิจัยครั้งนี้แล้ว เพื่อจะทำให้ทราบว่า มีตัวแปรอิสระใดอีกบ้างที่จะส่งผลต่อความคิดเห็นต่อการรัฐประหารในประเทศไทย
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการศึกษาในเรื่องการรัฐประหารต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนลา สุขพานิช และ วุฒิชัย มูลศิลป์. 2523. **ทหารกับการเมือง: วิเคราะห์เปรียบเทียบ.**
กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณย์. 2527. **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

เกศินี จุฑาวิจิตร. 2548. **การสื่อสารเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.** นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.

เกษม วัฒนชัย. 2542. **นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.**
กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. 2551. **หลักรัฐศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชารัฐศาสตร์
และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จำลอง เงินดี. 2534. **เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2536. **ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ชวาล แพร์ตกุล. 2526. **เทคนิคการเขียนข้อสอบ.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ชำนาญ จันทร์เรือง. 2551. **สิทธิมนุษยชน.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS.** พิมพ์ครั้งที่
ที่ 13. กรุงเทพมหานคร: บิสดิเนซซอร์แอนด์ดี.

ชำระศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. 2550. "ข้ออ้าง" การปฏิบัติ-รัฐประหาร : กบฏในการเมืองไทยปัจจุบัน
บทวิเคราะห์และเอกสาร. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์.

ธีรศักดิ์ กฤษณะเศรษฐี. 2551. ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการ
ทหารบกหลักสูตรหลักประจำชุดที่ 86 ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549. ปัญหาพิเศษ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ,
มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชนาพล อิวสกุล. 2550. รัฐประหารเพื่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข.
กรุงเทพมหานคร: ฟาเดียวกัน.

นพมาศ ธีรเวคิน. 2542. จิตวิทยาสังคมกับชีวิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. 2547. ความคิดเห็นของคู่ความต่อการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย
ของศาลยุติธรรม. การอบรมหลักสูตร "ผู้บริหารกระทรวงการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ศ.)
รุ่นที่ 7, วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

นิยม รัฐอมฤต. 2553. การปกครองระบอบประชาธิปไตยในนานาประเทศ. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2542. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์และทาบกเจริญผล.

บุญเรียง ขจรศิลป์. 2534. วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พิชญาพรินต์ติ้ง.

ประชา เทพเกษตรกุล. 2535. การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี
รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประทีป ธรรมรักษ์. 2536. **ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารต่อการรัฐประหาร: ศึกษากรณี นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และโรงเรียนเสนาธิการทหาร อากาศ ปีการศึกษา 2535.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไพศาล หวังพานิช. 2546. **การวัดผลการเรียน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. 2544. **การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวเรศ สุทธะพินทุ. 2545. **ความเป็นไปได้ในการรัฐประหารของทหารไทยในอนาคต.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.** กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

_____. 2552. **พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

ลักขณา สิริวัฒน์. 2544. **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน.** กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.

วัชรวิทย์ ไชยสาร. 2549. “ปฏิวัติ 2475 ผู้รัฐประหาร 19/09/2549 : วัฏจักรประชาธิปไตยแบบไทย.” รัฐสภาสาร. 54(11): 7-56.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. 2555. **วิธีและเทคนิคในการวิจัยทางรัฐศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์ทองกมลจำกัด.

วิทวัส รัชตะนันท์. 2529. **ทัศนคติของทหารต่อสาเหตุของการรัฐประหาร: ศึกษาเฉพาะกรณี นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรประจำ ชุดที่ 60.** วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิสุทธิ โปธิแทน. 2550. แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย. นนทบุรี: สำนักฝึกอบรม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ สถาบันพระปกเกล้า.

ศุภกนิษฐ์ พลไพรินทร์. 2540. เทคนิคการประมวลผล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ. 2522. จิตวิทยาสังคม. ม.ป.ท.: ชัยศิริการพิมพ์.

สมเกียรติ วันทะนะ. 2551. อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อักษรข้าวสวย.

_____. 2551. ประชาธิปไตยและหลักการปกครองโดยกฎหมาย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 34 (2): 1-21.

สุจิต บุญบงการ. 2521. “การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย” วารสารสังคมศาสตร์ 15 (2): 33.

_____. 2534. การพัฒนาการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชา จันทน์เอม. 2524. จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุปาณี สนธิรัตน์ และคณะ. 2539. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุพัตรา จุณณะปิยะ. 2551. คู่มือการวิจัยทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุพัตรา สุภาพ. 2545. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

- สุรชาติ บำรุงสุข. 2551. **ไตรสรณคมน์ทหาร รัฐประหาร และการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันปรีดี พนมยงค์.
- อนันต์ แสงสีวัฒนกุล. 2551. **ทัศนคติของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549**. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัศวศิริ ลาปี่อ. 2551. **ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสงขลา ต่อการจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Anonymus. 1996. **Merriam-Webster's Collegiate Dictionary**. 10th ed. Massachusetts: Merriam-Webster incorporated.
- Best, J.W. 1981. **Research in Education**. 4th ed. New Jersey: Prentice-Hall of India.
- Hurlock, E. 1995. **Developmental Psychology**. New York: McGraw-Hill.
- Oskamp, S. 1991. **Attitude and Opinion**. Englewood Cliffs, New Jersey: Free Press.
- Taro, Y. 1973. **Statistics: an Introduction Analysis**. New York: Harper & Row.
- Thomas, H. G. 1984. **Comparative Revolutionary Movement: Search for Theory and Justice**. New Jersey: Prentice - Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม**เรื่อง ความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์****คำชี้แจง**

แบบสอบถามนี้ผู้ทำการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นต่อการรัฐประหารของนิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งข้อมูลจากนิสิตผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทางวิชาการจึงขอความกรุณาตอบตามความจริง และตอบตามความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาเองโดยอิสระ โดยข้อมูลนี้จะเก็บเป็นความลับ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามชุดนี้ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเรื่องความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเรื่องความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร

ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหรือข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. 20-30 ปี

2. 31-40 ปี

3. มากกว่า 40 ปี

3. สถานที่เกิด

1. ภาคเหนือ

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ภาคตะวันออก

4. ภาคกลาง

5. ภาคใต้

6. กรุงเทพฯและปริมณฑล

4. อาชีพ

1. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

2. พนักงานองค์กรเอกชน

3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

4. นิสิต/นักศึกษา

5. อื่นๆ(โปรดระบุ).....

5. รายได้ (ต่อเดือน)

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท

2. 10,000 – 20,000 บาท

3. 20,001-30,000 บาท

4. มากกว่า 30,000 บาท

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหรือข้อความที่ท่านเห็นว่าถูกต้อง

ลำดับ ที่	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	การปกครองระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีหลักการแบ่งแยก องค์กรในการใช้อำนาจ เพื่อให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลกัน		
2	ประชาธิปไตยถือหลักตัดสินใจโดยเสียงข้างมากโดยไม่จำเป็นต้อง สนใจเสียงข้างน้อย		
3	การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตย จึงกล่าวได้ว่าประชาชนเป็นผู้มีอำนาจอธิปไตยสูงสุดในรัฐ		
4	การเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม เป็นเครื่องมือที่สำคัญของประชาธิปไตยที่ จะทำให้ประชาชนสามารถควบคุมกลไกทางการเมืองและอำนาจรัฐ		
5	รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีเพียง รูปแบบเดียวคือ การเลือกตั้ง		
6	ในระบอบประชาธิปไตย ผู้ปกครองและใช้อำนาจต้องมาจากประชาชน หรือได้รับความยินยอมพร้อมใจจากประชาชน		
7	รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครอง โดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรมเท่านั้น		
8	รัฐบาลที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญของระบอบ ประชาธิปไตย		
9	การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ นั้น จะกระทำไม่ได้เลย		
10	หลักความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยคือ การได้รับโอกาสอย่าง เท่าเทียมกัน แต่ไม่ได้ประกันว่าทุกคนจะต้องเสมอภาคในผลลัพธ์		
11	ระบอบประชาธิปไตย ต้องเชื่อในหลักเหตุผล และหลักภราดรภาพของ มนุษย์เป็นสำคัญ จึงจะร่วมมือกันทำประโยชน์แก่สังคมโดยรวมได้		
12	รัฐธรรมนูญของไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรมีจำนวน 500 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน และแบบแบ่งเขต 400 คน		
13	จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองคือ การใช้อำนาจในการ จัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ		
14	การทำประชามติคือรูปแบบของประชาธิปไตยทางตรง		
15	บุคคลมีเสรีภาพในการกระทำใดๆ ได้ โดยไม่มีการกีดกัน เว้นแต่จะไป กระทบกระเทือนเสรีภาพของผู้อื่น		

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการรัฐประหาร

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหรือข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	หากวิธีการทางกฎหมายไม่สามารถเอา ผิดนักการเมืองที่ทุจริตคอร์รัปชันได้ การ ใช้วิธีการนอกกฎหมายเอาผิดกับ นักการเมืองเหล่านั้นก็เป็นสิ่งจำเป็น					
2	การที่ประชาชนมีความคิดแตกต่างกันจน เกิดการแบ่งฝ่าย เป็นความล้มเหลวของ ระบอบประชาธิปไตย จึงต้องมีองค์กรที่ เข้ามาจัดการให้เกิดความสามัคคี					
3	การล้มล้างรัฐบาลที่ไม่มีประสิทธิภาพ ต้องให้ประชาชนตัดสินใจโดยการ เลือกตั้ง ไม่ใช่ทำโดยความต้องการของ คนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง					
4	หลักการสำคัญประการหนึ่งของระบอบ ประชาธิปไตยที่ทุกคนต้องยึดถือคือหลัก นิติรัฐหรือรัฐที่ปกครองโดยกฎหมาย					
5	ในการแก้ปัญหาใดๆนั้นต้องเน้นที่ ผลสำเร็จเอาไว้ก่อน ส่วนวิธีการที่จะ บรรลุผลนั้นเป็นเรื่องรอง					
6	ผู้นำทางการเมืองไม่จำเป็นต้องมาจาก การเลือกตั้งโดยประชาชน แต่อาจเป็นผู้ มีคุณงามความดี หรือมีบารมีในสังคม					
7	สังคมไทยจะไม่สามารถพัฒนาเป็น ประชาธิปไตยที่แท้จริงได้ หากคนใน สังคมยังยอมรับการแก้ปัญหาด้วยวิธีการ ที่ไม่เป็นไปตามกฎ กติกา					
8	การรัฐประหารถือเป็นวิธีการที่มีลักษณะ ล้าหลัง ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมโลก ปัจจุบัน					

ลำดับ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9	กองทัพไทยเป็นองค์กรที่มีความซื่อสัตย์ ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน จึงควรมีบทบาท ควบคุมฝ่ายการเมือง					
10	ข้าราชการควรมีบทบาทในการบริหาร บ้านเมืองมากกว่านักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง					
11	เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง ควร แก้ปัญหาด้วยวิธีการทางประชาธิปไตย และที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น					
12	ทหารควรมีบทบาทอยู่แค่การรักษาความ มั่นคงปลอดภัยของประเทศ ดำเนินงาน ตามนโยบายของรัฐบาล					
13	ประเทศไทยมีวิธีการแก้ปัญหาทางการเมือง การปกครองของตนเองไม่ จำเป็นต้องยึดหลักสากล					
14	การปกครองแบบเผด็จการเป็นทางเลือก ที่ดีสำหรับประเทศไทย เพราะมีการ ตัดสินใจที่เด็ดขาด รวดเร็ว ไม่ต้องมีการ ถกเถียงกันให้เสียเวลา					
15	การรัฐประหารคือการใช้ความรุนแรง ทางการเมือง แม้บางครั้งจะ ไม่มีการเสีย เลือดเนื้อก็ตาม					
16	ประชาธิปไตยไทยจะมีพัฒนาการที่ดีขึ้น หากมีการแทรกแซงจากอำนาจนอกระบบน้อยลง					
17	กองทัพควรมีบทบาทมากกว่าแค่การ รักษาความมั่นคง แต่ควรมีบทบาทใน การบริหารและพัฒนาประเทศด้วย					
18	ในกรณีที่รัฐบาลที่เราเลือกเข้าไปปฏิบัติ หน้าที่ไม่เป็นไปตามสัญญา ประชาชน สามารถล้มล้างโดยวิธีใดก็ได้แม้จะเป็น วิธีที่ผิดกฎหมายหรือการใช้กำลัง					

ลำดับ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
19	ระบอบประชาธิปไตยมีกลไกที่สามารถแก้ปัญหาในระบบการเมือง จึงไม่จำเป็นต้องใช้อำนาจนอกระบบมาแก้ปัญหาต่างๆ					
20	สถาบันตุลาการควรมีบทบาทในการต่อต้านการใช้อำนาจของคณะรัฐประหาร					
21	การรัฐประหารมีความชอบธรรมถ้าหากสามารถกำจัดนักการเมืองที่ชั่วร้ายออกไปได้					
22	กระบวนการยุติธรรมของไทยไม่สามารถจัดการกับนักการเมืองที่คอร์รัปชันได้					
23	ผู้นำกองทัพต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาล เพราะรัฐบาลคือผู้บังคับบัญชาและเป็นตัวแทนประชาชน					
24	การรัฐประหารไม่ใช่การแก้ปัญหาทางการเมือง แต่เป็นเพียงการชุกช่อนปัญหาเอาไว้					
25	รัฐบาลที่ทุจริตการเลือกตั้งไม่มีความชอบธรรมในการปกครองประเทศสมควรถูกล้มล้างด้วยวิธีใดก็ได้					
26	คนไทยยังขาดความรู้ ตังนั้นกลไกในระบอบประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้ง จึงยังไม่ประสบความสำเร็จ					
27	ผู้นำทางการเมืองที่มีความชอบธรรมต้องมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน					
28	ประชาธิปไตยแบบตะวันตกไม่ใช่ปัญหาในตัวมันเอง แต่จะเป็นปัญหาขึ้นมาเพราะไปขัดแย้งกับแนวคิดดั้งเดิมของชนชั้นนำไทย					

ลำดับ	ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
29	การออกกฎหมายลบล้างความผิดให้กับตัวเองของคณะรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ถือเป็นความชอบธรรมเพราะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในขณะนั้น					
30	ผู้ที่ใช้กำลังหรือว่าจะใช้กำลังเพื่อล้มล้างรัฐธรรมนูญ ล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ มีความผิดฐานกบฏตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 113 จึงสมควรถูกลงโทษอย่างจริงจัง					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้สูตร KR-20

การทดสอบมาตรวัดความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยใช้สูตร KR-20 ในการคำนวณหาความเชื่อมั่นซึ่งได้จากการทดลองใช้แบบสอบถาม จำนวน 40 ชุด

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right\}$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเที่ยงของแบบทดสอบ

k แทน จำนวนข้อ

p แทน สัดส่วนของคนทำถูกแต่ละข้อ

q แทน สัดส่วนของคนทำผิดแต่ละข้อ ($q = 1-p$)

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

ค่าคะแนนของแต่ละชุดคำถามตั้งแต่ชุดที่ 1-40 มีดังนี้

ชุดที่ 1-10	.93	.73	.86	.93	.53	.4	.8	.4	.46	.8
ชุดที่ 11-20	.73	.73	.6	.73	.8	.66	.66	.86	.86	.66
ชุดที่ 21-30	.86	.4	1	.73	.4	.86	.46	.93	.73	.53
ชุดที่ 31-40	.93	.73	.93	.8	.8	.8	.66	.8	.86	.8

คะแนนรายข้อ ตั้งแต่ข้อ 1-15

ข้อคำถาม	p	q	pq
1.	.975	.025	.0243
2.	.9	.1	.09
3.	.925	.075	.0693
4.	.925	.075	.0693
5.	.625	.375	.2343
6.	.875	.125	.1093
7.	.35	.65	.2275
8.	.925	.075	.0693
9.	.5	.5	.25
10.	.8	.2	.16
11.	.95	.05	.0475
12.	.1	.9	.09
13.	.675	.325	.2193
14.	.6	.4	.24
15.	.85	.15	.1275

$$\Sigma pq = 2.0276$$

$$S^2 = 6.2743$$

จากตารางสามารถนำมาคำนวณความเชื่อมั่น โดยสูตร Kuder-Richardson (KR-20) ได้ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{15}{15-1} \left\{ 1 - \frac{2.0276}{6.2743} \right\}$$

$$= .725$$

จากการคำนวณ โดยใช้สูตร KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่นของคำถามความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย เท่ากับ .725

ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยรายข้อ

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อ1	10.0000	6.256	.195	.723
ข้อ2	10.0750	5.917	.288	.715
ข้อ3	10.0500	5.946	.321	.713
ข้อ4	10.0500	5.741	.487	.700
ข้อ5	10.3500	5.003	.544	.681
ข้อ6	10.1000	5.477	.540	.690
ข้อ7	10.6250	5.266	.422	.699
ข้อ8	10.0500	5.792	.445	.703
ข้อ9	10.4750	5.743	.180	.735
ข้อ10	10.1750	6.046	.113	.736
ข้อ11	10.0250	6.076	.285	.717
ข้อ12	10.8750	6.010	.224	.721
ข้อ13	10.3000	5.703	.224	.727
ข้อ14	10.3750	5.369	.357	.709
ข้อ15	10.1250	5.394	.542	.688

Alpha = .725

ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาความคิดเห็นต่อการรัฐประหารรายชื่อ

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อ1	82.4250	197.687	.170	.860
ข้อ2	81.9000	199.528	.168	.858
ข้อ3	83.1000	185.785	.560	.846
ข้อ4	83.7500	189.115	.609	.846
ข้อ5	82.6250	198.035	.225	.856
ข้อ6	82.5750	189.379	.470	.849
ข้อ7	84.0250	200.743	.257	.855
ข้อ8	83.2500	192.756	.476	.849
ข้อ9	83.0000	192.615	.352	.853
ข้อ10	82.4250	189.840	.533	.848
ข้อ11	83.1000	192.092	.443	.850
ข้อ12	83.4250	194.251	.399	.851
ข้อ13	82.8750	186.369	.509	.848
ข้อ14	83.4250	189.584	.433	.850
ข้อ15	83.1500	194.131	.334	.853
ข้อ16	83.8250	193.687	.456	.850
ข้อ17	82.6250	190.394	.487	.849
ข้อ18	82.4500	186.613	.580	.846
ข้อ19	83.3000	194.574	.420	.851
ข้อ20	83.2750	199.128	.252	.855
ข้อ21	81.9250	189.456	.485	.849
ข้อ22	81.3500	202.951	.127	.857
ข้อ23	82.4750	198.102	.245	.855
ข้อ24	83.3000	187.497	.581	.846
ข้อ25	81.9500	185.382	.601	.845
ข้อ26	81.9500	203.946	.041	.861
ข้อ27	83.9000	198.708	.372	.853
ข้อ28	83.4000	199.631	.196	.857
ข้อ29	83.3500	194.336	.305	.854
ข้อ30	83.3500	198.028	.258	.855

Alpha = .856

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ นามสกุล	นายชวตล ใจชื่อสมบูรณ์
เกิดวันที่	3 เมษายน พ.ศ. 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต (แขนงวิชาทฤษฎีและเทคนิคทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง) มหาวิทยาลัยรังสิต

